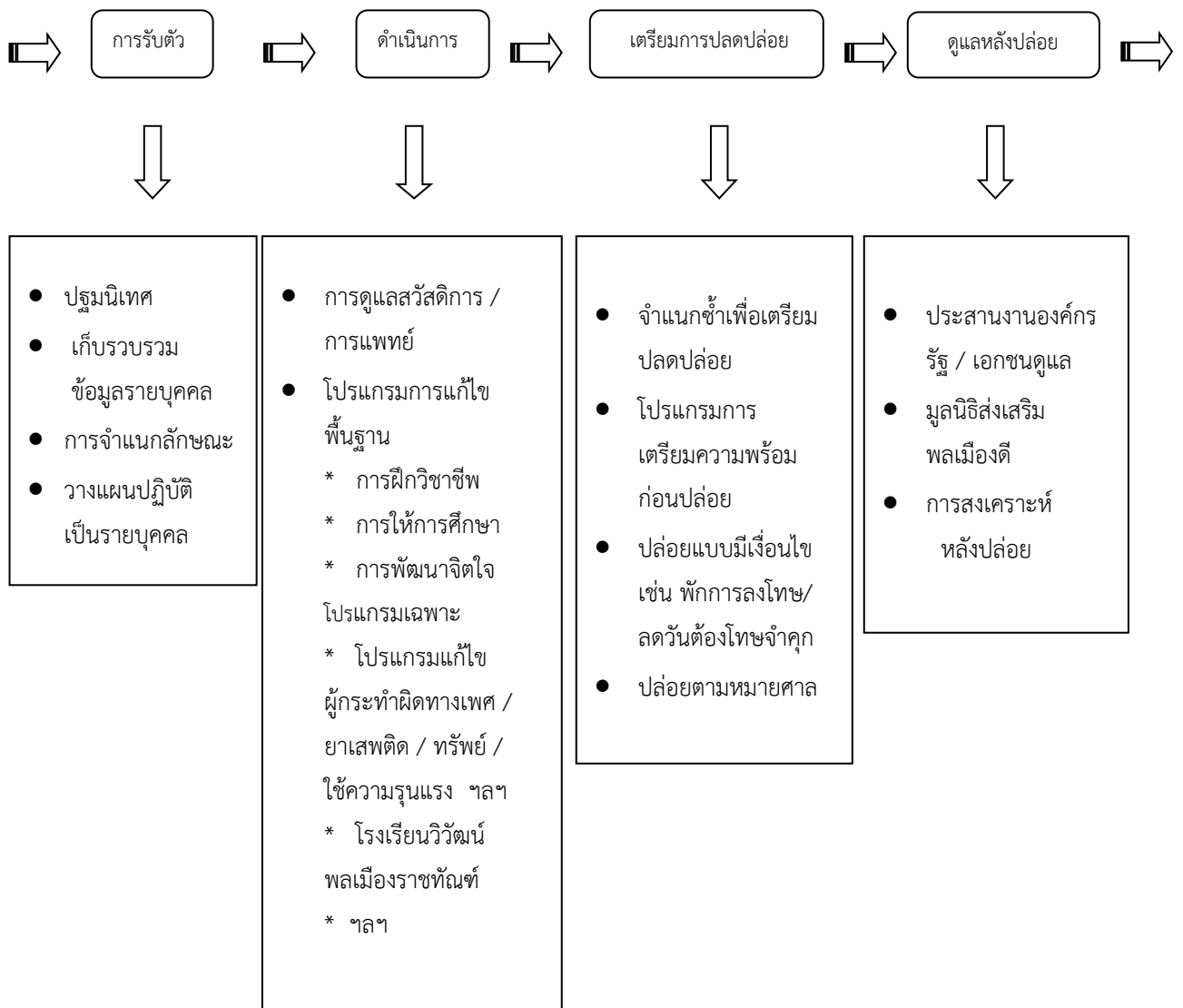

การแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขังของกรมราชทัณฑ์

กรมราชทัณฑ์ เป็นหน่วยงานสุดท้ายในกระบวนการยุติธรรม นอกจากจะมีหน้าที่ในการควบคุมผู้กระทำผิด ตามคำพิพากษาของศาลแล้ว ยังมีหน้าที่ที่สำคัญในการแก้ไข ปรับปรุงและพัฒนาพฤตินิสัยผู้กระทำผิด ให้กลับสู่สังคมได้อย่างปกติสุข อย่างไรก็ตามผู้กระทำผิดเหล่านี้ ได้ถูกหล่อหลอมมาจากสถาบันทางสังคมหรือสภาพแวดล้อมมาเป็นเวลานาน การแก้ไขในเรือนจำเพียงระยะเวลาสั้นๆ จึงเป็นเรื่องที่ยากลำบาก กรมราชทัณฑ์ได้พยายามอย่างยิ่งที่จะคิดค้นสร้างนวัตกรรม และพัฒนาวิธีการ ในการปฏิบัติต่อผู้กระทำผิด เพื่อสนองต่อความคาดหวังของสังคม เพื่อคืนคนดี มีคุณค่า สู่สังคม

การปฏิบัติต่อผู้ต้องขังในเรือนจำ จำเป็นต้องดำเนินการอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง เริ่มตั้งแต่การรับตัวมาคุมขัง จนถึงการดูแลหลังการปลดปล่อย โดยแต่ละขั้นตอนจะมีความต่อเนื่องและสัมพันธ์กัน ซึ่งสามารถแสดงได้ดังแผนภาพนี้

การที่จะปฏิบัติต่อผู้ต้องขังประเภทหนึ่งประเภทใดหรือคนใดคนหนึ่งอย่างไรนั้น จะต้องเริ่มจากการจำแนกลักษณะผู้ต้องขัง เพื่อที่จะได้แยกปฏิบัติต่อผู้ต้องขังดังกล่าวได้เหมาะสม

การจำแนกลักษณะผู้ต้องขังเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการบริหารงานเรือนจำ เพราะการจำแนกลักษณะผู้ต้องขังจะเป็นประโยชน์ต่อการควบคุมผู้ต้องขัง และขณะเดียวกันก็เป็นประโยชน์ต่อการแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขัง ทั้งนี้เพราะการจำแนกลักษณะผู้ต้องขังจะทำให้สามารถรู้จักผู้ต้องขังเป็นรายบุคคล จนสามารถแยกปฏิบัติต่อผู้ต้องขังได้ตามความเหมาะสมเป็นรายบุคคลหรือเป็นกลุ่ม ได้แก่

กลุ่มเพื่อการควบคุม
(จัดระดับการควบคุม)

กลุ่มเพื่อการแก้ไข
(วิเคราะห์จากพฤติกรรมของผู้ต้องขัง)

๑. ระดับมั่นคงสูงสุด
๒. ระดับมั่นคงสูง
๓. ระดับปานกลาง
๔. ระดับต่ำ

๑. มีแนวโน้มไม่กระทำผิดซ้ำ
๒. แก้ไขได้
๓. ยากต่อการแก้ไข
๔. กลุ่มพิเศษ (ต่างชาติ ป่วย พิการ สูงอายุ)

ในการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังในกลุ่มเพื่อการแก้ไข มีดังนี้

๑. กลุ่มผู้ต้องขังที่มีแนวโน้มไม่กระทำผิดซ้ำ หรือกลุ่มผู้ต้องขังที่ไม่จำเป็นต้องแก้ไข เป็นกลุ่มผู้ต้องขังที่กระทำผิดโดยพลั้งพลาด ยังไม่ถลำเข้าสู่วงจรของการกระทำผิด โดยทำผิดเป็นครั้งแรก ทำผิดโดยไม่แสดงความชั่วร้าย มีครอบครัวหรืออาชีพรองรับเมื่อพ้นโทษ กลุ่มนี้ไม่จำเป็นต้องแก้ไข แต่ต้องปฏิบัติมิให้กลุ่มนี้ตกต่ำไปกว่าเดิม หรือเรียนรู้จากผู้ที่มีความชำนาญ ส่งเสริมความสัมพันธ์ในครอบครัวให้รองรับกลับสู่สังคม และจัดสวัสดิการดูแลผู้ต้องขังเหล่านี้

๒. กลุ่มผู้ต้องขังที่พอแก้ไขได้ เป็นกลุ่มผู้ต้องขังที่ยังไม่ได้ถลำเข้าสู่วงจรอาชญากรรมซ้ำซาก ไม่ได้เป็นอาชญากรอาชีพ ทำผิดเพราะความจำเป็นหรือถูกกดดัน แต่มีแนวโน้มที่จะกระทำผิดซ้ำ หากไม่ได้รับความช่วยเหลือหรือแก้ไข เพื่อปรับเปลี่ยนทัศนคติและพฤติกรรม กลุ่มนี้เป็นกลุ่มที่จะต้องดำเนินการแก้ไขเป็นพิเศษ โดยการจัดเข้าโปรแกรมการแก้ไขต่างๆ

๓. กลุ่มผู้ต้องขังที่ยากต่อการแก้ไข เป็นกลุ่มผู้ต้องขังที่กระทำผิดซ้ำซาก กระทำผิดในคดีที่ให้ผลตอบแทนทางเศรษฐกิจสูง กลุ่มอาชญากรอาชีพ หรือพวกที่มีความผิดปกติทางจิต กลุ่มนี้ต้องใช้การปฏิบัติที่เข้มงวด โดยการใช้มาตรการควบคุมอย่างเคร่งครัด หรือถ้าจะบำบัดแก้ไขจำเป็นต้องใช้โปรแกรมที่เข้มข้นเป็นพิเศษ

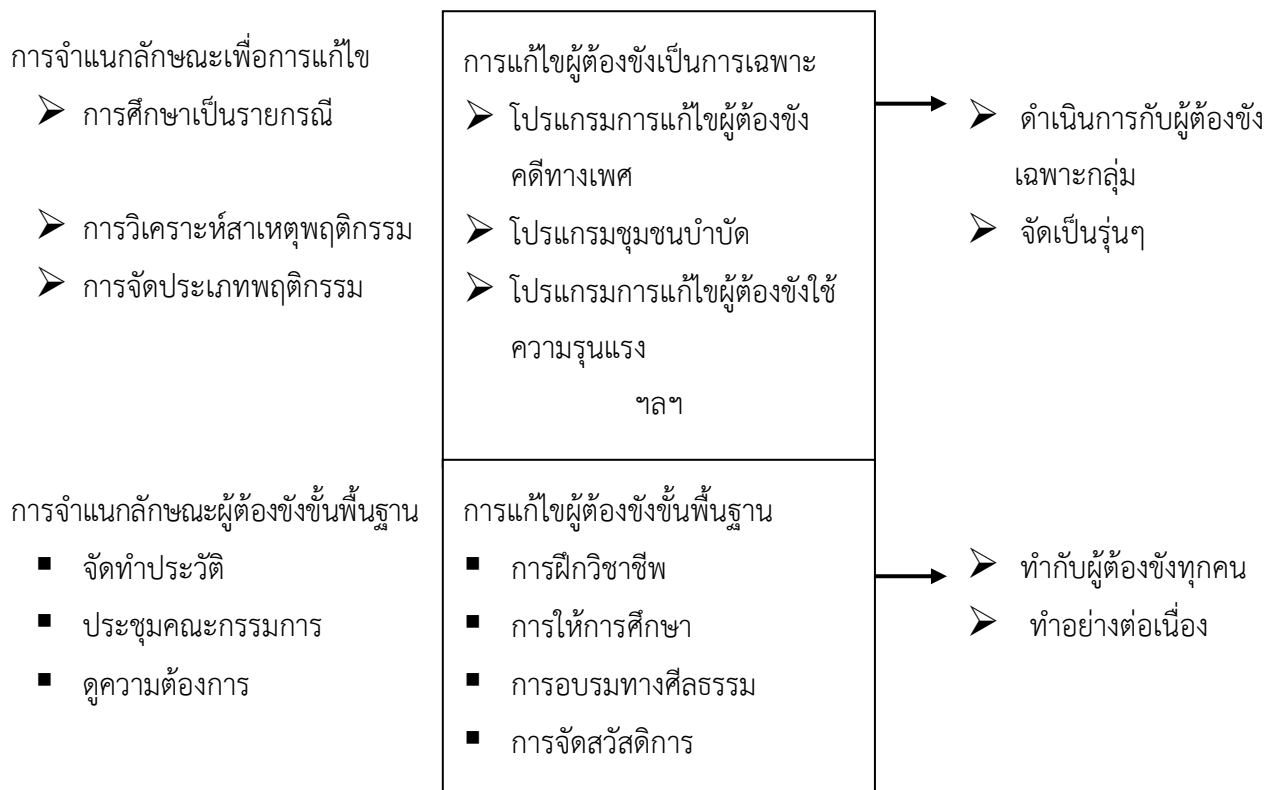
๔. ผู้ต้องขังกลุ่มพิเศษ การปฏิบัติต่อผู้ต้องขังกลุ่มนี้จะมุ่งจัดสวัสดิการและการดูแลสวัสดิภาพให้แก่ผู้ต้องขังมากกว่าการแก้ไขฟื้นฟู

การจำแนกลักษณะผู้ต้องขัง อาจแยกได้เป็น ๒ ระดับ คือ

๑. การจำแนกลักษณะผู้ต้องขังขั้นพื้นฐาน เป็นการจำแนกเพื่อแยกขัง เพื่อการควบคุม และจำแนกเพื่อคัดผู้ต้องขังรับการอบรมแก้ไขขั้นพื้นฐาน ได้แก่ การฝึกวิชาชีพ การให้การศึกษา การอบรมทางศีลธรรม และการรับสวัสดิการต่างๆ โดยทางปฏิบัติที่ทำอยู่จะเน้นการเก็บรวบรวมข้อมูลประวัติผู้ต้องขัง และการประชุมเพื่อแยกกองงาน เป็นต้น

๒. การจำแนกลักษณะเพื่อการแก้ไข จะเป็นการจำแนกลักษณะเพื่อคัดผู้ต้องขังไปเข้ารับการบำบัดฟื้นฟู หรือปรับพฤติกรรมในชั้นสูง ได้แก่ โปรแกรมการแก้ไขผู้ต้องขังในลักษณะต่างๆ เช่น โปรแกรมการแก้ไขผู้ต้องขังคดีกระทำผิดทางเพศ ผู้ต้องขังคดียาเสพติด ผู้ต้องขังคดีที่ใช้ความรุนแรง หรือโปรแกรมการจัดการกับความโกรธ โปรแกรมการระงับความรุนแรงในครอบครัว หรือโปรแกรมการพัฒนาจิตใจ เช่น การอบรมวิปัสสนากรรมฐาน เป็นต้น ในส่วนของวิธีการจำแนกนั้นก็จะเน้นในเรื่องการวิเคราะห์สาเหตุการกระทำผิด วิเคราะห์พฤติกรรมที่ผิดปกติ และการจัดทำกรณีศึกษาเพื่อสอบประวัติอย่างละเอียด จากนั้นจึงจัดกลุ่มพฤติกรรม เพื่อแยกเข้าโปรแกรมการปรับและฟื้นฟูพฤติกรรมโดยเฉพาะ ดังนั้นการจำแนกลักษณะผู้ต้องขังเพื่อการแก้ไข จึงไม่จำเป็นต้องทำกับผู้ต้องขังทุกคนในเรือนจำ แต่เป็นการดำเนินการเฉพาะกลุ่มเป้าหมายเท่านั้น ดังภาพ

ตัวแบบการจำแนกลักษณะผู้ต้องขัง

จะเห็นได้ว่า การจำแนกลักษณะผู้ต้องขังมี ๒ ระดับ ดังนั้น การแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขังจึงมี ๒ ระดับ เช่นเดียวกัน คือ

๑. การแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขังขั้นพื้นฐาน ซึ่งเป็นกิจกรรมหลักที่มุ่งจัดให้ผู้ต้องขังส่วนใหญ่ทั้งเรือนจำ ได้แก่ การฝึกวิชาชีพ การให้การศึกษา การอบรมทางศีลธรรม ตลอดจนกิจกรรมทางศาสนา สวัสดิการและนันทนาการต่างๆ ทั้งนี้ เพื่อมุ่งฝึกทักษะพื้นฐานในการดำรงชีวิตในสังคมให้กับผู้ต้องขัง แต่การแก้ไขฟื้นฟูด้วยวิธีการดังกล่าวยังไม่ได้ลงลึกถึงสาเหตุและมูลเหตุจูงใจ ตลอดจนพฤติกรรมในการกระทำผิดของผู้ต้องขังแต่ละประเภทแต่ละบุคคลซึ่งมีความแตกต่างกัน ดังนั้นจึงจำเป็นต้องมีการพัฒนาการแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขังขึ้นมาอีกระดับหนึ่ง

๒. การแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขังเป็นการเฉพาะ เป็นแนวทางที่มุ่งปรับเปลี่ยนทัศนคติและพฤติกรรมของผู้ต้องขัง โดยเฉพาะพฤติกรรมอาชญากร ซึ่งจะมีหลักสูตรเฉพาะในการให้ความรู้และฝึกทักษะ รวมทั้งการใช้กระบวนการกลุ่มเป็นเครื่องมือ ในการปรับเปลี่ยนทัศนคติและพฤติกรรมผู้ต้องขังแต่ละกลุ่ม แต่ละบุคคลตามความเหมาะสม ซึ่งการแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขังเป็นการเฉพาะนี้ อาจจัดแบ่งกลุ่มตามประเภทคดีหรือแบ่งตามพฤติกรรมการกระทำผิดของผู้ต้องขังก็ได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ในการจัดโปรแกรมว่า จะมุ่งแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขังกลุ่มใด

การปฏิบัติตามแนวทางการแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขังเฉพาะกลุ่ม

การแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขังเฉพาะกลุ่ม ซึ่งอาจจัดแบ่งกลุ่มตามประเภทคดีหรือตามพฤติกรรมของการกระทำ ความผิด เช่น

- โปรแกรมการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิดทางเพศ
- โปรแกรมการแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขังคดียาเสพติด (ผู้ค้ารายย่อย)
- โปรแกรมการปรับพฤติกรรมผู้กระทำผิดที่ใช้ความรุนแรง
- โปรแกรมการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิดเกี่ยวกับทรัพย์สิน
- โปรแกรมการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิดเกี่ยวกับชีวิตและร่างกาย
- โปรแกรมการแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขังในครอบครัว
- โปรแกรมการปรับพฤติกรรมผู้กระทำผิดอันเนื่องมาจากการดื่มสุรา
- โปรแกรมยุติธรรมนำสันติสุข
- โปรแกรมการแก้ไขผู้กระทำผิดซ้ำ
- โปรแกรมอื่นๆ ที่จัดเป็นโปรแกรมเฉพาะสำหรับผู้ต้องขังแต่ละประเภท โดยเน้นที่การแก้ไข

ฟื้นฟูปรับเปลี่ยนทัศนคติและพฤติกรรม

ขั้นตอนการดำเนินงาน จะมีขั้นตอนที่สำคัญดังนี้

(๑) การเลือกกลุ่มเป้าหมาย

การดำเนินการขั้นตอนแรก จะต้องมีการกำหนดกลุ่มเป้าหมายที่จะนำมาเข้ารับการแก้ไขฟื้นฟู ก่อนว่าจะเลือกผู้ต้องขังประเภทใด จะพิจารณาในแง่ของคดี เช่น โปรแกรมการแก้ไขผู้ต้องขังกระทำผิดทางเพศ โปรแกรมการแก้ไขผู้ต้องขังคดียาเสพติด(ผู้ค้ารายย่อย) เป็นต้น หรือพิจารณาในแง่ของพฤติกรรม เช่น โปรแกรมการปรับพฤติกรรมผู้กระทำผิดที่ใช้ความรุนแรง เป็นต้น โดยการจัดอบรมควรจัดอบรมเป็นรุ่น ๆ รุ่นละประมาณ ๓๐ - ๕๐ คน จะทำให้การแก้ไขมีคุณภาพมากกว่าการดำเนินการเป็นกลุ่มใหญ่

(๒) การจำแนกลักษณะผู้ต้องขังเพื่อการแก้ไข

การจำแนกลักษณะผู้ต้องขังเพื่อการแก้ไข หรือการประเมินเป็นรายบุคคล เพื่อที่จะทำให้สามารถรู้จักผู้ต้องขังเป็นรายบุคคล ซึ่งจะต้องเจาะลึกถึงพฤติกรรมและสาเหตุการกระทำผิดของผู้ต้องขังแต่ละคนเป็นกรณีศึกษา โดยเน้นการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก ศึกษาประวัติจากเอกสาร และจากการเปิดเผยของผู้ต้องขัง การสังเกตพฤติกรรม การใช้แบบประเมินทางจิตวิทยา เพื่อนำมาวิเคราะห์ จัดประเภท แยกประเภท และนำเข้าสู่โปรแกรมการแก้ไขฟื้นฟูเฉพาะตามความเหมาะสมของผู้ต้องขังแต่ละคนต่อไป

(๓) การดำเนินการตามโปรแกรม หรือขั้นตอนของการบำบัดฟื้นฟู

ขั้นตอนนี้ เป็นการดำเนินการตามหลักสูตรที่กำหนดไว้เป็นการเฉพาะสำหรับแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขังกลุ่มเป้าหมาย ซึ่งถือว่าเป็นขั้นตอนหลักเพราะเป็น เนื้อหาสำคัญของการแก้ไขฟื้นฟู เช่น ถ้าจะแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิดทางเพศ ก็ต้องจัดโปรแกรมซึ่งมีหลักสูตรบทเรียนและกิจกรรมต่างๆ เพื่ออบรมปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของผู้ต้องขังคดีกระทำผิดทางเพศ ซึ่งอาจจะเริ่มจากการให้ความรู้ ให้ความเข้าใจ การฝึกทักษะปรับเปลี่ยนทัศนคติ และนำไปสู่การปรับพฤติกรรม ในกรณีของผู้ติดยาเสพติด หากนำวิธีการชุมชนบำบัดมาใช้ขั้นตอนนี้ก็จะเป็นการนำกระบวนการกลุ่มมาใช้ในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของสมาชิก ซึ่งสมาชิกจะต้องอยู่ด้วยกันเป็นเวลานาน ประพฤติปฏิบัติตามกฎระเบียบของชุมชนบำบัดถูกหล่อหลอมโดยอิทธิพลของกลุ่มจนเกิดการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม

สำหรับการจัดหลักสูตรเฉพาะ เพื่อให้ความรู้และปรับเปลี่ยนทัศนคติ พฤติกรรมของผู้ต้องขัง แต่ละโปรแกรมมีความหลากหลาย ซึ่งจะจัดอย่างไรขึ้นอยู่กับการวิเคราะห์สาเหตุและจัดประเภทผู้กระทำผิด แต่อย่างไรก็ตามหากพิจารณาในภาพรวมแล้ว โดยทั่วไปอาจแยกพิจารณาได้ ดังนี้

โปรแกรมการแก้ไขผู้กระทำผิดทางเพศ

วัตถุประสงค์หลักของการจัดโปรแกรมดังกล่าว คือ การป้องกันการกระทำผิดซ้ำ วัตถุประสงค์รอง คือ การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมไปในแนวทางที่พึงประสงค์ ดังนั้น หลักสูตรนี้จะแยกเป็น ๒ ส่วนใหญ่ๆ คือ ส่วนแรกจะเน้นการทำให้ผู้กระทำผิดเข้าใจถึงสาเหตุการกระทำผิดของเขา และส่วนที่สองจะเน้นการพัฒนาทักษะในการป้องกันการกระทำผิดซ้ำ ดังนั้นโปรแกรมการแก้ไขและปรับพฤติกรรมผู้ต้องขังที่กระทำผิดทางเพศส่วนใหญ่มุ่งที่จะปรับพฤติกรรมดังนี้

๑. ปรับทัศนคติและเพิ่มความรู้เกี่ยวกับเพศให้ถูกต้อง
๒. ลดการหมกมุ่นพฤติกรรมเบี่ยงเบนทางเพศลง การเรียนรู้วิธีลดความต้องการทางเพศ
๓. เพิ่มทักษะในการควบคุมอารมณ์ และเพิ่มทักษะในการสร้างสัมพันธ์ภาพกับเพศตรงข้าม
๔. ทำให้ตระหนักและรับรู้ภาวะจิตใจของผู้เสียหาย เพื่อให้รู้ว่าเหยื่อได้รับผลร้ายอย่างไร
ทนทุกข์ทรมานแค่ไหน ผลกระทบที่ตามมาคืออะไร
๕. ทำให้เข้าใจถึงวงจรในการกลับไปกระทำผิดซ้ำอีกและแนวทางในการหลีกเลี่ยงวงจรดังกล่าว

สำหรับหลักสูตรและบทเรียนสำหรับให้ความรู้และปรับเปลี่ยนทัศนคติผู้ต้องขัง จะมีความหลากหลายขึ้นอยู่กับกรณีลักษณะ อย่างไรก็ตามโดยทั่วไปหลักสูตรจะประกอบด้วย

- ๑) การสร้างแรงจูงใจและสร้างบรรทัดฐานของกลุ่ม
- ๒) การทำความเข้าใจในการกระทำผิดของตน
- ๓) การเรียนรู้ผลกระทบและความรู้สึกของผู้เสียหาย
- ๔) เพศศึกษา
- ๕) การมีสัมพันธ์ภาพที่ดีกับเพศตรงข้าม
- ๖) การจัดการกับอารมณ์เพศและการปรับพฤติกรรมต่อสิ่งเร้า
- ๗) การฝึกทักษะทางสังคม
- ๘) การควบคุมอารมณ์
- ๙) การจัดการกับความเครียด
- ๑๐) ทักษะการแก้ปัญหา
- ๑๑) การป้องกันการกระทำผิดซ้ำ

โปรแกรมการแก้ไขผู้ต้องขังคดียาเสพติด (ผู้ค้ารายย่อย)

ผู้ต้องขังคดียาเสพติดมีหลายประเภททั้งที่เป็นผู้ค้า และผู้เสพซึ่งจะต้องมีการแยกปฏิบัติที่แตกต่างกัน กล่าวคือ กลุ่มผู้ต้องขังที่เป็นผู้ค้ารายใหญ่ ถือเป็นอาชญากร เป็นผู้ร้ายสำคัญ ต้องใช้มาตรการทางกฎหมายในการควบคุมอย่างเคร่งครัด เพื่อมิให้ออกไปก่อความเดือดร้อนต่อสังคมอีกในส่วนของผู้ต้องขังที่เป็นผู้เสพต้องดำเนินการบำบัดฟื้นฟูผู้ต้องขังเหล่านี้ โดยการแยกปฏิบัติในทัณฑสถานบำบัดพิเศษ หรือในการบำบัดโดยวิธีการชุมชนบำบัด

สำหรับผู้ต้องขังที่เป็นผู้ค้ารายย่อย ที่กระทำผิดเพราะความจำเป็น เพราะความยากจนหรือประสบปัญหาทางเศรษฐกิจ และเพิ่งจะเริ่มเข้าสู่วงการยังไม่ได้กระทำเป็นอาชีพ และมีเครือข่ายเป็นกลุ่มที่ควรได้รับการแก้ไขฟื้นฟูให้เลิกการขายยาเสพติด และเลิกเกี่ยวข้องกับยาเสพติด

การจัดโปรแกรมเพื่อแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขังคดีค้ายาเสพติดรายย่อยที่กระทำโดยความจำเป็นจะต้องเริ่มต้นด้วยการวิเคราะห์ถึงสาเหตุในการกระทำผิดของผู้ต้องขังดังกล่าวก่อน เพื่อมองหาผู้กระทำผิดรายย่อยที่กระทำผิดโดยความจำเป็นออกมา จากนั้นจึงนำเข้าสู่โปรแกรมการแก้ไขฟื้นฟูซึ่งจะเน้นเกี่ยวกับ

๑. การฝึกวิชาชีพ

ผู้ต้องขังในคดีค้ายาเสพติดรายย่อยที่กระทำผิดโดยความจำเป็น ส่วนใหญ่จะทำผิดเพราะปัญหาทางเศรษฐกิจ ไม่มีอาชีพที่จะเป็นที่มาของรายได้เลี้ยงชีพและครอบครัว จึงหันไปจำหน่ายหรือค้ายาเสพติดรายย่อย ดังนั้นการแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขังกลุ่มนี้ จึงต้องเน้นการฝึกอาชีพให้มีความรู้ทักษะในการประกอบอาชีพ เพื่อจะได้มีอาชีพเลี้ยงตนเองได้ และไม่กลับไปกระทำผิดอีก

การฝึกวิชาชีพดังกล่าวนี้จะต้องดำเนินการฝึกอย่างจริงจัง ไม่ใช่การใช้แรงงานหรือทำงานรับจ้าง แต่ต้องจัดเป็นหลักสูตรและฝึกอย่างจริงจัง เพื่อให้สามารถประกอบอาชีพหลังพ้นโทษได้เช่น การฝึกวิชาชีพระยะสั้น อาทิ การนวดฝ่าเท้า การนวดแผนโบราณ การทำอาหารและขนม การค้ารายย่อย ตลอดจนงานรับจ้างอื่น ๆ

๒. การฝึกจิตใจและการปรับทัศนคติ

ผู้ต้องขังคดีค้ายาเสพติดรายย่อยที่กระทำโดยความจำเป็น จะมีปัญหาด้านทัศนคติ ค่านิยมต่อการกระทำผิดกฎหมาย และการค้ายาเสพติดโดยถือว่าเป็นสิ่งที่คนรอบข้างทำกันหรือเป็นวิถีทางที่หาเงินได้ง่ายโดยไม่ต้องทำงานหนัก และเป็นการหาเงินที่คุ้มค่าเสี่ยงต่อการถูกจับกุมลงโทษดังนั้นการอบรมแก้ไขจึงต้องเน้นการปรับทัศนคติ ค่านิยมให้มีสัมมาอาชีวะ และรักการทำงานสุจริตทั้งนี้โดยอาศัยหลักสูตร การอบรมผ่านกระบวนการกลุ่ม เพื่อปรับเปลี่ยนทัศนคติ ตัวอย่างหลักสูตร เช่น

๑. พิษภัยและผลกระทบของยาเสพติด
๒. ขาดิกับยาเสพติด
๓. เทคนิคการปฏิเสธและหลีกเลี่ยงหนีจากเครือข่ายยาเสพติด
๔. สัมมาอาชีวะ
๕. หลวงพ่อให้ห่างยาเสพติด

๖. อุดมการณ์ของชาติ
๗. รักในหลวง ห่วงลูกหลาน ร่วมกันต้านยาเสพติด
๘. จิตสำนึกความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม
๙. พิธีสาบานตนไม่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด

สิ่งสำคัญในการอบรมจะเน้นการใช้กระบวนการกลุ่มมาช่วย ในการปรับเปลี่ยนทัศนคติ การสร้างวินัย เพื่อให้สมาชิกได้ยึดติดและเกิดการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม

โปรแกรมการปรับพฤติกรรมผู้กระทำผิดที่ใช้ความรุนแรง

ปัญหาที่สำคัญในการปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดที่ใช้ความรุนแรง (Violent Offender) คือ ปัญหาเกี่ยวกับความหมายและขอบเขตว่าผู้กระทำผิดที่ใช้ความรุนแรงหมายถึงอะไร การกระทำความผิดหรือใครบ้างที่จะถือว่าเป็นผู้กระทำผิดที่ใช้ความรุนแรง

โดยทั่วไปการพิจารณาว่าอย่างไร จึงจะถือว่าเป็นผู้กระทำผิดที่ใช้ความรุนแรงนั้น สามารถแยกพิจารณาได้ ๓ แนวทางโดยแนวทางที่ ๑ ยึดถือประเภทคดีเป็นหลัก แนวที่ ๒ ยึดถือพฤติกรรมและผลของความรุนแรงที่เกิดขึ้นเป็นหลัก และแนวที่ ๓ เป็นแนวผสมระหว่างแนวที่ ๑ กับแนวที่ ๒

แนวที่ ๑ เป็นแนวที่ยึดถือประเภทคดีเป็นหลัก โดยถือว่าการกระทำใดที่เป็นความผิดในคดีที่กำหนดไว้ถือว่าเป็นความผิดที่ใช้ความรุนแรง (Violent Crime) เช่น

- คดีฆ่าคนตาย
- คดีทำร้ายร่างกาย
- คดีข่มขืนและใช้กำลังข่มขู่หรือทำร้ายผู้เสียหาย
- คดีปล้นทรัพย์ ชิงทรัพย์ที่ใช้อาวุธ

ทั้งนี้ผู้กระทำผิดในคดีดังกล่าวถือเป็นผู้กระทำผิดที่ใช้ความรุนแรง โดยรวมถึงความผิดในคดีพยายามกระทำความผิดด้วย ทั้งนี้จะไม่พิจารณาว่าผู้เสียหายจะได้รับผลร้ายเพียงไรหากมีการกระทำความผิดในคดีดังกล่าวก็ถือว่าเป็นผู้กระทำผิดที่ใช้ความรุนแรง แต่จะต้องเข้ารับการบำบัดหรือไม่นั้นจะต้องมีการคัดกรองอีกชั้นหนึ่ง

แนวที่ ๒ เป็นแนวที่ยึดถือพฤติกรรมที่ใช้ความรุนแรง และผลร้ายที่ผู้เสียหายได้รับเป็นหลักโดยไม่พิจารณาว่าเป็นการกระทำความผิดในคดีอะไร หากกระทำความผิดในคดีอาญาใดๆ ก็ตามถ้าทำให้ผู้เสียหายได้รับบาดเจ็บหรือได้รับผลร้ายทั้งทางกายหรือจิตใจ ก็ถือว่าเป็นการกระทำความผิดที่ใช้ความรุนแรงแล้ว และผู้กระทำผิดก็ถือว่าเป็นผู้กระทำผิดที่ใช้ความรุนแรง ซึ่งเป็นกลุ่มเป้าหมายที่จะนำเข้าโปรแกรมบำบัด เช่น กรณีกระทำความผิดในคดีข่มขืนมีการบังคับขู่เข็ญหรือทำร้ายเหยื่อ หรือกรณียิงปืนขึ้นไบนรณเผล เป็นต้น

แนวที่ ๓ เป็นแนวผสมระหว่างแนวที่ ๑ กับแนวที่ ๒ คือเป็นแนวที่ยึดทั้งประเภทคดีและพฤติกรรม กล่าวคือ การกระทำความผิดที่ใช้ความรุนแรงจะหมายถึงการกระทำความผิดในประเภทคดีที่กำหนดไว้ เช่น คดีฆ่าคนตาย คดีทำร้ายร่างกาย คดีปล้นทรัพย์ คดีชิงทรัพย์ ที่ผู้กระทำผิดใช้กำลังทำร้ายผู้เสียหายหรือ

ใช้อาวุธข่มขู่บังคับผู้เสียหาย ดังนั้น จึงเป็นเรื่องของการพิจารณาทั้งประเภทคดี และพฤติกรรมการกระทำผิด โดยผู้กระทำผิดดังกล่าวจะถือเป็นผู้ที่เข้าเกณฑ์ได้รับบำบัดตามโปรแกรมที่กำหนด

อย่างไรก็ตามไม่ได้หมายความว่าผู้กระทำผิดที่ใช้ความรุนแรงทุกคน จะต้องเข้ารับการบำบัด เพราะในการจัดโปรแกรมบำบัดผู้กระทำผิดที่ใช้ความรุนแรงนั้น จะต้องมีการแยกกลุ่ม แยกประเภทของผู้ที่จะต้องเข้าโปรแกรมแต่ละโปรแกรมซึ่งจะต้องจัดแตกต่างกันไป ตามกลุ่มเป้าหมายที่แตกต่างกัน เช่น อาจมีการจัดโปรแกรมบำบัดสำหรับผู้กระทำผิดที่ใช้ความรุนแรงที่มีปัญหาทางจิตหรือโปรแกรมสำหรับผู้กระทำผิดที่ใช้ความรุนแรงเนื่องจากไม่สามารถควบคุมอารมณ์ตนเองได้ ดังนั้นโปรแกรมในการบำบัดผู้กระทำผิดที่ใช้ความรุนแรง จึงมีความหลากหลายขึ้นอยู่กับกลุ่มเป้าหมายซึ่งแตกต่างกันและวิธีการบำบัดก็แตกต่างกัน เช่นกัน

จุดสำคัญในการคัดเลือกคนเข้าสู่โปรแกรมบำบัดนั้น ก็คือการวิเคราะห์สาเหตุของการกระทำผิดและการจัดประเภทผู้กระทำผิด โดยอาจพัฒนาเกณฑ์มาใช้ในการจำแนกเพื่อจัดกลุ่มและคัดเลือกเข้ารับการบำบัดตามโปรแกรม ซึ่งเมื่อพิจารณาในภาพรวมอาจแยกประเภทของโปรแกรมการบำบัดผู้กระทำผิดที่ใช้ความรุนแรงได้ดังนี้

ก. โปรแกรมที่เน้นการควบคุมตนเอง

โปรแกรมประเภทนี้เป็นโปรแกรมที่ฝึกทักษะให้ผู้กระทำผิดรู้จักควบคุมอารมณ์ของตนเอง รู้จักลดหรืออดทนต่อแรงกระทบหรือฝึกเทคนิคการติดต่อสัมพันธ์กับผู้อื่น ฝึกทักษะทางสังคมและการแก้ปัญหาในชีวิตประจำวัน จุดมุ่งหมายหลักคือให้รู้จักตนเอง รู้จักผู้อื่นและรู้จักควบคุมสถานการณ์หลีกเลี่ยงสิ่งที่ยั่วหรือทำให้เกิดความขัดแย้งไม่พอใจ

ข. โปรแกรม การปรับความคิด

โปรแกรมนี้จะเน้นการปรับความคิด ค่านิยม และความเชื่อ เกี่ยวกับความก้าวร้าวของผู้กระทำผิดโดยมีความเชื่อว่าพฤติกรรมความก้าวร้าวของผู้กระทำผิดเป็นผลมาจากค่านิยมในทางสังคมของผู้กระทำผิด ผู้กระทำผิดส่วนใหญ่จะมีความบกพร่องในทักษะการแก้ปัญหาทางสังคม นิยมการใช้ความรุนแรงในการแก้ปัญหาและเป็นผู้ที่ขาดทักษะในการที่จะใช้วิธีการแก้ปัญหาโดยสันติวิธี

วิธีการในการปรับค่านิยมและอารมณ์ดังกล่าว จะเน้นการนั่งสมาธิเพื่อให้อารมณ์สงบและคิดไตร่ตรองและมองแนวทางใหม่ในการดำเนินชีวิตแทนการใช้ความก้าวร้าว ความรุนแรง ในการดำเนินชีวิต การฝึกจะเน้นทักษะการปรับจิตใจ ปรับความคิดและปรับค่านิยมใหม่

ค. โปรแกรมการบำบัดผู้กระทำผิดโรคจิต

ผู้กระทำผิดที่ใช้ความรุนแรงบางประเภทเป็นพวกที่มีความบกพร่องทางจิต การได้กระทำ ความรุนแรง การแสดงออกซึ่งความก้าวร้าว การได้เห็นผู้อื่นเจ็บปวด เป็นความพอใจความสะใจของผู้กระทำผิด โดยที่ตนเองไม่คิดว่าสิ่งที่ทำเป็นสิ่งที่ผิด ไม่สำนึกผิดแต่เป็นสิ่งที่ถูกต้องที่ต้องทำ โดยทุกครั้งที่มีการกระทำผิดด้วยความรุนแรง พวกนี้จะหาเหตุผลมาสนับสนุนการกระทำของตนเองเสมอ

วิธีการบำบัดพวกนี้ส่วนใหญ่จะใช้วิธีการชุมชนบำบัด T.C. โดยใช้กลุ่มบำบัดในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมควบคุมไปกับการบำบัดทางจิต โดยโปรแกรมจะต้องดำเนินการโดยนักจิตวิทยา หรือจิตวิทยาบำบัด เพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของผู้ต้องขังประเภทนี้โดยเสมอ

หลักสูตรที่ใช้ในการปรับพฤติกรรมผู้กระทำผิดที่ใช้ความรุนแรงนี้มีหลากหลายวิชา ขึ้นอยู่กับการจำแนกลักษณะผู้ต้องขังที่เข้ากลุ่มแต่ละรุ่น แต่ละกลุ่ม แต่ละวัย อย่างไรก็ตามโดยทั่วไปหลักสูตรประกอบไปด้วย

๑. แนะนำกระบวนการของการเปลี่ยนแปลงทัศนคติพฤติกรรม
๒. ค้นหาสาเหตุความรุนแรงของแต่ละบุคคล
๓. ทักษะในการจัดการกับความโกรธและความเครียด
๔. ทักษะในการแก้ปัญหาในชีวิต การตัดสินใจในการดำเนินชีวิต
๕. ทักษะการเปลี่ยนแปลงความเชื่อและค่านิยมที่จะนำไปสู่ความรุนแรง
๖. การมีสัมพันธภาพที่ดีต่อคนใกล้ชิด หรือผู้ที่ติดต่อด้วย
๗. ทักษะในการสื่อสารและเจรจาต่อรอง
๘. การดำเนินชีวิตแบบสร้างสรรค์
๙. การควบคุมอารมณ์ของตนเอง
๑๐. การรับรู้ผลกระทบของผู้เสียหาย
๑๑. การป้องกันการกระทำผิดซ้ำ

นอกจากหลักสูตรเฉพาะที่จัดไว้ สำหรับการปรับพฤติกรรมผู้ต้องขังประเภทต่างๆ แล้วอาจมีการนำกิจกรรมกลุ่มในรูปแบบต่างๆ มาใช้เป็นเครื่องมือในการแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขังร่วมด้วย เช่น

ชุมชนบำบัด เป็นกิจกรรมที่ใช้อิทธิพลกลุ่มช่วยปรับเปลี่ยนทัศนคติและแก้ไขแนวความคิดแบบมีเหตุมีผล

ดนตรีบำบัด เป็นกิจกรรมที่ใช้ดนตรีเป็นเครื่องมือปรุงแต่งอารมณ์ ให้มีนิสัยอ่อนโยน ลดความก้าวร้าว

ศิลปะบำบัด เป็นการให้ผู้ต้องขังได้ใช้ศิลปะในการบำบัดรักษาฟื้นฟูสภาพจิตใจ ผ่อนคลายความเครียดและเสริมสร้างสมาธิ

อาชีพบำบัด เป็นการให้ผู้ต้องขังได้รับการฝึกวิชาชีพ และทำงานตามความถนัด เพื่อพัฒนาทักษะในการประกอบอาชีพภายหลังพ้นโทษ

ศาสนาบำบัด เพื่อฝึกให้จิตใจสงบ ละเลิกลดความโกรธ รู้จักควบคุมตนเอง

กีฬาบำบัด เพื่อให้ผู้ต้องขังมีสุขภาพพลานามัยแข็งแรง มีวินัยในตนเอง และมีน้ำใจเป็นนักกีฬา รู้แพ้ รู้ชนะ รู้ถ่อม

ครอบครัวบำบัด เป็นการนำครอบครัวเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขัง ซึ่งนับว่ามีส่วนสำคัญอย่างยิ่งต่อการปรับพฤติกรรมผู้ต้องขังควรนำมาใช้กับโปรแกรมการแก้ไขทุกโปรแกรม

อย่างไรก็ตาม การจัดหลักสูตรในการแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขัง ไม่สามารถกำหนดแน่นอนตายตัวได้ เนื่องจากผู้ต้องขังมีสาเหตุและมูลเหตุจูงใจ และพฤติกรรมในการกระทำผิดที่แตกต่างกัน ที่นำเสนอมาเป็นเพียงตัวอย่างให้เรือนจำ/ทัณฑสถานนำไปประยุกต์ใช้ตามความเหมาะสม ซึ่งทีมงานของนักบำบัดหรือผู้จัดโปรแกรมจะเป็นฝ่ายกำหนดหลักสูตร เพื่อให้เหมาะสมสอดคล้องกับกลุ่มเป้าหมายที่ต้องการนำมาแก้ไข บำบัดฟื้นฟู ซึ่งจะทราบได้จากผลของการจำแนกลักษณะผู้ต้องขังเพื่อการแก้ไขนั่นเอง

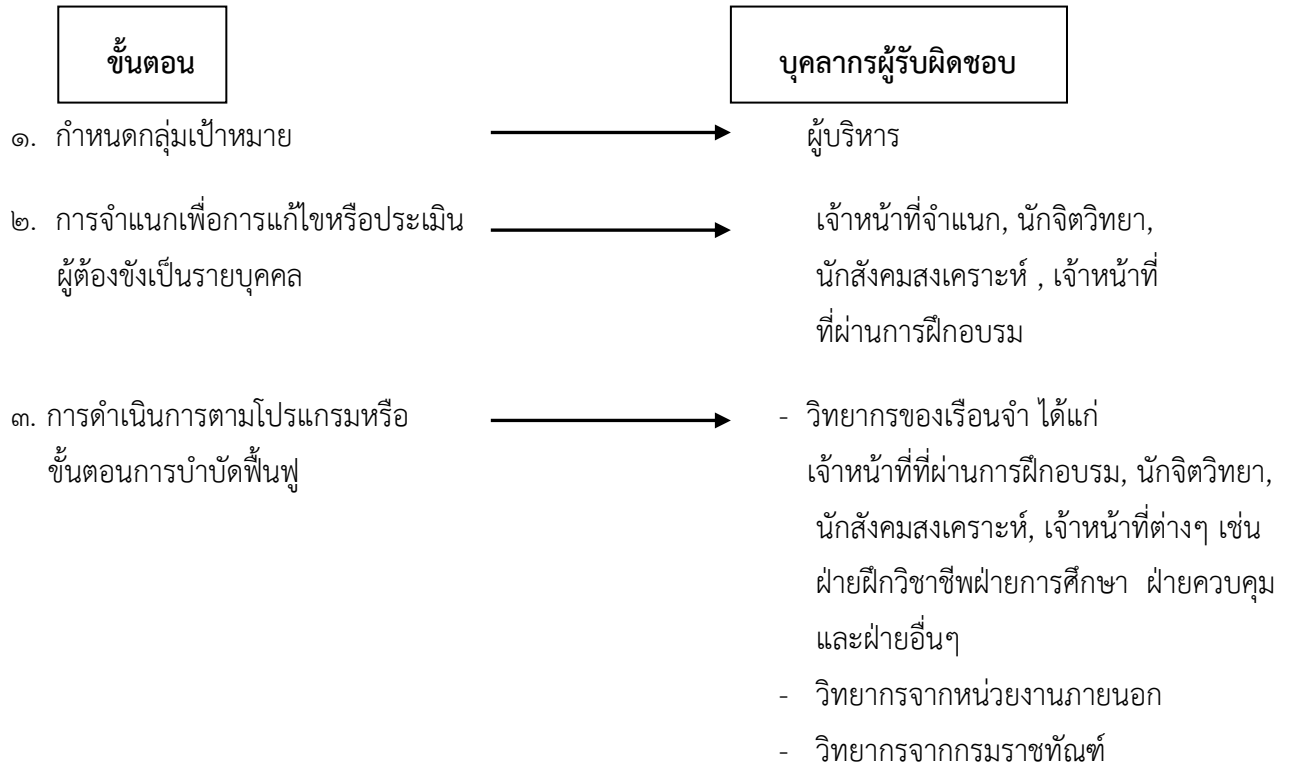
ตัวอย่างหลักสูตรในการแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขังประเภทต่าง ๆ

	หัวข้อ	กระทำผิดทางเพศ	ค้ายาเสพติดรายย่อย	กระทำผิดใช้ความรุนแรง	เกี่ยวกับทรัพย์สิน	ใช้ความรุนแรงในครอบครัว
๑.	การตั้งใจและสร้างสัมพันธภาพ	√	√	√	√	√
๒.	กิจกรรมเดินหาสาระของชีวิต (Walk Rally for life)	√	√	√	√	√
๓.	การเข้าใจชีวิต รู้จักคุณค่าของตนเองและผู้อื่น	√	√	√	√	√
๔.	การจัดการกับความเครียด	√	√	√	√	√
๕.	การสร้างสัมพันธภาพในครอบครัว	√	√	√	√	√
๖.	การใช้หลักธรรมในการดำเนินชีวิต	√	√	√	√	√
๗.	การทำความเข้าใจกับพฤติกรรมกระทำผิดของตน	√	√	√	√	√
๘.	การเผชิญปัญหาและการแก้ไขปัญหอย่างถูกวิธี	√	√	√	√	√
๙.	การวิเคราะห์และการสร้างอาชีพตนเอง	-	√	√	√	-
๑๐	การใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์	√	√	√	√	-
๑๑	จิตสำนึก ความรับผิดชอบตนเองและสังคม	√	√	√	√	√
๑๒	ทักษะการป้องกันการกระทำผิดซ้ำ	√	√	√	√	√
๑๓	การฝึกทักษะทางสังคม (การสื่อสาร)	√	√	√	√	√
๑๔	การตั้งเป้าหมายชีวิต	√	√	√	√	√
๑๕	การจัดการกับความโกรธ	√	-	√	-	√
๑๖	การเรียนรู้ผลกระทบ และความรู้สึกของผู้เสียหาย	√	-	√	√	√

	หัวข้อ	กระทำผิดทางเพศ	ค้ายาเสพติดรายย่อย	กระทำผิดใช้ความรุนแรง	เกี่ยวกับทรัพย์สิน	ใช้ความรุนแรงในครอบครัว
๑๗	การสร้างสัมพันธ์ภาพต่อบุคคลอื่น	-	√	√	√	-
๑๘	การควบคุมอารมณ์ตนเอง	√	-	√	-	√
๑๙	พิษภัยและผลกระทบของยาเสพติด	-	√	-	-	-
๒๐	เทคนิคการปฏิเสธ และหลีกเลี่ยงหนีเครือข่ายยาเสพติด	-	√	-	-	-
๒๑	การประสบความสำเร็จด้วยสัมมาอาชีพ	-	√	-	√	-
๒๒	การสาบานตนไม่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด	-	√	-	-	-
๒๓	ทักษะการเปลี่ยนแปลงความเชื่อและค่านิยมที่จะนำไปสู่ความรุนแรง	-	-	√	-	√
๒๔	เพศศึกษา และการมีสัมพันธ์ภาพที่ดีกับเพศตรงข้าม	√	-	-	-	-
๒๕	การจัดการกับอารมณ์ทางเพศ และการปรับพฤติกรรมต่อสิ่งเร้า	√	-	-	-	-
๒๖	ความรู้เกี่ยวกับกฎหมาย	√	√	√	√	√
๒๗	ทักษะในการเป็นพ่อแม่ที่ดี	-	-	-	-	√
๒๘	การหลีกเลี่ยงความรุนแรงในครอบครัว	-	-	-	-	√
๒๙	การใช้กิจกรรมกลุ่มบำบัดรูปแบบต่าง ๆ ในการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิด เช่น - ดนตรีบำบัด - ศิลปะบำบัด - กีฬาบำบัด - ละครบำบัด - อาชีพบำบัด - ศาสนาบำบัด - ครอบครัวบำบัด	√	√	√	√	√
๓๐	การให้คำปรึกษาเป็นรายบุคคล (Individual counseling)	√	√	√	√	√
๓๑	การให้คำปรึกษาแบบกลุ่ม (Group counseling)	√	√	√	√	√

บุคลากรผู้รับผิดชอบด้านการแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขัง

บุคลากรที่จะดำเนินการตามโปรแกรมการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิด จะต้องเป็นทีมงาน ซึ่งประกอบด้วย

ระยะเวลาดำเนินการ

มีการจัดอบรมผู้ต้องขังตามโปรแกรมไม่น้อยกว่า ๒ เดือน โดยมีหลักสูตรการฝึกอบรมผู้ต้องขังในชั้นบำบัดฟื้นฟู (ไม่รวมชั้นเตรียมการ) ระยะเวลาไม่น้อยกว่า ๑๒๐ ชั่วโมง

การประเมินผล

การประเมินผลเป็นสิ่งที่จำเป็นสำหรับการดำเนินการตามโปรแกรมการแก้ไขผู้ต้องขัง เพราะจะสามารถตอบคำถามเกี่ยวกับผลสำเร็จของงานและความคุ้มค่าของการดำเนินการ ดังนั้น การจัดโปรแกรมการแก้ไขผู้ต้องขังไม่ว่าจะเป็นโปรแกรมพื้นฐาน หรือโปรแกรมเฉพาะคดี หรือแม้แต่โปรแกรมย่อยก็สามารถดำเนินการประเมินผลได้

ระดับของการประเมินผล

การประเมินผลมีหลายระดับเริ่มจากการประเมินแบบง่าย ๆ คือ

ระดับ ๑ การประเมินความรู้สึกหรือประเมินปฏิกิริยาของผู้เข้ารับการบำบัดหรือแก้ไข เป็นการประเมินเบื้องต้นแบบผิวเผินเพื่อที่จะดูว่าผู้รับการอบรมหรือบำบัดรู้สึกอย่างไรต่อโปรแกรม ทั้งนี้ทำได้โดยใช้แบบสอบถามหรือการสัมภาษณ์หลังการอบรมหรือหลังจบโปรแกรม

ระดับ ๒ คือการประเมินความพยายามหรือประเมินสิ่งที่เราทำลงไปหรือการประเมินการดำเนินงาน เช่น ดูว่าได้อบรมกี่ชั่วโมง ได้จัดกลุ่มกี่ครั้ง ได้จัดกิจกรรมอะไรบ้าง เป็นการประเมินว่าได้ทำอะไรไปบ้าง มากน้อยกี่ครั้ง (แต่ไม่ได้ประเมินว่าได้ผลแค่ไหน) คือ เพียงแต่เสนอว่าทำอะไรไปบ้าง

ระดับ ๓ เป็นการประเมินผลลัพธ์ของการดำเนินการหรือภาษาอังกฤษเรียกว่า Output คือดูว่า เมื่อดำเนินโครงการไปหรือจัดโปรแกรมบำบัดไปแล้วมีผลก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในทัศนคติหรือพฤติกรรมในตัวผู้เข้ารับการบำบัดอย่างไรบ้าง มีความรู้เพิ่มขึ้นหรือไม่ หรืออีกนัยหนึ่งแก้ไขพฤติกรรมผู้ต้องขังได้ผลตามที่ต้องการหรือไม่

ระดับ ๔ เป็นการประเมินไปถึงผลลัพธ์สุดท้าย (Outcome) คือดูว่าเมื่อดำเนินโปรแกรมไปแล้วผู้ต้องขังที่ผ่านโปรแกรมหักแล้วเมื่อพ้นโทษไปแล้ว กลับไปกระทำผิดซ้ำในเรื่องเดิมอีกหรือไม่ ถ้าไม่กลับไปกระทำผิดซ้ำอีกก็แสดงว่าโปรแกรมได้ผลในการทำให้ผู้ต้องขังไม่กลับไปกระทำผิดซ้ำอีก

ระดับ ๕ เป็นการประเมินผลกระทบหรือประเมินสภาพแวดล้อม เช่น การประเมินว่าเมื่อดำเนินการตามโปรแกรมไปแล้วได้ผลแค่ไหน ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในพฤติกรรมของผู้ต้องขังมากน้อยแค่ไหน ใช้งบประมาณไปเท่าไร คุ่มค่าหรือ มีผลเสียหรือผลกระทบอย่างไร หรือไม่ (เช่น ผลกระทบต่อการอบรมในเรื่องอื่นหรือทำให้เจ้าหน้าที่รับภาระหนักหรือทำให้เรือนจำบริหารงานยากขึ้น) หรือมีกระทบในทางบวกใดบ้างและพิจารณาความคุ้มค่าว่าคุ้มค่าหรือไม่ โดยพิจารณาจากผลได้ ผลเสีย

การที่จะเลือกว่าจะประเมินในระดับใดนั้นขึ้นอยู่กับว่า ผู้ประเมินประสงค์จะได้รับคำตอบในระดับใดและขีดความสามารถของผู้ประเมินมีเท่าใด เนื่องจากการประเมินในระดับสูงขึ้นไปทำได้ยากขึ้นและใช้เวลาในการประเมินนานขึ้นและมีตัวแปรแทรกซ้อนมากขึ้น ดังนั้น ปกติการประเมินโปรแกรมการแก้ไขผู้ต้องขังจะเป็นการประเมินในระดับที่ ๓ คือการประเมินถึงการเปลี่ยนแปลงในความรู้ ทัศนคติ หรือพฤติกรรมของผู้ต้องขังว่า หลังจากที่ได้ดำเนินการโปรแกรมแก้ไขผู้ต้องขังไปแล้วโปรแกรมได้ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในพฤติกรรมของผู้ต้องขังที่เข้าโปรแกรมในทางที่ดีขึ้นอย่างไรหรือไม่ มีความรู้เพิ่มขึ้น ทัศนคติเปลี่ยนไปในทางบวกหรือแม้แต่การเปลี่ยนพฤติกรรมหรือไม่ เช่น พิจารณาว่าผู้ต้องขังที่เข้าโปรแกรมบำบัดความก้าวร้าวหรือการใช้ความรุนแรงได้มีการเปลี่ยนแปลง คือ มีความก้าวร้าวหรือมีพฤติกรรมการใช้ความรุนแรงลดลงหรือไม่

ผลผลิต / ผลลัพธ์

ผู้ต้องขังมีการเปลี่ยนแปลงทัศนคติและพฤติกรรมในทางที่ดีขึ้นภายหลังการอบรม

ตัวชี้วัดความสำเร็จ

1. ผู้ต้องขังที่ผ่านการอบรม หากยังไม่พ้นโทษไม่กระทำผิดวินัยในเรือนจำ/ทัณฑสถาน
2. ผู้ต้องขังที่ผ่านการอบรม หากพ้นโทษแล้วไม่กลับมากระทำผิดซ้ำอีก

การรายงานผลแนวทางการแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขังเฉพาะกลุ่ม (ประเภทคดีต่างๆ)

1. โครงการที่ผ่านการอนุมัติจากผู้บังคับบัญชา (ผู้บัญชาการเรือนจำ/ผู้อำนวยการทัณฑสถาน)
2. ตารางหลักสูตรการฝึกอบรม
3. บัญชีรายชื่อผู้ต้องขังที่เข้าโปรแกรม
4. แบบประเมินผลการเปลี่ยนแปลงทัศนคติ และพฤติกรรมของผู้ต้องขัง
5. แบบประเมินความคิดเห็นของผู้ต้องขังต่อการเข้าร่วมโปรแกรมแก้ไขฟื้นฟู
6. แบบรายงานผลการจัดโปรแกรมแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขัง และภาพถ่าย
7. แบบรายงานการใช้จ่ายงบประมาณ

หลักสูตรการจัดโปรแกรมแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขัง

๑. โปรแกรมการแก้ไขผู้กระทำผิดทางเพศ
๒. โปรแกรมการปรับพฤติกรรมผู้กระทำผิดที่ใช้ความรุนแรง
๓. โปรแกรมการแก้ไขผู้กระทำผิดเกี่ยวกับชีวิตและร่างกาย
๔. โปรแกรมการแก้ไขผู้กระทำผิดเกี่ยวกับทรัพย์สิน
๕. โปรแกรมการแก้ไขผู้ค้ายาเสพติด (ผู้ค้ารายย่อย)
๖. โปรแกรมการแก้ไขผู้กระทำผิดที่ใช้ความรุนแรงในครอบครัว
๗. โปรแกรมการปรับพฤติกรรมผู้กระทำผิดอันเนื่องมาจากการดื่มสุรา
๘. โปรแกรมยุติธรรมนำสันติสุข
๙. โปรแกรมการแก้ไขผู้กระทำผิดซ้ำ

หลักสูตรการจัดโปรแกรมการแก้ไขผู้กระทำผิดทางเพศ

วิชา	ระยะเวลา	วิทยากร
<ul style="list-style-type: none"> ▪ สํารวจคัดเลือกรวมเป้าหมาย ▪ จําแนกลักษณะเพื่อการแก้ไข ▪ ปฐมนิเทศเพื่อเตรียมความพร้อมก่อนเข้าโปรแกรม ▪ ประเมินบุคลิกภาพ/สุขภาพจิต ▪ ประเมินความรู้/ทักษะ/ทัศนคติ และพฤติกรรมก่อนเข้าโปรแกรม 		เจ้าหน้าที่เรือนจํา/ทัณฑสถาน เจ้าหน้าที่เรือนจํา/ทัณฑสถาน เจ้าหน้าที่เรือนจํา/ทัณฑสถาน นักจิตวิทยา/พยาบาล เจ้าหน้าที่เรือนจํา/ทัณฑสถาน
วิชาบังคับพื้นฐาน (ทุกหลักสูตรต้องดำเนินการ) ก่อน <ol style="list-style-type: none"> ๑. การจูงใจและสร้างสัมพันธ์ภาพ และการสร้างบรรทัดฐานของกลุ่ม ๒. ฝึกระเบียบวินัยแบบเข้มข้น (วันละ ๓ ชม. ๕ วัน รวม ๑๕ ชม.) ๓. กิจกรรมเดินหาสาระของชีวิต (Walk Rally for Life) ๔. การเข้าใจชีวิตและรู้จักคุณค่าของตนเองและผู้อื่น ๕. การให้คำปรึกษารายบุคคลและการให้คำปรึกษารายกลุ่ม (วันละ ๓ ชม. ๕ วัน รวม ๑๕ ชม.) 	๓ ชม. ๑๕ ชม. ๓ ชม. ๖ ชม. ๑๕ ชม.	เจ้าหน้าที่เรือนจํา/ทัณฑสถาน เจ้าหน้าที่เรือนจํา/ทัณฑสถาน วิทยากรภายนอก วิทยากรภายนอก นักสังคมสงเคราะห์ หรือนักจิตวิทยา หรือเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบโปรแกรม ฯ
รวม	๔๒ ชม.	
การให้ความรู้ สำหรับโปรแกรมผู้กระทำผิดทางเพศ (Knowledge) วิชาบังคับ <ol style="list-style-type: none"> ๑. การให้ความรู้เกี่ยวกับกฎหมายและบทลงโทษในคดีความผิดเกี่ยวกับเพศ ๒. เพศศึกษาและการมีสัมพันธ์ภาพที่ดีกับเพศตรงข้าม ๓. การจัดการกับอารมณ์ทางเพศและการปรับพฤติกรรมต่อสิ่งเร้า 	๓ ชม. ๖ ชม. ๓ ชม.	สภานายความ/อัยการ/ตำรวจ ฯลฯ แพทย์ /พยาบาล /สาธารณสุขจังหวัด ฯลฯ แพทย์ /พยาบาล /สาธารณสุขจังหวัด ฯลฯ
วิชาเลือก (เลือก ๑) <ol style="list-style-type: none"> ๑. การใช้หลักธรรมในการดำเนินชีวิต ๒. การใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ 	๓ ชม.	วิทยากรภายนอก
การปรับทัศนคติและพฤติกรรม (Attitude) วิชาบังคับ <ol style="list-style-type: none"> ๑. การทำความเข้าใจกับพฤติกรรมกระทำผิดของตนเอง ๒. การเรียนรู้ผลกระทบและความรู้สึกของผู้เสียหาย 	๖ ชม. ๖ ชม.	วิทยากรภายนอก ผู้เสียหาย/ตำรวจ/องค์กรเอกชน ฯลฯ
วิชาเลือก (เลือก ๑) <ol style="list-style-type: none"> ๑. จิตสำนึกความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม ๒. ประสบการณ์ตรงของผู้ต้องขังที่พ้นโทษ 	๓ ชม.	วิทยากรภายนอก

วิชา	ระยะเวลา	วิทยากร
การฝึกทักษะด้านต่าง ๆ (Skill) วิชาบังคับ <ol style="list-style-type: none"> ทักษะการเผชิญปัญหา และการแก้ไขปัญหาอย่างถูกวิธี ทักษะการควบคุมอารมณ์โกรธและการจัดการกับความเครียด วิชาเลือก (เลือก 1) <ol style="list-style-type: none"> การสร้างสัมพันธ์ภาพในครอบครัว การสร้างสัมพันธ์ภาพกับบุคคลอื่น ทักษะการสื่อสาร 	๓ ชม. ๓ ชม. ๓ ชม.	วิทยากรภายนอก วิทยากรภายนอก วิทยากรภายนอก
รวม	๓๙ ชม.	
วิชาบังคับพื้นฐาน (ทุกหลักสูตรต้องดำเนินการ) หลัง <ol style="list-style-type: none"> ทักษะการป้องกันการกระทำผิดซ้ำ ครอบครัวสัมพันธ์ การตั้งเป้าหมายชีวิต กลุ่มบำบัดต่าง ๆ เช่น ศิลปะบำบัด ดนตรีบำบัด กีฬาบำบัด ศาสนาบำบัด ละครบำบัด อาชีวะบำบัด ฯลฯ 	๓ ชม. ๓ ชม. ๓ ชม. ๓๐ ชม.	วิทยากรภายนอก เจ้าหน้าที่เรือนจำ/ทัณฑสถาน วิทยากรภายนอก วิทยากรภายนอก/เจ้าหน้าที่เรือนจำ/ทัณฑสถาน (อาจจัดได้มากกว่า ๓๐ ชม.)
รวม	๓๙ ชม.	
ประเมินความรู้ ทักษะ ทักษะและพฤติกรรม หลังการเข้าโปรแกรม		เจ้าหน้าที่เรือนจำ/ทัณฑสถาน
รวมระยะเวลาขั้นต่ำบำบัดฟื้นฟู	๑๒๐ ชม.	

สรุป

ระยะเวลาในการอบรมตามหลักสูตร ในขั้นต่ำบำบัดฟื้นฟู ไม่น้อยกว่า ๑๒๐ ชั่วโมง แบ่งเป็น

- วิชาบังคับพื้นฐาน (ทุกหลักสูตรต้องดำเนินการ) ก่อน ไม่น้อยกว่า ๔๒ ชั่วโมง
- วิชาเฉพาะสำหรับโปรแกรมแก้ไขผู้กระทำผิดทางเพศ ไม่น้อยกว่า ๓๙ ชั่วโมง

▣ การให้ความรู้ (Knowledge)

▣ ปรับทัศนคติและพฤติกรรม (Attitude)

▣ ฝึกทักษะด้านต่าง ๆ (Skill)

- วิชาบังคับพื้นฐาน (ทุกหลักสูตรต้องดำเนินการ) หลัง ดำเนินการโดย ไม่น้อยกว่า ๓๙ ชั่วโมง

▪ วิทยากรภายใน

▪ วิทยากรภายนอก

* หมายเหตุ การจัดหลักสูตรอาจมีการเปลี่ยนแปลงได้ตามผลของการจำแนกลักษณะผู้ต้องขังเพื่อการแก้ไข แต่ในการดำเนินงานขั้นการบำบัดฟื้นฟูต้องมีระยะเวลาตามที่กรม ฯ กำหนด

หลักสูตรการจัดโปรแกรมการปรับพฤติกรรมผู้กระทำผิดที่ใช้ความรุนแรง

วิชา	ระยะเวลา	วิทยากร
<ul style="list-style-type: none"> ▪ สํารวจคัดเลือกกลุ่มเป้าหมาย ▪ จําแนกลักษณะเพื่อการแก้ไข ▪ ปฐมนิเทศเพื่อเตรียมความพร้อมก่อนเข้าโปรแกรม ▪ ประเมินบุคลิกภาพ/สุขภาพจิต ▪ ประเมินความรู้/ทักษะ/ทัศนคติ และพฤติกรรมก่อนเข้าโปรแกรม 		เจ้าหน้าที่เรือนจํา/ทัณฑสถาน เจ้าหน้าที่เรือนจํา/ทัณฑสถาน เจ้าหน้าที่เรือนจํา/ทัณฑสถาน นักจิตวิทยา/พยาบาล เจ้าหน้าที่เรือนจํา/ทัณฑสถาน
วิชาบังคับพื้นฐาน (ทุกหลักสูตรต้องดำเนินการ) ก่อน <ol style="list-style-type: none"> ๑. การจูงใจและสร้างสัมพันธ์ภาพ และการสร้างบรรทัดฐานของกลุ่ม ๒. ฝึกระเบียบวินัยแบบเข้มข้น (วันละ ๓ ชม. ๕ วัน รวม ๑๕ ชม.) ๓. กิจกรรมเดินหาสาระของชีวิต (Walk Rally for Life) ๔. การเข้าใจชีวิตและรู้จักคุณค่าของตนเองและผู้อื่น ๕. การให้คำปรึกษารายบุคคลและการให้คำปรึกษารายกลุ่ม (วันละ ๓ ชม. ๕ วัน รวม ๑๕ ชม.) 	๓ ชม. ๑๕ ชม. ๓ ชม. ๖ ชม. ๑๕ ชม.	เจ้าหน้าที่เรือนจํา/ทัณฑสถาน เจ้าหน้าที่เรือนจํา/ทัณฑสถาน วิทยากรภายนอก วิทยากรภายนอก นักสังคมสงเคราะห์ หรือนักจิตวิทยา หรือเจ้าหน้าที่รับผิดชอบโปรแกรม ฯ
รวม	๔๒ ชม.	
การให้ความรู้ สำหรับโปรแกรมการปรับพฤติกรรมผู้กระทำผิดที่ใช้ความรุนแรง (Knowledge) วิชาบังคับ <ol style="list-style-type: none"> ๑. การให้ความรู้เกี่ยวกับกฎหมายและบทลงโทษในคดีความผิดที่เกี่ยวข้องกับการใช้ความรุนแรง วิชาเลือก (เลือก ๑) <ol style="list-style-type: none"> ๑. การใช้หลักธรรมในการดำเนินชีวิต ๒. การประสบความสำเร็จด้วยสัมมาอาชีวะ การปรับทัศนคติและพฤติกรรม (Attitude) วิชาบังคับ <ol style="list-style-type: none"> ๑. การทำความเข้าใจกับพฤติกรรมการกระทำผิดของตนเอง ๒. การเรียนรู้ผลกระทบและความรู้สึกของผู้เสียหาย วิชาเลือก (เลือก ๑) <ol style="list-style-type: none"> ๑. จิตสำนึกความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม ๒. ประสบการณ์ตรงของผู้ต้องขังที่พ้นโทษ 	๓ ชม. ๓ ชม. ๖ ชม. ๖ ชม. ๓ ชม.	สภานายความ/อัยการ/ตำรวจ ฯลฯ วิทยากรภายนอก วิทยากรภายนอก ผู้เสียหาย/ตำรวจ/องค์กรเอกชน ฯลฯ วิทยากรภายนอก

วิชา	ระยะเวลา	วิทยากร
การฝึกทักษะด้านต่าง ๆ (Skill) วิชาบังคับ <ol style="list-style-type: none"> ทักษะการเผชิญปัญหา และการแก้ไขปัญหาอย่างถูกวิธี ทักษะการควบคุมอารมณ์โกรธและการจัดการกับความเครียด ทักษะการเปลี่ยนแปลงความเชื่อ และค่านิยมที่จะนำไปสู่ความรุนแรง วิชาเลือก (เลือก ๑) <ol style="list-style-type: none"> การสร้างสัมพันธ์ภาพในครอบครัว การสร้างสัมพันธ์ภาพกับบุคคลอื่น ทักษะการสื่อสาร 	 	
รวม	๓๙ ชม.	
วิชาบังคับพื้นฐาน (ทุกหลักสูตรต้องดำเนินการ) หลัง <ol style="list-style-type: none"> ทักษะการป้องกันการกระทำผิดซ้ำ ครอบครัวสัมพันธ์ การตั้งเป้าหมายชีวิต กลุ่มบำบัดต่าง ๆ เช่น ศิลปะบำบัด ดนตรีบำบัด กีฬาบำบัด ศาสนาบำบัด ละครบำบัด อาชีวบำบัด ฯลฯ 	 	
รวม	๓๙ ชม.	
ประเมินความรู้ ทักษะ ทักษะและพฤติกรรม หลังการเข้าโปรแกรม		เจ้าหน้าที่เรือนจำ/ทัณฑสถาน
รวมระยะเวลาชั้นบำบัดฟื้นฟู	๑๒๐ ชม.	

สรุป

ระยะเวลาในการอบรมตามหลักสูตร ในชั้นบำบัดฟื้นฟู ไม่น้อยกว่า ๑๒๐ ชั่วโมง แบ่งเป็น

- วิชาบังคับพื้นฐาน (ทุกหลักสูตรต้องดำเนินการ) ก่อน ไม่น้อยกว่า ๔๒ ชั่วโมง
- วิชาเฉพาะสำหรับโปรแกรมการปรับพฤติกรรมผู้กระทำผิดใช้ความรุนแรง ไม่น้อยกว่า ๓๙ ชั่วโมง
  - ▣ การให้ความรู้ (Knowledge)
  - ▣ ปรับทัศนคติและพฤติกรรม (Attitude)
  - ▣ ฝึกทักษะด้านต่าง ๆ (Skill)
- วิชาบังคับพื้นฐาน (ทุกหลักสูตรต้องดำเนินการ) หลัง ไม่น้อยกว่า ๓๙ ชั่วโมง ดำเนินการโดย
  - วิทยากรภายใน
  - วิทยากรภายนอก

* หมายเหตุ การจัดหลักสูตรอาจมีการเปลี่ยนแปลงได้ตามผลของการจำแนกลักษณะผู้ต้องขังเพื่อการแก้ไข แต่ในการดำเนินงานชั้นการบำบัดฟื้นฟูต้องมีระยะเวลาตามที่กรม ฯ กำหนด

หลักสูตรการจัดโปรแกรมการแก้ไขผู้กระทำผิดเกี่ยวกับชีวิตและร่างกาย

วิชา	ระยะเวลา	วิทยากร
<ul style="list-style-type: none"> ▪ สำรวจคัดเลือกกลุ่มเป้าหมาย ▪ จำแนกลักษณะเพื่อการแก้ไข ▪ ปฐมนิเทศเพื่อเตรียมความพร้อมก่อนเข้าโปรแกรม ▪ ประเมินบุคลิกภาพ/สุขภาพจิต ▪ ประเมินความรู้/ทักษะ/ทัศนคติ และพฤติกรรมก่อนเข้าโปรแกรม 		เจ้าหน้าที่เรือนจำ/ทัณฑสถาน เจ้าหน้าที่เรือนจำ/ทัณฑสถาน เจ้าหน้าที่เรือนจำ/ทัณฑสถาน นักจิตวิทยา/พยาบาล เจ้าหน้าที่เรือนจำ/ทัณฑสถาน
วิชาบังคับพื้นฐาน (ทุกหลักสูตรต้องดำเนินการ) ก่อน ๑. การจูงใจและสร้างสัมพันธภาพ และการสร้างบรรทัดฐานของกลุ่ม ๒. ฝึกระเบียบวินัยแบบเข้มข้น (วันละ ๓ ชม. ๕ วัน รวม ๑๕ ชม.) ๓. กิจกรรมเดินหาสาระของชีวิต (Walk Rally for Life) ๔. การเข้าใจชีวิตและรู้จักคุณค่าของตนเองและผู้อื่น ๕. การให้คำปรึกษารายบุคคลและการให้คำปรึกษารายกลุ่ม (วันละ ๓ ชม. ๕ วัน รวม ๑๕ ชม.)	๓ ชม. ๑๕ ชม. ๓ ชม. ๖ ชม. ๑๕ ชม.	เจ้าหน้าที่เรือนจำ/ทัณฑสถาน เจ้าหน้าที่เรือนจำ/ทัณฑสถาน วิทยากรภายนอก วิทยากรภายนอก นักสังคมสงเคราะห์ หรือนักจิตวิทยา หรือเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบโปรแกรม ฯ
รวม	๔๒ ชม.	
การให้ความรู้ สำหรับโปรแกรมการแก้ไขผู้กระทำผิดเกี่ยวกับชีวิตและร่างกาย (Knowledge) วิชาบังคับ ๑. การให้ความรู้เกี่ยวกับกฎหมายและบทลงโทษในคดีความผิดที่เกี่ยวข้อง วิชาเลือก (เลือก ๑) ๑. การใช้หลักธรรมในการดำเนินชีวิต ๒. การสร้างสัมพันธภาพกับบุคคลอื่น การปรับทัศนคติและพฤติกรรม (Attitude) วิชาบังคับ ๑. การทำความเข้าใจกับพฤติกรรมกระทำผิดของตนเอง ๒. การเรียนรู้ผลกระทบและความรู้สึกของผู้เสียหาย วิชาเลือก (เลือก ๑) ๑. จิตสำนึกความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม ๒. ประสบการณ์ตรงของผู้ต้องขังที่พ้นโทษ	๓ ชม. ๓ ชม. ๖ ชม. ๖ ชม. ๓ ชม.	สภานายความ/อัยการ/ตำรวจ ฯลฯ วิทยากรภายนอก วิทยากรภายนอก ผู้เสียหาย/ตำรวจ/องค์กรเอกชน ฯลฯ วิทยากรภายนอก

วิชา	ระยะเวลา	วิทยากร
การฝึกทักษะด้านต่าง ๆ (Skill) วิชาบังคับ <ol style="list-style-type: none"> ทักษะการเผชิญปัญหา และการแก้ไขปัญหาอย่างถูกวิธี ทักษะการควบคุมอารมณ์โกรธและการจัดการกับความเครียด ทักษะการเปลี่ยนแปลงความเชื่อ และค่านิยมที่จะนำไปสู่ความรุนแรง วิชาเลือก (เลือก ๑) <ol style="list-style-type: none"> การสร้างสัมพันธภาพในครอบครัว ทักษะการสื่อสาร 	 	
รวม	๓๙ ชม.	
วิชาบังคับพื้นฐาน (ทุกหลักสูตรต้องดำเนินการ) หลัง <ol style="list-style-type: none"> ทักษะการป้องกันการกระทำผิดซ้ำ ครอบครัวสัมพันธ์ การตั้งเป้าหมายชีวิต กลุ่มบำบัดต่าง ๆ เช่น ศิลปะบำบัด ดนตรีบำบัด กีฬาบำบัด ศาสนาบำบัด ละครบำบัด อาชีวะบำบัด ฯลฯ 	 	
รวม	๓๙ ชม.	
ประเมินความรู้ ทักษะ ทักษะและพฤติกรรม หลังการเข้าโปรแกรม		เจ้าหน้าที่เรือนจำ/ทัณฑสถาน
รวมระยะเวลาชั้นบำบัดฟื้นฟู	๑๒๐ ชม.	

สรุป

ระยะเวลาในการอบรมตามหลักสูตร ในชั้นบำบัดฟื้นฟู ไม่น้อยกว่า ๑๒๐ ชั่วโมง แบ่งเป็น

๑. วิชาบังคับพื้นฐาน (ทุกหลักสูตรต้องดำเนินการ) ก่อน ไม่น้อยกว่า ๔๒ ชั่วโมง

๒. วิชาเฉพาะสำหรับโปรแกรมการแก้ไขผู้กระทำผิดเกี่ยวกับชีวิตและร่างกาย ไม่น้อยกว่า ๓๙ ชั่วโมง

▣ การให้ความรู้ (Knowledge)

▣ ปรับทัศนคติและพฤติกรรม (Attitude)

▣ ฝึกทักษะด้านต่าง ๆ (Skill)

๓. วิชาบังคับพื้นฐาน (ทุกหลักสูตรต้องดำเนินการ) หลัง ไม่น้อยกว่า ๓๙ ชั่วโมง

ดำเนินการโดย

▪ วิทยากรภายใน

▪ วิทยากรภายนอก

* หมายเหตุ การจัดหลักสูตรอาจมีการเปลี่ยนแปลงได้ตามผลของการจำแนกลักษณะผู้ต้องขังเพื่อการแก้ไข แต่ในการดำเนินงานชั้นการบำบัดฟื้นฟูต้องมีระยะเวลาตามที่กรม ฯ กำหนด

หลักสูตรการจัดโปรแกรมการแก้ไขผู้กระทำผิดเกี่ยวกับทรัพย์สิน

วิชา	ระยะเวลา	วิทยากร
<ul style="list-style-type: none"> ▪ สํารวจคัดเลือกกลุ่มเป้าหมาย ▪ จำแนกลักษณะเพื่อการแก้ไข ▪ ปฐมนิเทศเพื่อเตรียมความพร้อมก่อนเข้าโปรแกรม ▪ ประเมินบุคลิกภาพ/สุขภาพจิต ▪ ประเมินความรู้/ทักษะ/ทัศนคติ และพฤติกรรมก่อนเข้าโปรแกรม 		เจ้าหน้าที่เรือนจำ/ทัณฑสถาน เจ้าหน้าที่เรือนจำ/ทัณฑสถาน เจ้าหน้าที่เรือนจำ/ทัณฑสถาน นักจิตวิทยา/พยาบาล เจ้าหน้าที่เรือนจำ/ทัณฑสถาน
วิชาบังคับพื้นฐาน (ทุกหลักสูตรต้องดำเนินการ) ก่อน ๑. การจูงใจและสร้างสัมพันธ์ภาพ และการสร้างบรรทัดฐานของกลุ่ม ๒. ฝึกระเบียบวินัยแบบเข้มข้น (วันละ ๓ ชม. ๕ วัน รวม ๑๕ ชม.) ๓. กิจกรรมเดินหาสาระของชีวิต (Walk Rally for Life) ๔. การเข้าใจชีวิตและรู้จักคุณค่าของตนเองและผู้อื่น ๕. การให้คำปรึกษารายบุคคลและการให้คำปรึกษารายกลุ่ม (วันละ ๓ ชม. ๕ วัน รวม ๑๕ ชม.)	๓ ชม. ๑๕ ชม. ๓ ชม. ๖ ชม. ๑๕ ชม.	เจ้าหน้าที่เรือนจำ/ทัณฑสถาน เจ้าหน้าที่เรือนจำ/ทัณฑสถาน วิทยากรภายนอก วิทยากรภายนอก นักสังคมสงเคราะห์ หรือนักจิตวิทยา หรือเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบโปรแกรม ฯ
รวม	๔๒ ชม.	
การให้ความรู้ สำหรับโปรแกรมการแก้ไขผู้กระทำผิดเกี่ยวกับทรัพย์สิน (Knowledge) วิชาบังคับ <ol style="list-style-type: none"> ๑. การให้ความรู้เกี่ยวกับกฎหมายและบทลงโทษในคดีความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สิน ๒. การวิเคราะห์และการสร้างอาชีพตนเอง ๓. การประสบความสำเร็จด้วยสัมมาอาชีพะ วิชาเลือก (เลือก ๑) <ol style="list-style-type: none"> ๑. การใช้หลักธรรมในการดำเนินชีวิต ๒. การใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ การปรับทัศนคติและพฤติกรรม (Attitude) วิชาบังคับ <ol style="list-style-type: none"> ๑. การทำความเข้าใจกับพฤติกรรมกระทำผิดของตนเอง ๒. การเรียนรู้ผลกระทบและความรู้สึกของผู้เสียหาย ๓. หนทางสู่ความสำเร็จในชีวิต วิชาเลือก (เลือก ๑) <ol style="list-style-type: none"> ๑. จิตสำนึกความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม ๒. ประสบการณ์ตรงของผู้ต้องขังที่พ้นโทษ 	๓ ชม. ๓ ชม. ๓ ชม. ๓ ชม.	สภานายความ/อัยการ/ตำรวจ ฯลฯ วิทยากรภายนอก วิทยากรภายนอก วิทยากรภายนอก
<ol style="list-style-type: none"> ๖ ชม. ๓ ชม. ๓ ชม. 	๖ ชม. ๓ ชม. ๓ ชม.	วิทยากรภายนอก ผู้เสียหาย/ตำรวจ/องค์กรเอกชน ฯลฯ วิทยากรภายนอก
<ol style="list-style-type: none"> ๓ ชม. 	๓ ชม.	วิทยากรภายนอก

วิชา	ระยะเวลา	วิทยากร
การฝึกทักษะด้านต่าง ๆ (Skill) วิชาบังคับ <ol style="list-style-type: none"> ทักษะการเผชิญปัญหา และการแก้ไขปัญหาอย่างถูกวิธี ทักษะการควบคุมอารมณ์โกรธและการจัดการกับความเครียด วิชาเลือก (เลือก 1) <ol style="list-style-type: none"> การสร้างสัมพันธภาพในครอบครัว การสร้างสัมพันธภาพกับบุคคลอื่น ทักษะการสื่อสาร 	๖ ชม. ๓ ชม. } ๓ ชม.	วิทยากรภายนอก วิทยากรภายนอก วิทยากรภายนอก
รวม	๓๙	
วิชาบังคับพื้นฐาน (ทุกหลักสูตรต้องดำเนินการ) หลัง <ol style="list-style-type: none"> ทักษะการป้องกันการกระทำผิดซ้ำ ครอบครัวสัมพันธ์ การตั้งเป้าหมายชีวิต กลุ่มบำบัดต่าง ๆ เช่น ศิลปะบำบัด ดนตรีบำบัด กีฬาบำบัด ศาสนาบำบัด ละครบำบัด อาชีวบำบัด ฯลฯ 	๓ ชม. ๓ ชม. ๓ ชม. ๓๐ ชม.	วิทยากรภายนอก เจ้าหน้าที่เรือนจำ/ทัณฑสถาน วิทยากรภายนอก วิทยากรภายนอก/เจ้าหน้าที่เรือนจำ/ทัณฑสถาน (อาจจัดได้มากกว่า ๓๐ ชม.)
รวม	๓๙	
ประเมินความรู้ ทักษะ ทักษะและพฤติกรรม หลังการเข้าโปรแกรม		เจ้าหน้าที่เรือนจำ/ทัณฑสถาน
รวมระยะเวลาขั้นต่ำฟื้นฟู	๑๒๐ ชม.	

สรุป

ระยะเวลาในการอบรมตามหลักสูตร ในขั้นต่ำฟื้นฟู ไม่น้อยกว่า ๑๒๐ ชั่วโมง แบ่งเป็น

๑. วิชาบังคับพื้นฐาน (ทุกหลักสูตรต้องดำเนินการ) ก่อน ไม่น้อยกว่า ๔๒ ชั่วโมง

๒. วิชาเฉพาะสำหรับโปรแกรมการแก้ไขผู้กระทำผิดเกี่ยวกับทรัพย์สิน ไม่น้อยกว่า ๓๙ ชั่วโมง

▣ การให้ความรู้ (Knowledge)

▣ ปรับทัศนคติและพฤติกรรม (Attitude)

▣ ฝึกทักษะด้านต่าง ๆ (Skill)

๓. วิชาบังคับพื้นฐาน (ทุกหลักสูตรต้องดำเนินการ) หลัง ไม่น้อยกว่า ๓๙ ชั่วโมง

ดำเนินการโดย

▪ วิทยากรภายใน

▪ วิทยากรภายนอก

* หมายเหตุ การจัดหลักสูตรอาจมีการเปลี่ยนแปลงได้ตามผลของการจำแนกลักษณะผู้ต้องขังเพื่อการแก้ไข แต่ในการดำเนินงานขั้นการบำบัดฟื้นฟูต้องมีระยะเวลาตามที่กรม ฯ กำหนด

หลักสูตรการจัดโปรแกรมการแก้ไขผู้ค้ายาเสพติด (ผู้ค้ารายย่อย)

วิชา	ระยะเวลา	วิทยากร
<ul style="list-style-type: none"> ▪ สํารวจคัดเลือกกลุ่มเป้าหมาย ▪ จำแนกลักษณะเพื่อการแก้ไข ▪ ปฐมนิเทศเพื่อเตรียมความพร้อมก่อนเข้าโปรแกรม ▪ ประเมินบุคลิกภาพ/สุขภาพจิต ▪ ประเมินความรู้/ทักษะ/ทัศนคติ และพฤติกรรมก่อนเข้าโปรแกรม 		เจ้าหน้าที่เรือนจำ/ทัณฑสถาน เจ้าหน้าที่เรือนจำ/ทัณฑสถาน เจ้าหน้าที่เรือนจำ/ทัณฑสถาน นักจิตวิทยา/พยาบาล เจ้าหน้าที่เรือนจำ/ทัณฑสถาน
วิชาบังคับพื้นฐาน (ทุกหลักสูตรต้องดำเนินการ) ก่อน ๑. การจูงใจและสร้างสัมพันธ์ภาพ และการสร้างบรรทัดฐานของกลุ่ม ๒. ฝึกระเบียบวินัยแบบเข้มข้น (วันละ ๓ ชม. ๕ วัน รวม ๑๕ ชม.) ๓. กิจกรรมเดินหาสาระของชีวิต (Walk Rally for Life) ๔. การเข้าใจชีวิตและรู้จักคุณค่าของตนเองและผู้อื่น ๕. การให้คำปรึกษารายบุคคลและการให้คำปรึกษารายกลุ่ม (วันละ ๓ ชม. ๕ วัน รวม ๑๕ ชม.)	๓ ชม. ๑๕ ชม. ๓ ชม. ๖ ชม. ๑๕ ชม.	เจ้าหน้าที่เรือนจำ/ทัณฑสถาน เจ้าหน้าที่เรือนจำ/ทัณฑสถาน วิทยากรภายนอก วิทยากรภายนอก นักสังคมสงเคราะห์ หรือนักจิตวิทยา หรือเจ้าหน้าที่รับผิดชอบโปรแกรม ฯ
รวม	๔๒ ชม.	
การให้ความรู้ สำหรับโปรแกรมการแก้ไขผู้ค้ายาเสพติด (ผู้ค้ารายย่อย) (Knowledge) วิชาบังคับ ๑. การให้ความรู้เกี่ยวกับกฎหมายและบทลงโทษในคดีความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ๒. พิษภัยและผลกระทบของยาเสพติด ๓. การวิเคราะห์และการสร้างอาชีพตนเอง ๔. การประสบความสำเร็จด้วยสัมมาอาชีพะ วิชาเลือก (เลือก 1) ๑. การใช้หลักธรรมในการดำเนินชีวิต ๒. การใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ การปรับทัศนคติและพฤติกรรม (Attitude) วิชาบังคับ ๑. การทำความเข้าใจกับพฤติกรรมกระทำผิดของตนเอง ๒. หนทางสู่ความสำเร็จในชีวิตโดยไม่พึ่งพายาเสพติด ๓. การสาบานตนไม่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด วิชาเลือก (เลือก 1) ๑. จิตสำนึกความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม ๒. ประสบการณ์ตรงของผู้ต้องขังที่พ้นโทษ	๓ ชม. ๓ ชม. ๓ ชม. ๓ ชม. ๓ ชม. ๖ ชม. ๓ ชม. ๓ ชม. ๓ ชม.	สภานายความ/อัยการ/ตำรวจ ฯลฯ วิทยากรภายนอก วิทยากรภายนอก วิทยากรภายนอก วิทยากรภายนอก วิทยากรภายนอก วิทยากรภายนอก เจ้าหน้าที่เรือนจำ/ทัณฑสถาน วิทยากรภายนอก

วิชา	ระยะเวลา	วิทยากร
การฝึกทักษะด้านต่าง ๆ (Skill) วิชาบังคับ ๑. ทักษะการเผชิญปัญหา และการแก้ไขปัญหาอย่างถูกวิธี ๒. เทคนิคการปฏิเสธและการหลีกเลี่ยงหนี้เครือข่ายยาเสพติด วิชาเลือก (เลือก ๑) ๑. การสร้างสัมพันธ์ภาพในครอบครัว ๒. ทักษะการสื่อสาร ๓. การจัดการกับความเครียด	๓ ชม. ๓ ชม. ๓ ชม.	วิทยากรภายนอก วิทยากรภายนอก วิทยากรภายนอก
รวม	๓๙ ชม.	
วิชาบังคับพื้นฐาน (ทุกหลักสูตรต้องดำเนินการ) หลัง ๑. ทักษะการป้องกันการกระทำผิดซ้ำ ๒. ครอบครัวสัมพันธ์ ๓. การตั้งเป้าหมายชีวิต ๔. กลุ่มบำบัดต่าง ๆ เช่น ศิลปะบำบัด ดนตรีบำบัด กีฬาบำบัด ศาสนาบำบัด ละครบำบัด อาชีวะบำบัด ฯลฯ	๓ ชม. ๓ ชม. ๓ ชม. ๓๐ ชม.	วิทยากรภายนอก เจ้าหน้าที่เรือนจำ/ทัณฑสถาน วิทยากรภายนอก วิทยากรภายนอก /เจ้าหน้าที่เรือนจำ/ทัณฑสถาน (อาจจัดได้มากกว่า ๓๐ ชม.)
รวม	๓๙ ชม.	
ประเมินความรู้ ทักษะ ทักษะและพฤติกรรม หลังการเข้าโปรแกรม		เจ้าหน้าที่เรือนจำ/ทัณฑสถาน
รวมระยะเวลาชั้นบำบัดฟื้นฟู	๑๒๐ ชม.	

สรุป

ระยะเวลาในการอบรมตามหลักสูตร ในชั้นบำบัดฟื้นฟู ไม่น้อยกว่า ๑๒๐ ชั่วโมง แบ่งเป็น

- วิชาบังคับพื้นฐาน (ทุกหลักสูตรต้องดำเนินการ) ก่อน ไม่น้อยกว่า ๔๒ ชั่วโมง
- วิชาเฉพาะสำหรับโปรแกรมการแก้ไขผู้ค้ายาเสพติด (รายย่อย) ไม่น้อยกว่า ๓๙ ชั่วโมง

▣ การให้ความรู้ (Knowledge)

▣ ปรับทัศนคติและพฤติกรรม (Attitude)

▣ ฝึกทักษะด้านต่าง ๆ (Skill)

- วิชาบังคับพื้นฐาน (ทุกหลักสูตรต้องดำเนินการ) หลังดำเนินการโดย ไม่น้อยกว่า ๓๙ ชั่วโมง

▪ วิทยากรภายใน

▪ วิทยากรภายนอก

* หมายเหตุ การจัดหลักสูตรอาจมีการเปลี่ยนแปลงได้ตามผลของการจำแนกลักษณะผู้ต้องขังเพื่อการแก้ไข แต่ในการดำเนินงานชั้นการบำบัดฟื้นฟูต้องมีระยะเวลาตามที่กรม ฯ กำหนด

หลักสูตรการจัดโปรแกรมแก้ไขผู้กระทำผิดที่ใช้ความรุนแรงในครอบครัว

วิชา	ระยะเวลา	วิทยากร
<ul style="list-style-type: none"> ▪ สํารวจคัดเลือกกลุ่มเป้าหมาย ▪ จำแนกลักษณะเพื่อการแก้ไข ▪ ปฐมนิเทศเพื่อเตรียมความพร้อมก่อนเข้าโปรแกรม ▪ ประเมินบุคลิกภาพ/สุขภาพจิต ▪ ประเมินความรู้/ทักษะ/ทัศนคติ และพฤติกรรมก่อนเข้าโปรแกรม 		เจ้าหน้าที่เรือนจำ/ทัณฑสถาน เจ้าหน้าที่เรือนจำ/ทัณฑสถาน เจ้าหน้าที่เรือนจำ/ทัณฑสถาน นักจิตวิทยา/พยาบาล เจ้าหน้าที่เรือนจำ/ทัณฑสถาน
วิชาบังคับพื้นฐาน (ทุกหลักสูตรต้องดำเนินการ) ก่อน ๑. การจูงใจและสร้างสัมพันธภาพ และการสร้างบรรทัดฐานของกลุ่ม ๒. ฝึกระเบียบวินัยแบบเข้มข้น (วันละ ๓ ชม. ๕ วัน รวม ๑๕ ชม.) ๓. กิจกรรมเดินหาสาระของชีวิต (Walk Rally for Life) ๔. การเข้าใจชีวิตและรู้จักคุณค่าของตนเองและผู้อื่น ๕. การให้คำปรึกษารายบุคคลและการให้คำปรึกษารายกลุ่ม (วันละ ๓ ชม. ๕ วัน รวม ๑๕ ชม.)	๓ ชม. ๑๕ ชม. ๓ ชม. ๖ ชม. ๑๕ ชม.	เจ้าหน้าที่เรือนจำ/ทัณฑสถาน เจ้าหน้าที่เรือนจำ/ทัณฑสถาน วิทยากรภายนอก วิทยากรภายนอก นักสังคมสงเคราะห์ หรือนักจิตวิทยา หรือเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบโปรแกรม ฯ
รวม	๔๒ ชม.	
การให้ความรู้ สำหรับโปรแกรมการแก้ไขผู้กระทำผิดที่ใช้ความรุนแรงในครอบครัว (Knowledge) วิชาบังคับ ๑. การให้ความรู้เกี่ยวกับกฎหมายและบทลงโทษในคดีความผิดเกี่ยวกับการใช้ความรุนแรงในครอบครัว ๒. การหลีกเลี่ยงการใช้ความรุนแรงในครอบครัว วิชาเลือก (เลือก ๑) ๑. การใช้หลักธรรมในการดำเนินชีวิต ๒. บทบาทหน้าที่สมาชิกครอบครัวที่ดี การปรับทัศนคติและพฤติกรรม (Attitude) วิชาบังคับ ๑. การทำความเข้าใจกับพฤติกรรมกระทำผิดของตนเอง ๒. การเรียนรู้ผลกระทบและความรู้สึกของผู้เสียหาย วิชาเลือก (เลือก ๑) ๑. จิตสำนึกความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม ๒. ประสบการณ์ตรงของผู้ต้องขังที่พ้นโทษ	๓ ชม. ๓ ชม. ๓ ชม. ๖ ชม. ๓ ชม. ๓ ชม.	สถานายความ/อัยการ/ตำรวจ ฯลฯ วิทยากรภายนอก วิทยากรภายนอก วิทยากรภายนอก ผู้เสียหาย/ตำรวจ/องค์กรเอกชน ฯลฯ วิทยากรภายนอก

วิชา	ระยะเวลา	วิทยากร
การฝึกทักษะด้านต่าง ๆ (Skill) วิชาบังคับ <ol style="list-style-type: none"> ทักษะการเผชิญปัญหา และการแก้ไขปัญหาอย่างถูกวิธี ทักษะการควบคุมอารมณ์โกรธและการจัดการกับความเครียด การสร้างสัมพันธ์ภาพในครอบครัวและการเป็นพ่อแม่ที่ดี ทักษะการสื่อสาร ทักษะการเปลี่ยนแปลงความเชื่อและค่านิยมที่จะนำไปสู่ความรุนแรง 	 	
รวม	๓๙ ชม.	
วิชาบังคับพื้นฐาน (ทุกหลักสูตรต้องดำเนินการ) หลัง <ol style="list-style-type: none"> ทักษะการป้องกันการกระทำผิดซ้ำ ครอบครัวสัมพันธ์ การตั้งเป้าหมายชีวิต กลุ่มบำบัดต่าง ๆ เช่น ศิลปะบำบัด ดนตรีบำบัด กีฬาบำบัด ศาสนาบำบัด ละครบำบัด อาชีวะบำบัด ฯลฯ 	 	
รวม	๓๙ ชม.	
ประเมินความรู้ ทักษะ ทักษะและพฤติกรรม หลังการเข้าโปรแกรม		เจ้าหน้าที่เรือนจำ/ทัณฑสถาน
รวมระยะเวลาขั้นต่ำฟื้นฟู	๑๒๐ ชม.	

สรุป

ระยะเวลาในการอบรมตามหลักสูตร ในชั้นบำบัดฟื้นฟู ไม่น้อยกว่า 120 ชั่วโมง แบ่งเป็น

- วิชาบังคับพื้นฐาน (ทุกหลักสูตรต้องดำเนินการ) ก่อน ไม่น้อยกว่า ๔๒ ชั่วโมง
- วิชาเฉพาะสำหรับโปรแกรมการแก้ไขผู้กระทำผิดที่ใช้ความรุนแรงในครอบครัว ไม่น้อยกว่า ๓๙ ชั่วโมง

- การให้ความรู้ (Knowledge)
- ปรับทัศนคติและพฤติกรรม (Attitude)
- ฝึกทักษะด้านต่าง ๆ (Skill)

- วิชาบังคับพื้นฐาน (ทุกหลักสูตรต้องดำเนินการ) หลัง
ดำเนินการโดย

- วิทยากรภายใน
- วิทยากรภายนอก

* หมายเหตุ การจัดหลักสูตรอาจมีการเปลี่ยนแปลงได้ตามผลของการจำแนกลักษณะผู้ต้องขังเพื่อการแก้ไข แต่ในการดำเนินงานชั้นการบำบัดฟื้นฟูต้องมีระยะเวลาตามที่กรม ฯ กำหนด

หลักสูตรการจัดโปรแกรมปรับพฤติกรรมผู้กระทำผิดอันเนื่องมาจากการดื่มสุรา

วิชา	ระยะเวลา	วิทยากร
<ul style="list-style-type: none"> ▪ สํารวจคัดเลือกกลุ่มเป้าหมาย ▪ จำแนกลักษณะเพื่อการแก้ไข ▪ ปฐมนิเทศเพื่อเตรียมความพร้อมก่อนเข้าโปรแกรม ▪ ประเมินบุคลิกภาพ/สุขภาพจิต ▪ ประเมินความรู้/ทักษะ/ทัศนคติ และพฤติกรรมก่อนเข้าโปรแกรม 		เจ้าหน้าที่เรือนจำ/ทัณฑสถาน เจ้าหน้าที่เรือนจำ/ทัณฑสถาน เจ้าหน้าที่เรือนจำ/ทัณฑสถาน นักจิตวิทยา/พยาบาล เจ้าหน้าที่เรือนจำ/ทัณฑสถาน
วิชาบังคับพื้นฐาน (ทุกหลักสูตรต้องดำเนินการ) ก่อน ๑. การจูงใจและสร้างสัมพันธ์ภาพ และการสร้างบรรทัดฐานของกลุ่ม ๒. ฝึกระเบียบวินัยแบบเข้มข้น (วันละ ๓ ชม. ๕ วัน รวม ๑๕ ชม.) ๓. กิจกรรมเดินหาสาระของชีวิต (Walk Rally for Life) ๔. การเข้าใจชีวิตและรู้จักคุณค่าของตนเองและผู้อื่น ๕. การให้คำปรึกษารายบุคคลและการให้คำปรึกษารายกลุ่ม (วันละ ๓ ชม. ๕ วัน รวม ๑๕ ชม.)	๓ ชม. ๑๕ ชม. ๓ ชม. ๖ ชม. ๑๕ ชม.	เจ้าหน้าที่เรือนจำ/ทัณฑสถาน เจ้าหน้าที่เรือนจำ/ทัณฑสถาน วิทยากรภายนอก วิทยากรภายนอก นักสังคมสงเคราะห์ หรือนักจิตวิทยา หรือเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบโปรแกรม ฯ
รวม	๔๒ ชม.	
การให้ความรู้ สำหรับการปรับพฤติกรรมผู้กระทำผิดอันเนื่องมาจากการดื่มสุรา (Knowledge) วิชาบังคับ ๑. การให้ความรู้กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับเครื่องดื่มที่มีส่วนผสมของแอลกอฮอล์ ๒. พิษภัยและผลกระทบจากการดื่มสุรา วิชาเลือก (เลือก ๑) ๑. การใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ ๒. จิตสำนึกความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม การปรับทัศนคติและพฤติกรรม (Attitude) วิชาบังคับ ๑. การทำความเข้าใจกับพฤติกรรมการกระทำผิดของตนเอง ๒. การเรียนรู้ผลกระทบและความรู้สึกของผู้เสียหาย วิชาเลือก (เลือก ๑) ๑. ชีวิตมีความสุขโดยปราศจากเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ๒. การสาบานตนไม่ยุ่งเกี่ยวกับสุรา/ยาเสพติด/อบายมุข	๓ ชม. ๖ ชม. ๓ ชม. } ๓ ชม. ๓ ชม. ๓ ชม. }	สถานพยาบาล/อัยการ/ตำรวจ ฯลฯ แพทย์ /พยาบาล /สาธารณสุขจังหวัด ฯลฯ วิทยากรภายนอก วิทยากรภายนอก ผู้เสียหาย/ตำรวจ/องค์กรเอกชน ฯลฯ วิทยากรภายนอก

วิชา	ระยะเวลา	วิทยากร
การฝึกทักษะด้านต่าง ๆ (Skill)		
วิชาบังคับ		
๑. โปรแกรมบำบัดและเทคนิคการเลิกสุรา	๖ ชม.	วิทยากรภายนอก
๒. ทักษะการเผชิญปัญหา และการแก้ไขปัญหาอย่างถูกวิธี	๓ ชม.	วิทยากรภายนอก
๓. ทักษะการควบคุมอารมณ์โกรธและการจัดการกับความเครียด	๖ ชม.	วิทยากรภายนอก
๔. ทักษะการสื่อสารและการสร้างสัมพันธภาพกับบุคคลอื่น	๓ ชม.	วิทยากรภายนอก
รวม	๓๙ ชม.	
วิชาบังคับพื้นฐาน (ทุกหลักสูตรต้องดำเนินการ) หลัง		
๑. ทักษะการป้องกันการกระทำผิดซ้ำ	๓ ชม.	วิทยากรภายนอก
๒. ครอบครัวยุติธรรม	๓ ชม.	เจ้าหน้าที่เรือนจำ/ทัณฑสถาน
๓. การตั้งเป้าหมายชีวิต	๓ ชม.	วิทยากรภายนอก
๔. กลุ่มบำบัดต่าง ๆ เช่น ศิลปะบำบัด ดนตรีบำบัด กีฬาบำบัด ศาสนาบำบัด ละครบำบัด อาชีวะบำบัด ฯลฯ	๓๐ ชม.	วิทยากรภายนอก/เจ้าหน้าที่เรือนจำ/ทัณฑสถาน (อาจจัดได้มากกว่า ๓๐ ชม.)
รวม	๓๙ ชม.	
ประเมินความรู้ ทักษะ ทักษะและพฤติกรรม		เจ้าหน้าที่เรือนจำ/ทัณฑสถาน
หลังการเข้าโปรแกรม		
รวมระยะเวลาชั้นบำบัดฟื้นฟู	๑๒๐ ชม.	

สรุป

ระยะเวลาในการอบรมตามหลักสูตร ในชั้นบำบัดฟื้นฟู ไม่น้อยกว่า ๑๒๐ ชั่วโมง แบ่งเป็น

๑. วิชาบังคับพื้นฐาน (ทุกหลักสูตรต้องดำเนินการ) ก่อน ไม่น้อยกว่า ๔๒ ชั่วโมง

๒. วิชาเฉพาะสำหรับโปรแกรมการปรับพฤติกรรมอันเนื่องมาจากการดื่มสุรา ไม่น้อยกว่า ๓๙ ชั่วโมง

▣ การให้ความรู้ (Knowledge)

▣ ปรับทัศนคติและพฤติกรรม (Attitude)

▣ ฝึกทักษะด้านต่าง ๆ (Skill)

๓. วิชาบังคับพื้นฐาน (ทุกหลักสูตรต้องดำเนินการ) หลัง ไม่น้อยกว่า ๓๙ ชั่วโมง

ดำเนินการโดย

- วิทยากรภายใน
- วิทยากรภายนอก

* หมายเหตุ การจัดหลักสูตรอาจมีการเปลี่ยนแปลงได้ตามผลของการจำแนกลักษณะผู้ต้องขังเพื่อการแก้ไข แต่ในการ ดำเนินงานชั้นการบำบัดฟื้นฟูต้องมีระยะเวลาตามที่กรม ฯ กำหนด

หลักสูตรโปรแกรมยุติธรรมนำสันติสุข (๑๖๐ ชั่วโมง)

วิชา	ระยะเวลา	วิทยากร
<ul style="list-style-type: none"> ▪ สํารวจคัดเลือกกลุ่มเป้าหมาย ▪ จําแนกลักษณะเพื่อการแก้ไข ▪ ปฐมนิเทศเพื่อเตรียมความพร้อมก่อนเข้าโปรแกรม ▪ ประเมินบุคลิกภาพ/สุขภาพจิต ▪ ประเมินความรู้/ทักษะ/ทัศนคติ และพฤติกรรมก่อนเข้าโปรแกรม 		เจ้าหน้าที่เรือนจำ/ทัณฑสถาน เจ้าหน้าที่เรือนจำ/ทัณฑสถาน เจ้าหน้าที่เรือนจำ/ทัณฑสถาน นักจิตวิทยา/พยาบาล เจ้าหน้าที่เรือนจำ/ทัณฑสถาน
วิชาบังคับพื้นฐาน (ทุกหลักสูตรต้องดำเนินการ) ก่อน ๑. การจูงใจและสร้างสัมพันธ์ภาพ และการสร้างบรรทัดฐานของกลุ่ม ๒. ฝึกระเบียบวินัยแบบเข้มข้น (วันละ ๓ ชม. ๕ วัน รวม ๑๕ ชม.) ๓. กิจกรรมเดินหาสาระของชีวิต (Walk Rally for Life) ๔. การเข้าใจชีวิตและรู้จักคุณค่าของตนเองและผู้อื่น ๕. การให้คำปรึกษารายบุคคลและการให้คำปรึกษารายกลุ่ม (วันละ ๓ ชม. ๕ วัน รวม ๑๕ ชม.)	๓ ชม. ๑๕ ชม. ๓ ชม. ๖ ชม. ๑๕ ชม.	เจ้าหน้าที่เรือนจำ/ทัณฑสถาน เจ้าหน้าที่เรือนจำ/ทัณฑสถาน วิทยากรภายนอก วิทยากรภายนอก นักสังคมสงเคราะห์ หรือนักจิตวิทยา หรือเจ้าหน้าที่รับผิดชอบโปรแกรม ฯ
รวม	๔๒ ชม.	
การให้ความรู้ สำหรับโปรแกรมยุติธรรมนำสันติสุข (Knowledge) วิชาบังคับ ๑. การให้ความรู้เกี่ยวกับกฎหมายทั่วไป ๒. สันติศึกษา ๓. การดำเนินชีวิตตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง ๔. การยอมรับในความแตกต่างของบุคคลอื่น ๕. หลักศาสนาอิสลาม ๖. การใช้หลักศาสนาในการดำเนินชีวิต วิชาเลือก (เลือก ๑) ๑. การประสบความสำเร็จด้วยสัมมาอาชีพะ ๒. การใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ การปรับทัศนคติและพฤติกรรม (Attitude) วิชาบังคับ ๑. การทำความเข้าใจกับพฤติกรรมกระทำผิดของตนเอง ๒. การเรียนรู้ผลกระทบและความรู้สึกของผู้เสียหาย ๓. การสร้างความสมานฉันท์ในสังคม ๔. การคิดในเชิงบวก ๕. บทบาทหน้าที่พลเมืองของสังคม	๓ ชม. ๓ ชม. ๓ ชม. ๓ ชม. ๓ ชม. ๓ ชม. ๓ ชม. ๖ ชม. ๖ ชม. ๖ ชม. ๖ ชม. ๖ ชม.	สภานายความ/อัยการ/ตำรวจ ฯลฯ วิทยากรภายนอก วิทยากรภายนอก วิทยากรภายนอก/นักจิตวิทยา วิทยากรภายนอก วิทยากรภายนอก วิทยากรภายนอก วิทยากรภายนอก ผู้เสียหาย/ตำรวจ/องค์กรเอกชน ฯลฯ วิทยากรภายนอก วิทยากรภายนอก

หลักสูตรการจัดโปรแกรมการแก้ไขผู้กระทำผิดซ้ำ

หลักสูตรระยะยาวแบบเข้มข้น (๓ เดือน)

หลักสูตรนี้เหมาะสำหรับเรือนจำ / ทัณฑสถาน ที่มีทรัพยากรเพียงพอ ทั้งเจ้าหน้าที่ งบประมาณ สถานที่ เนื่องจากเป็นหลักสูตรที่มีระยะเวลายาวนานพอสมควร จึงจำเป็นต้องมีทีมงานเจ้าหน้าที่ในการจัดอบรมฯ เพื่อควบคุมดูแลการดำเนินงานอย่างเต็มที่ ของเจ้าหน้าที่ที่จะต้องควบคุม ดูแลกลุ่มเป้าหมายอย่างใกล้ชิด (ผู้ต้องขังกระทำผิดซ้ำตั้งแต่ ๒ ครั้ง ขึ้นไป) โดยหลักสูตรจะเน้นการควบคุมอารมณ์ตนเอง การแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า การใช้กิจกรรมบำบัดประเภทต่างๆ เช่น ศาสนาบำบัด กีฬาบำบัด ดนตรีบำบัด ศิลปะบำบัด และการฝึกวิชาชีพระยะสั้น ก่อนที่ผู้ต้องขังจะเข้าโครงการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อย คือ ๖ เดือนก่อนพ้นโทษ ดังนั้นเนื้อหาในการอบรมจะไม่ซ้ำซ้อนกับที่จัดให้ในโครงการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อย หลักสูตรระยะยาว ๓ เดือน จะใช้เวลาในช่วงเช้าทุกวัน และอาจเพิ่มช่วงบ่ายในบางวัน เพื่อความต่อเนื่องของเนื้อหาวิชา ซึ่งผู้ต้องขังจะสามารถกลับเข้าทำงาน หรือปฏิบัติภารกิจที่เรือนจำ/ทัณฑสถานมอบหมาย โดยไม่ทำให้เสียกำลังผู้ต้องขังมาเพื่อการฝึกอบรมฯ เพียงอย่างเดียว รายละเอียดหลักสูตร ดังนี้

สัปดาห์ที่ / วันที่	ระยะ เวลา (ชั่วโมง)	วิชา	เนื้อหา	กิจกรรม
สัปดาห์ที่ ๑ วันที่ ๑	๓	กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์และ การสร้างแรงจูงใจ	๑. การชี้แจงวัตถุประสงค์ของ การรวมกลุ่ม และการเขียนสมุด บันทึกประจำวันของผู้ต้องขัง ๒. การกำหนดกฎเกณฑ์ ข้อตกลง ที่ควรปฏิบัติร่วมกัน ภายในกลุ่ม โดยสมาชิก ๓. การสร้างสัมพันธ์ภาพที่ดี ภายในกลุ่ม	เช่น - การทำแบบ ประเมินผลก่อนเข้ารับ การอบรมฯ - เกมส์ที่เกี่ยวกับการ แนะนำตัว หรือทำ ความรู้จักกันในกลุ่ม - เกมส์ในการละลาย พฤติกรรม - การแบ่งกลุ่มย่อย ตั้งชื่อกลุ่ม คำขวัญ ฯลฯ

สัปดาห์ที่ / วันที่	ระยะเวลา (ชั่วโมง)	วิชา	เนื้อหา	กิจกรรม
วันที่ ๒	๓	การทำความเข้าใจกับ พฤติกรรมการกระทำผิด ของตนเอง	๑. เน้นให้ผู้ต้องขังแสดงความ คิดเห็นต่อสาเหตุการกระทำผิด ของตน แนวทางการป้องกันการ กระทำผิด ๒. ชี้ให้เห็นสาเหตุ และผลแห่ง การกระทำ พร้อมทางเลือกใน การแก้ปัญหาที่เหมาะสม	เช่น - แบ่งกลุ่มระดมความคิด คิดเห็น - การนำเสนอผลการ ระดมความคิดเห็น และสรุปร่วมกัน ฯลฯ
วันที่ ๓	๓	การเข้าใจชีวิต	๑. ให้ผู้ต้องขังได้รับทราบหลัก ในการดำเนินชีวิตตามหลัก ศาสนาของตน ๒. การเรียนรู้จากความผิดพลาด และหาแนวทางที่เหมาะสมใน การต่อสู้กับอุปสรรคในชีวิต	เช่น - นิมนต์พระ / ผู้นำ ทางศาสนา ในพื้นที่ ไปให้ความรู้เกี่ยวกับ หลักในการดำเนินชีวิต - กิจกรรมที่ให้ความรู้ เกี่ยวกับความผิดพลาด และแนวทางการแก้ไข ฯลฯ
วันที่ ๔	๓	รู้จักคุณค่าของตนเอง และผู้อื่น	๑. การรู้จักคุณค่าในชีวิตของ ตนเอง และมองว่าตนเองเป็น บุคคลหนึ่งที่มีศักดิ์ศรีของความ เป็นมนุษย์เท่าเทียมกับผู้อื่นใน สังคม ๒. การยอมรับและเห็นคุณค่า ของผู้อื่น	เช่น - การสะท้อนให้ ผู้ต้องขังเห็นคุณค่า ของตนเอง ผ่าน มุมมองของกลุ่ม โดย การให้ค้นหาข้อดี / ข้อเสียของตน และ ของผู้อื่น ฯลฯ
วันที่ ๕	๓	การปรับทัศนคติ และ พฤติกรรมของตนให้ เหมาะสม	๑. การปรับทัศนคติที่ไม่ เหมาะสมในการดำเนินชีวิต ๒. การชี้ให้เห็นถึงพฤติกรรมที่ พึงปฏิบัติของพลเมืองดีในสังคม	เช่น - การวิเคราะห์ข่าวใน หนังสือพิมพ์ - ยกตัวอย่างบุคคลใน สังคม ฯลฯ

สัปดาห์ที่ / วันที่	ระยะ เวลา (ชั่วโมง)	วิชา	เนื้อหา	กิจกรรม
สัปดาห์ที่ ๒ วันที่ ๑	๓	ศาสนาบำบัด	๑. เน้นให้ความรู้ตามหลักศาสนาที่ผู้ต้องขังนับถือ ๒. ผู้ต้องขังสามารถนำวิธีการปฏิบัติที่เหมาะสมไปใช้ได้ในชีวิตประจำวัน เพิ่มทักษะในการดำเนินชีวิตผ่านมุมมองของศาสนา	เช่น - การจัดกลุ่มให้ผู้ต้องขังได้ทดลองปฏิบัติตามหลักศาสนาอย่างเคร่งครัด - การเชิญวิทยากรในศาสนาต่าง ๆ มาให้ความรู้เกี่ยวกับศาสนา ฯลฯ
วันที่ ๒	๓			
วันที่ ๓	๓			
วันที่ ๔	๓			
วันที่ ๕	๓			
สัปดาห์ที่ ๓ วันที่ ๑	๓	การควบคุมตนเองทางด้านร่างกาย	๑. การฝึกความสัมพันธ์ระหว่างอารมณ์และการแสดงออกให้เหมาะสม ๒. การสร้างความเชื่อมั่นให้แก่ตนเอง	เช่น - การนั่งสมาธิ - การเรียนรู้ วิธีสร้างบุคลิกภาพที่ดี ฯลฯ
วันที่ ๒	๓	การควบคุมตนเองทางด้านจิตใจ	๑. การเรียนรู้วิธีการคิดในเชิงบวก ๒. เทคนิคการจัดการกับความเครียด	เช่น - การเรียนรู้เทคนิควิธีการจัดการกับความเครียด - วิธีการคลายเครียด - การฝึกจิตภาวนา ฯลฯ
วันที่ ๓	๓	การควบคุมตนเองทางด้านอารมณ์	๑. การจัดการ / ควบคุมอารมณ์ที่ไม่พึงประสงค์ของตน ๒. เรียนรู้การปรับอารมณ์ทุกชนิดของตนเองให้อยู่ในระดับที่เหมาะสม	เช่น - การฝึกทักษะในการควบคุมอารมณ์ - การให้ความรู้เกี่ยวกับวิธีการปรับอารมณ์ตนเองเบื้องต้น ฯลฯ

สัปดาห์ที่ / วันที่	ระยะ เวลา (ชั่วโมง)	วิชา	เนื้อหา	กิจกรรม
วันที่ ๔	๓	การให้คำปรึกษา เป็นรายบุคคล (๑)	๑. เน้นให้ผู้ต้องขังได้ระบาย ปัญหา สิ่งที่ยกวน ฯลฯ ก่อนที่ จะพ้นโทษ ๒. ให้คำปรึกษา โดยเน้นให้ ผู้ต้องขังมีส่วนร่วมในการ วิเคราะห์ปัญหา และหาแนวทาง ในการแก้ไข้ปัญหา	เช่น - การพบนักสังคม สงเคราะห์ / นักจิตวิทยา / หรือ เจ้าหน้าที่เป็น รายบุคคล ฯลฯ
วันที่ ๕	๓	การให้คำปรึกษาเป็น รายกลุ่ม (๑)	๑. การวิเคราะห์ปัญหาของ บุคคลในลักษณะกลุ่ม โดยให้ กลุ่มเป็นผู้มีส่วนช่วยในการ แก้ไข้ปัญหา ๒. การร่วมกันวิเคราะห์ผลดี / ผลเสีย ของทางเลือก และ พิจารณาทางเลือกที่เห็นว่า เหมาะสมที่สุด	เช่น - การแบ่งกลุ่ม ผู้ต้องขังที่มีสภาพ ปัญหาคล้ายกัน อยู่ใน กลุ่มเดียวกัน ร่วมกัน วิเคราะห์ปัญหา และ หาแนวทางแก้ไข้ นำเสนอผลการ วิเคราะห์ ฯลฯ
สัปดาห์ที่ ๔ วันที่ ๑	๓	ศิลปบำบัด	๑. การใช้ศิลปะเป็นสื่อในการ สนับสนุนให้ผู้ต้องขังได้มีโอกาส แสดงออกในทางสร้างสรรค์ ๒. การปรับเปลี่ยนมุมมองการ ดำเนินชีวิต ผ่านการฝึกฝนงาน ศิลปะ ๓. ส่งเสริมการใช้เวลาว่างให้ เกิดประโยชน์	เช่น - จัดหาวิทยากร ฝึกสอนศิลปะเบื้องต้น ให้แก่ผู้ต้องขัง - การประกวดวาด ภาพ หรือสร้างสรรค์ งานศิลปะตามความคิด ฯลฯ
วันที่ ๒	๓			
วันที่ ๓	๓			
วันที่ ๔	๓	การให้คำปรึกษา เป็นรายบุคคล (๒)	กิจกรรมประจำทุกสัปดาห์	
วันที่ ๕	๓	การให้คำปรึกษาเป็น รายกลุ่ม (๒)	กิจกรรมประจำทุกสัปดาห์	

สัปดาห์ที่ / วันที่	ระยะเวลา (ชั่วโมง)	วิชา	เนื้อหา	กิจกรรม
สัปดาห์ที่ ๕ วันที่ ๑	๓	กีฬาบ๊าด	๑. ให้ผู้ต้องขังได้ออก กำลังกาย เพื่อให้มีสุขภาพแข็งแรง ๒. เรียนรู้การทำงานเป็นทีม ๓. ปลุกฝังความสามัคคีในกลุ่ม ๔. รู้แพ้ รู้ชนะ รู้อภัย	เช่น - จัดการแข่งขันกีฬา โดยแบ่งเป็นกลุ่ม เพื่อให้ผู้ต้องขังได้ ร่วมกันฝึกซ้อมและ แข่งขันกีฬา ฯลฯ
วันที่ ๒	๓			
วันที่ ๓	๓			
วันที่ ๔	๓	การให้คำปรึกษา เป็นรายบุคคล (๓)	กิจกรรมประจำทุกสัปดาห์	
วันที่ ๕	๓	การให้คำปรึกษาเป็น รายกลุ่ม (๓)	กิจกรรมประจำทุกสัปดาห์	
สัปดาห์ที่ ๖ วันที่ ๑	๓	กิจกรรมเดินหาสาระของ ชีวิต	๑. สร้างสถานการณ์ให้เกิด ภาวะผู้นำในกลุ่ม ๒. การสร้างความสามัคคีในหมู่ คณะ ๓. การตัดสินใจแก้ไขปัญหา เฉพาะหน้า ๔. การมีส่วนร่วมในการทำงาน เป็นทีม	- แบ่งกิจกรรมเป็น ฐานต่างๆ ตามความ เหมาะสม และจัดเกม ที่มีเนื้อหาสาระ เกี่ยวกับการดำเนิน ชีวิต เช่น รู้รักสามัคคี ภาวะผู้นำ การร่วม แรงร่วมใจ ฯลฯ
วันที่ ๒	๓	การเรียนรู้ผลกระทบและ ความรู้สึกของผู้เสียหาย	๑. การให้ผู้ต้องขังได้รับรู้ ความรู้สึกจากการตกเป็นเหยื่อ ๒. การมองเห็นผลกระทบที่เกิด กับเหยื่อ จากการกระทำผิดของ ตนเอง	เช่น - บทบาทสมมุติ (Role Play) - การดูวิดีโอที่สน ุเทศเปิดเผยความรู้สึก ของเหยื่อ ฯลฯ

สัปดาห์ที่ / วันที่	ระยะ เวลา (ชั่วโมง)	วิชา	เนื้อหา	กิจกรรม
วันที่ ๓	๓	การสร้างจิตสำนึกการ รับผิดชอบต่อสังคม	๑. การให้ความรู้แก่ผู้ต้องขัง เกี่ยวกับสภาพที่เปลี่ยนแปลง ภายนอกเรือนจำ/ทัณฑสถาน ทั้งสภาพสังคม เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม ฯลฯ ๒. สร้างจิตสำนึกการรับผิดชอบต่อสังคม	เช่น - การชมวีดีทัศน์ เกี่ยวกับ สภาพแวดล้อมที่กำลัง เป็นปัญหา เช่น ภาวะ โลกร้อน - การชมวีดีทัศน์ เกี่ยวกับบุคคลในสังคม ที่เดือดร้อน เช่น วงเวียนชีวิต ฯลฯ
วันที่ ๔	๓	การให้คำปรึกษา เป็นรายบุคคล (๔)	กิจกรรมประจำทุกสัปดาห์	
วันที่ ๕	๓	การให้คำปรึกษาเป็น รายกลุ่ม (๔)	กิจกรรมประจำทุกสัปดาห์	
สัปดาห์ที่ ๗ วันที่ ๑	๓	การเพิ่มทักษะทางสังคม และเรียนรู้เกี่ยวกับการ แก้ไขปัญหาในชีวิต (๑)	๑. การเรียนรู้เกี่ยวกับ ประสบการณ์ที่ผ่านมาในชีวิต ของตนเอง ๒. วิเคราะห์ผลดี ผลเสียของ ทางเลือกในการแก้ไขปัญหา	เช่น - การแบ่งกลุ่ม ย่อยเพื่อนำเสนอ ประสบการณ์ของตน และระดมความคิด เห็นในการแก้ไขปัญหา ฯลฯ
วันที่ ๒	๓	การเพิ่มทักษะทางสังคม และเรียนรู้เกี่ยวกับการ แก้ไขปัญหาในชีวิต (๒)	๑. การเรียนรู้เกี่ยวกับ ประสบการณ์ที่ผ่านมาในชีวิต ของตนเอง ๒. วิเคราะห์ผลดี ผลเสียของ ทางเลือกในการแก้ไขปัญหา ๓. หาแนวทางในการแก้ไข ปัญหาร่วมกัน	เช่น - การแบ่งกลุ่ม ย่อยเพื่อนำเสนอ ประสบการณ์ของตน และระดมความคิด เห็นในการแก้ไขปัญหา - แบ่งกลุ่มเล่นเกมที่ เสริมสร้างการแก้ไข ปัญหาร่วมกัน ฯลฯ

สัปดาห์ที่ / วันที่	ระยะ เวลา (ชั่วโมง)	วิชา	เนื้อหา	กิจกรรม
วันที่ ๓	๓	การเพิ่มทักษะทางสังคม และเรียนรู้เกี่ยวกับการ แก้ไขปัญหาในชีวิต (๓)	๑. หาแนวทางในการแก้ไข ปัญหาร่วมกัน	เช่น - การแบ่งกลุ่มย่อย เพื่อนำเสนอ ประสบการณ์ของตน และระดมความคิด เห็นในการแก้ไข ปัญหา ฯลฯ
วันที่ ๔	๓	การให้คำปรึกษา เป็นรายบุคคล (๕)	กิจกรรมประจำทุกสัปดาห์	
วันที่ ๕	๓	การให้คำปรึกษาเป็น รายกลุ่ม (๖)	กิจกรรมประจำทุกสัปดาห์	
สัปดาห์ที่ / วันที่	ระยะ เวลา (ชั่วโมง)	วิชา	เนื้อหา	กิจกรรม
<u>สัปดาห์ที่ ๘</u> วันที่ ๑	๓	การสร้างสัมพันธภาพที่ดี ในครอบครัว (๑)	สร้างจิตสำนึกความรับผิดชอบใน ครอบครัวให้แก่ผู้ต้องขัง ไม่ว่าจะ อยู่ในฐานะบิดา มารดา หรือบุตร	เช่น - การให้ความรู้ เกี่ยวกับสัมพันธภาพที่ ดีในครอบครัว ฯลฯ
วันที่ ๒	๓	การสร้างสัมพันธภาพที่ดี ในครอบครัว (๒)	๑.การปลูกฝังความกตัญญูรู้คุณ บิดา / มารดา ๒. การเลี้ยงดู สอนบุตร/ ธิดา ที่เหมาะสม	เช่น - การให้ดูวีดิทัศน์ เกี่ยวกับครอบครัว เช่น แม่คลอดลูก การ เลี้ยงดูลูก ฯลฯ

สัปดาห์ที่ / วันที่	ระยะ เวลา (ชั่วโมง)	วิชา	เนื้อหา	กิจกรรม
วันที่ ๓	๓	การสร้างสัมพันธ์ภาพที่ดี ในครอบครัว (๓)	๑. สร้างความเข้าใจร่วมกัน ระหว่างสมาชิกในครอบครัว ๒. เสริมสร้างความสัมพันธ์ที่ดี ในครอบครัว	เช่น - กิจกรรมครอบครัว สัมพันธ์ (พบญาติ ใกล้ชิด) ฯลฯ
วันที่ ๔	๓	การให้คำปรึกษา เป็นรายบุคคล (๗)	กิจกรรมประจำทุกสัปดาห์	
วันที่ ๕	๓	การให้คำปรึกษาเป็น รายกลุ่ม (๗)	กิจกรรมประจำทุกสัปดาห์	
สัปดาห์ที่ ๔ วันที่ ๑	๓	อาชีวบำบัด (๒)	การฝึกวิชาชีพระยะสั้น โดย เรือนจำ / ทัณฑสถาน เป็นผู้ กำหนดให้	เช่น - นวดแผนโบราณ / นวดฝ่าเท้า / ทำอาหาร / การสกรีน เสื้อยืด ฯลฯ
วันที่ ๒	๓			
วันที่ ๓	๓	การวิเคราะห์และสร้าง อาชีพให้แก่ตนเอง	๑. สร้างจิตสำนึก ค่านิยมใน การทำงานที่สุจริต และคุณค่า ของการทำงานให้แก่ผู้ต้องขัง ๒. วิเคราะห์อาชีพที่เหมาะสม สำหรับผู้ต้องขังที่ไม่มีอาชีพหลัง พ้นโทษ และผู้ต้องขังที่ต้องการ อาชีพเสริมหลังพ้นโทษ ๓. การให้ความรู้เกี่ยวกับอาชีพ ที่เหมาะสมในพื้นที่	เช่น - การชมวิถีทัศน์ของ คนที่ประสบ ความสำเร็จในด้าน การทำงาน - การเล่าสู่กันฟัง จากประสบการณ์ของ ผู้พ้นโทษ ฯลฯ

สัปดาห์ที่ / วันที่	ระยะ เวลา (ชั่วโมง)	วิชา	เนื้อหา	กิจกรรม
วันที่ ๔	๓	การให้คำปรึกษา เป็นรายบุคคล (๗)	กิจกรรมประจำทุกสัปดาห์	
วันที่ ๕	๓	การให้คำปรึกษาเป็น รายกลุ่ม (๘)	กิจกรรมประจำทุกสัปดาห์	
สัปดาห์ที่ ๑๐ วันที่ ๑	ทำกิจกรรมตามกองงานของตน เพื่อค่อยๆ สลายกลุ่ม			
วันที่ ๒				
วันที่ ๓				
วันที่ ๔	๓	การให้คำปรึกษา เป็นรายบุคคล (๗)	กิจกรรมประจำทุกสัปดาห์	
วันที่ ๕	๓	การให้คำปรึกษาเป็น รายกลุ่ม (๗)	กิจกรรมประจำทุกสัปดาห์	
สัปดาห์ที่ ๑๑ วันที่ ๑	๓	อาชีวบำบัด (๒)	การฝึกวิชาชีพระยะสั้น โดย จัดให้มีความหลากหลาย และ เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย (สอบถามจากกลุ่ม / อาชีพ ในท้องถิ่น)	เช่น การจัดมหรสพวัน ฝึกวิชาชีพ โดยมีการสอน ทำอาชีพอิสระที่ หลากหลาย และใช้ ประโยชน์ได้จริง เช่น ทำอาหาร / ขนม / การ ทำป้ายไม้ / การทำน้ำ ผลไม้ปั่น / การขาย กาแฟสด ฯลฯ
วันที่ ๒	๓			
วันที่ ๓	๓			
วันที่ ๔	๓			
วันที่ ๕	๓	ความรู้เกี่ยวกับอาชีพ อิสระ	๑. การวางแผนการตลาด เบื้องต้น ๒. แหล่งวัตถุดิบ ๓. แหล่งทุน	เช่น เชิญวิทยากร ภายนอกที่เป็นผู้มีความรู้ ด้านการประกอบอาชีพ อิสระ หรือเจ้าของธุรกิจ ที่สามารถเป็นแบบอย่าง ที่ดีในการดำเนินชีวิตทั้ง เรื่องงานและเรื่องส่วนตัว

สัปดาห์ที่ / วันที่	ระยะเวลา (ชั่วโมง)	วิชา	เนื้อหา	กิจกรรม
<u>สัปดาห์ที่ ๑๒</u> วันที่ ๑	๓	ทักษะการป้องกันการ กระทำผิดซ้ำ	๑. เน้นให้ผู้ต้องขังได้สำนึก ในการกระทำผิดที่ผ่านมาใน อดีต ๒. การตั้งสัตย์ปฏิญาณ ว่า จะไม่กระทำผิดอีก ๓. การรับรู้ถึงผลจากการ กระทำผิดที่มีต่อตนเอง ครอบครัว ชุมชน และสังคม	เช่น - วิทยากรทางศาสนาให้ ความรู้ในเรื่องกฎแห่ง กรรม ฯลฯ
วันที่ ๒	๓	การตั้งเป้าหมายในชีวิต	๑. การปลูกฝังให้ผู้ต้องขัง เห็น ถึงความสำคัญในการ กำหนดเป้าหมายของชีวิต ๒. การรับมือกับความ ผิดหวังหากพลาดจาก เป้าหมายที่มุ่งหวัง	เช่น - การให้ผู้ต้องขังแต่ ละคนวางแผนการดำเนิน ชีวิต ภาย หลัง พ้น โทษ และนำเสนอให้กลุ่มฟัง - วิเคราะห์วิถีทัศน์ / วิ ท ย า ก ร ที่ ป ร ะ ส บ ความสำเร็จในการดำเนิน ชีวิต ฯลฯ
วันที่ ๓	๓	การให้คำปรึกษา เป็นรายกลุ่ม (๘)	สรุปเกี่ยวกับการให้ คำปรึกษาเป็นรายกลุ่ม	- ให้ผู้ต้องขังนำเสนอสิ่ง ที่ได้รับจากการให้ คำปรึกษาเป็นรายกลุ่ม - ยุติการรวมกลุ่ม
วันที่ ๔	๓	การให้คำปรึกษา เป็นรายบุคคล (๘)	สรุปเกี่ยวกับการให้ คำปรึกษาเป็นรายบุคคล	- อ่านบันทึกประจำวัน ของ ผู้ ต้ อ ง ขั ง เพื่ อ ประเมินผลก่อนจบการ อบรม
วันที่ ๕	๓	การประเมินผล	๑. ประเมินผลการอบรมใน ส่วนของเนื้อหาหลักสูตร ๒. การประเมินทัศนคติ แนวคิดของผู้ต้องขัง เพื่อ เปรียบเทียบกับข้อมูลที่ได้ ก่อนการเข้ารับการอบรมฯ	เช่น -ทำแบบประเมินผล หลังการอบรม - สรุปการอบรมทั้งหมด โดยเจ้าหน้าที่ประจำกลุ่ม หรือผู้ต้องขังที่เข้ารับการ อบรมฯ

๒. มนุษย์ทุกคนย่อมต้องการเห็นว่าตนเองมีคุณค่า เป็นที่ยอมรับของคนอื่น และจะต้องยอมรับและเห็นคุณค่าของบุคคลอื่นเช่นกัน สิ่งนี้เป็นจุดเริ่มต้นที่จะทำให้บุคคลสามารถอยู่ร่วมกันอย่างเป็นมิตรกันในสังคม

๓. มนุษย์ทุกคนมีทั้งข้อดีและข้อเสียหากเราได้ทำความเข้าใจ เห็นใจยอมรับ ในจุดบกพร่องของคนอื่นเช่นเดียวกับจุดบกพร่องที่มีในตัวเราก็จะทำให้ทุกคนสามารถปรับตัวอยู่ร่วมกันได้อย่างมีความสุข

๓. หัวข้อ **การให้คำปรึกษาเป็นรายบุคคล (Individual Counseling)**

สาระสำคัญ

การให้คำปรึกษาเฉพาะราย คือ การพูดคุยระหว่างผู้ให้คำปรึกษาแนะนำ (Counselor) กับผู้มีปัญหา ซึ่งเป็นผู้รับคำปรึกษา (Counselee) เพื่อช่วยให้เขาเกิดความคิดและมองเห็น การปฏิบัติที่แก้ไขหรือคลี่คลายปัญหาของเขาได้ การให้คำปรึกษา แนะนำ เปรียบเสมือนกระบวนการให้ความช่วยเหลือด้วยวิธีการสัมภาษณ์ที่ต้องใช้เวลาต่อเนื่องกัน ขณะเดียวกันการให้คำปรึกษาแนะนำก็จะช่วยพัฒนาจิตใจให้มีความเป็นผู้ใหญ่ รู้จักอดทน ต่อสู้กับปัญหาและสามารถพึ่งตนเองได้

๔. หัวข้อ **การให้คำปรึกษาเป็นรายกลุ่ม (Group Counseling)**

สาระสำคัญ

การให้คำปรึกษาเป็นรายกลุ่ม เป็นการใช้กระบวนการกลุ่มช่วยให้สมาชิกรู้จัก เข้าใจ และยอมรับตนเองอย่างแท้จริง ให้สามารถหาทางออกในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งภายในจิตใจ ของตนได้ ซึ่งจะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปในแนวทางที่เหมาะสม นอกจากนี้ยังได้นำ กระบวนการกลุ่มรูปแบบต่าง ๆ มาใช้ผสมผสานอีกด้วย เช่น

- กลุ่มระบายความคับข้องใจ (Ventilation)

เพื่อให้สมาชิกได้มีโอกาสระบายความคับข้องใจในปัญหาของตนเอง ให้กลุ่มได้ ช่วยกันแนะนำแก้ไข ซึ่งจะช่วยกันพัฒนาทัศนคติ ลดความตึงเครียดและความวิตกกังวล

- กลุ่มบันเทิงบำบัด (Therapeutic Recreation Group)

เพื่อให้สมาชิกได้รับการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม สร้างสัมพันธ์ภาพ เกิดความ สามัคคี คลายอารมณ์ความตึงเครียด สนใจสิ่งแวดล้อม มีคติเตือนใจ ก่อให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ ฝึกหัด การเป็นผู้นำ – ผู้ตาม ทราบวิธีการปฏิบัติตนให้อยู่ในขอบเขตที่สังคมยอมรับ รู้จักบำเพ็ญตนให้เป็น ประโยชน์ต่อหมู่คณะ สร้างเสริมความเชื่อมั่น ความมีคุณค่าในตนเองมากขึ้น ช่วยสมรรถภาพทางร่างกาย และจิตใจให้ดีขึ้น โดยการเล่นเกมและสนทนาการต่าง ๆ

สาระสำคัญ

ต้องสร้างความเข้าใจให้สมาชิกแต่ละคนในเรื่องปัญหาชีวิตที่ต้องเผชิญกับปัญหา และสาเหตุการกระทำผิดจนกระทั่งต้องนำตนเองไปสู่การกระทำผิดและสามารถหาแนวทางในการหลีกเลี่ยงการกระทำผิดซ้ำ การควบคุมอารมณ์ และการเข้ากับผู้อื่นอย่างเป็นกระบวนการ

ข้อบ่งชี้

นักบำบัดต้องเป็นผู้แนะนำให้แก่สมาชิกแต่ละคนและต้องดำเนินการกลุ่มด้วยตนเอง

กิจกรรม

- กลุ่มเปิดเผยความรู้สึก
- กลุ่มให้คำปรึกษา
- บทบาทสมมติ

๒. หัวข้อ

การเรียนรู้ผลกระทบและความรู้สึกของผู้เสียหาย

วัตถุประสงค์

๑. เพื่อให้ผู้ต้องขังตระหนักและรับรู้ถึงผลกระทบที่เกิดจากการกระทำของตนเองและความรู้สึกของผู้ที่ตกเป็นเหยื่อ
๒. เพื่อให้ผู้ต้องขังตระหนักถึงความรู้สึกผิดและความละอายใจ เกิดความรู้สึกเห็นใจ และสงสารเหยื่อ หรือผู้ที่อาจเป็นเหยื่อ และยับยั้งชั่งใจในการที่จะกระทำผิดครั้งต่อไป

อุปกรณ์

ข่าวจากหนังสือพิมพ์ , VDO หรือ VCD, กระจาด A 4, ปากกา

วิธีดำเนินการ

๑. ให้เรียนรู้จากเรื่องจริงที่เกิดขึ้น เช่น จากข่าวหนังสือพิมพ์ หรือจากการดูวีดีทัศน์ เพื่อให้ทราบถึง ผลกระทบ และความ รู้สึกของผู้ที่ตกเป็นเหยื่อ และเชื่อมโยงกรณีศึกษาเข้ากับผู้ที่เคยเป็นเหยื่อของตน
๒. เชิญผู้เสียหายหรือผู้ที่เกี่ยวข้องมาเล่าเรื่องราว ความทุกข์ ความทรมาน ผลกระทบและผลเสียหายที่เหยื่อได้รับให้ผู้ต้องขังฟัง
๓. จัดแบ่งผู้ต้องขังออกเป็นกลุ่มย่อย จัดแสดงบทบาทสมมติ (Role Play) ให้ผู้ต้องขังแสดงเป็นเหยื่อ เพื่อจะได้รับรู้ว่าเหยื่อมีความรู้สึกอย่างไร และให้สมาชิกในกลุ่มร่วมแสดงความคิดเห็น เสร็จแล้วให้ตัวแทนแต่ละกลุ่มออกมาสรุป
๔. แจกกระจาดและปากกาให้ผู้ต้องขังได้เขียนระบายความรู้สึกถึงการกระทำของตนที่ผ่านมาและความรู้สึกสำนึกต่อความผิดที่ได้กระทำลงไป

สรุป

วิทยากรสรุปถึงผลกระทบที่เหยื่อได้รับทั้งระยะสั้นและระยะยาว ผลกระทบทางร่างกาย และจิตใจ เพื่อให้เกิดความเห็นใจ สงสารเหยื่อและยับยั้งชั่งใจในการที่จะกระทำผิดครั้งต่อไป

วิชาเลือก

๑. หัวข้อ

จิตสำนึกความรับผิดชอบต่อตนเองและผู้อื่น

วัตถุประสงค์

๑. เพื่อฝึกให้สมาชิกตระหนักในคุณค่าของความรับผิดชอบ
๒. เพื่อฝึกให้สมาชิกรู้หน้าที่และบทบาทของตนเอง
๓. เพื่อฝึกให้สมาชิกยอมรับผลจากการกระทำของตนเอง

สาระสำคัญ

การสร้างความรับผิดชอบต้องมีการปลูกฝังให้สมาชิกเข้าใจว่าการกระทำทุกอย่างย่อมมีผลตามมาทั้งด้านบวกและด้านลบ บุคคลสามารถควบคุมความเป็นไปในชีวิตได้ถ้ารู้จักคิด รู้จักเลือกกระทำในสิ่งที่เหมาะสม บุคคลที่มีความรับผิดชอบคือ บุคคลที่รู้ถึงหน้าที่ บทบาทของตนเองอย่างชัดเจน เกิดการยอมรับว่าตนเองเป็นผู้ทำสิ่งนั้นและเต็มใจรับผลที่เกิดขึ้นจากการกระทำของตนเอง เมื่อเกิดผลผิดพลาดหรือบกพร่องก็พร้อมที่จะยอมรับ และแก้ไขปรับปรุงไม่โยนความผิดให้ผู้อื่น

การฝึกทักษะด้านต่าง ๆ (Skill)

วิชาบังคับ

๑. หัวข้อ

การแก้ไขปัญหาชีวิต

วัตถุประสงค์

๑. เพื่อให้สมาชิกมีทักษะในการคิด และใช้สติปัญญา ไตร่ตรองก่อนตัดสินใจ แก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นกับตัวเอง
๒. เพื่อให้สมาชิกได้ฝึกการคิดอย่างมีขั้นตอน

สาระสำคัญ

๑. ฝึกให้สมาชิกได้รู้จักการวิเคราะห์สาเหตุของปัญหา
๒. ฝึกให้สมาชิกรู้จักพิจารณาแนวทางแก้ไขปัญหา
๓. ฝึกให้สมาชิกรู้จักวิเคราะห์ผลดี และผลเสียของทางเลือกในการแก้ไขปัญหา
๔. ฝึกให้สมาชิกรู้จักตัดสินใจในการเลือกทางที่มีข้อดีมากที่สุด และมีข้อเสีย

น้อยที่สุด

๕. ฝึกให้สมาชิกรู้จักประเมินผลอย่างเที่ยงธรรม และพร้อมที่จะปรับปรุงแก้ไข

๒. หัวข้อ

การจัดการกับความเครียด

วัตถุประสงค์

๑. เพื่อให้ตระหนักถึงภาวะความเครียดของตนเองว่าเกิดจากสาเหตุใด
๒. เพื่อให้ได้เรียนรู้และสามารถสังเกตภาวะตึงเครียดจากอารมณ์ ความคิด และพฤติกรรมที่แสดงออกของตนเอง
๓. เพื่อให้รู้จักวิธีการจัดการกับความเครียดและลดภาวะตึงเครียดที่เกิดขึ้น

๓. หัวข้อ

การจัดการกับความโกรธ

วัตถุประสงค์

๑. เพื่อให้สมาชิกเรียนรู้ถึงอารมณ์โกรธ วิธีระงับและควบคุมอารมณ์โกรธอย่างเหมาะสม
๒. เพื่อฝึกให้สมาชิกสามารถจัดการกับอารมณ์โกรธของตนเองได้อย่างถูกวิธี

สาระสำคัญ

๑. ความโกรธเป็นอารมณ์ที่เกิดขึ้นเสมอ ๆ และเป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้ขาดความยับยั้งคิด และคนจำนวนมากกระทำความผิดเพราะไม่สามารถระงับอารมณ์โกรธได้
๒. การตระหนักและรู้ถึงความโกรธ เป็นสิ่งสำคัญเบื้องต้นในการหาวิธีจัดการกับความโกรธ
๓. การรู้จักจัดการกับความโกรธ และหลีกเลี่ยงความโกรธได้อย่างเหมาะสม จะเป็นการป้องกันไม่ให้เกิดกลับไปกระทำความผิดในลักษณะเดิมขึ้นอีก

วิชาเลือก

๑. หัวข้อ

การสร้างสัมพันธภาพต่อบุคคลอื่น

วัตถุประสงค์

๑. เพื่อให้สมาชิกตระหนักรู้และทบทวนถึงความผิดพลาดในอดีต
๒. เพื่อให้สมาชิกรู้จักให้อภัยตนเองและผู้อื่น
๓. เพื่อให้สมาชิกมีแนวทางในการวางแผนปรับปรุงสัมพันธภาพกับผู้อื่น

สาระสำคัญ

๑. การมีสัมพันธภาพที่ดีกับบุคคลอื่นเป็นเรื่องจำเป็นเพื่อไม่ให้นำไปสู่การกระทำความผิดขึ้นอีก
๒. การฟื้นฟูสัมพันธภาพจะทำให้ต้องอาศัยการให้อภัยตนเองและผู้อื่นเป็นเบื้องต้น การมีแนวทางเพื่อที่จะฟื้นฟูสัมพันธภาพจะทำให้ง่ายต่อการปฏิบัติจริง

๒. หัวข้อ การสร้างสัมพันธภาพในครอบครัว (ครอบครัวสัมพันธ์)

วัตถุประสงค์

๑. เพื่อส่งเสริมความสัมพันธ์และความเอื้ออาทรของผู้ต้องขังและครอบครัว
๒. เพื่อทราบปัญหาพื้นฐานที่แท้จริงในครอบครัวและประเมินความช่วยเหลือของครอบครัวที่มีต่อผู้ต้องขัง
๓. เพื่อให้ครอบครัวได้เข้ามามีส่วนร่วม ให้กำลังใจและสนับสนุนการฟื้นฟู

สาระสำคัญ

๑. ครอบครัวมีความสำคัญอย่างยิ่งในการส่งเสริมการแก้ไขพฤติกรรมของผู้ต้องขังให้ประสบความสำเร็จ เพราะครอบครัวเป็นสถาบันทางสังคมขั้นพื้นฐานและสถาบันแรกของมนุษย์ การมีความเข้าใจและเอื้ออาทรต่อกันเป็นสิ่งที่ควรส่งเสริม
๒. การให้ครอบครัวได้ทำความเข้าใจแนวทางการแก้ไขผู้ต้องขัง เป็นการประสานความร่วมมือ และประเมินเพื่อหาข้อปรับปรุงแนวทางการช่วยเหลือของครอบครัวที่มีผู้ต้องขัง

กิจกรรม

- จัดกิจกรรมกลุ่มครอบครัวสัมพันธ์ (Family Relation)
โดยเชิญครอบครัวผู้ต้องขังมารับฟังการบรรยาย และจัดกลุ่มสัมพันธ์ให้ผู้ต้องขังและครอบครัวได้ทำกิจกรรมร่วมกัน เพื่อรับทราบปัญหาและสร้างสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน

๓. หัวข้อ การตั้งเป้าหมายชีวิต

วัตถุประสงค์

๑. เพื่อให้สมาชิกสามารถพัฒนาตนเองไปสู่เป้าหมายที่ต้องการ
๒. เพื่อฝึกทักษะในเรื่องแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ให้กับตนเอง

สาระสำคัญ

อนาคตเป็นสิ่งที่ทุกคนสามารถกำหนดได้ด้วยตนเองว่าจะก้าวไปสู่เป้าหมายชีวิตที่ตนต้องการได้สำเร็จอย่างไร การมีเป้าหมายชีวิตที่ชัดเจนจะทำให้สมาชิกมุ่งมั่น อดทน รู้จักควบคุมตนเอง มีความพยายาม ไม่ย่อท้อต่อปัญหาอุปสรรคต่าง ๆ จะส่งผลให้ทุกคนก้าวไปสู่เป้าหมายชีวิตนั้นได้

๔. หัวข้อ การใช้กิจกรรมกลุ่มบำบัดในการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิด

๑. ดนตรีบำบัด (Music Therapy Group)

แนวคิด ดนตรีบำบัด (Music Therapy) หมายถึง การใช้ดนตรีเพื่อผ่อนคลายความเครียดในเชิงสร้างสรรค์นำไปสู่การพัฒนาสุขภาพกาย สุขภาพจิต พัฒนาความสามารถที่จะมีความสุขขั้นพื้นฐาน ปัจจุบันมีการพบว่าดนตรีสามารถปลดปล่อยความเครียดต่างๆได้ แต่จะต้องสัมผัสอย่างเลือกสรรและสร้างสรรค์ เพื่อให้ดนตรีนั้นมีบทบาทสำคัญในการทำให้เกิดความสมดุลระหว่างกายกับใจ การสัมผัสดนตรีมี

๓ ขั้นตอน คือ การฟัง การบรรเลง และการขับร้อง เป็นทางเลือกหนึ่งในหลายๆ ทางที่จะช่วยผ่อนคลายความเครียดของคนในเชิงสร้างสรรค์ การใช้ดนตรีเพื่อเป็นสื่อกลางในการที่จะแสดงความรู้สึกหรืออารมณ์ดนตรีเป็นตัวกระตุ้นให้สมาชิกตื่นตัวอยู่ตลอดเวลา และสร้างบรรยากาศเป็นแบบไม่แข่งขัน หรือไม่สร้างความรู้สึกกดดันต่อสมาชิกในกลุ่ม ตัวอย่างเช่น การฝึกร้องเพลงประสานเสียง การเล่นดนตรีที่บ้าน การเล่นดนตรีไทย ฯลฯ

วัตถุประสงค์

๑. เพื่อพัฒนาด้านมนุษยสัมพันธ์ ให้การยอมรับซึ่งกันและกัน มีความเป็นมิตร และสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพ
๒. ให้รู้จักการแสดงออกทางด้านอารมณ์ ซึ่งจะช่วยพัฒนาบุคลิกภาพ ลดความเครียด ความวิตกกังวล เพิ่มสัมพันธภาพที่อบอุ่นและความเชื่อมั่นในตนเอง
๓. ช่วยให้มีสมาธิและทำสิ่งต่างๆ ได้นาน
๔. ช่วยให้จิตใจละเอียดอ่อน ชาบซึ้งกับเสียงดนตรีรอบตัว รู้จักสร้างจินตนาการ ช่วยสร้างจินตนาการที่ลึกซึ้งให้แก่ผู้เล่นและผู้ฟัง
๕. เพื่อผ่อนคลายความตึงเครียด
๖. ฝึกการเป็นหัวหน้ากลุ่มในรายที่สามารถเป็นหัวหน้าได้ดี
๗. ช่วยเราให้แสดงความรู้สึกภายในได้อย่างเหมาะสม
๘. ช่วยยกระดับสติปัญญา ก่อให้เกิดความคิดสร้างสรรค์และความงดงามแก่จิตใจได้

สาระสำคัญ

ดนตรีมีผลต่อความรู้สึกของมนุษย์ ทำให้เกิดความสนุกสนานเพลิดเพลิน คลายความเครียด ลดความกังวล เพิ่มความคิดสร้างสรรค์และความเชื่อมั่นในตนเอง เรียนรู้และยอมรับความสามารถตนเอง และผู้อื่น เสียงดนตรีเป็นตัวกระตุ้นชนิดหนึ่งที่ทำให้มนุษย์เกิดการปรับปรุงหรือเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม

๒. ศิลปะบำบัด (Art Therapy)

แนวคิด การใช้ศิลปะเป็นสื่อในการสนับสนุนให้บุคคลใดบุคคลหนึ่งมีโอกาสแสดงออก มีความคิดสร้างสรรค์ รู้จักแก้ปัญหา มีความรู้สึกที่ดีต่อตนเองและผู้อื่น ดังนั้นศิลปะบำบัดจึงเปรียบเสมือนการเชื่อมเอาศิลปะ และการบำบัดเข้าด้วยกัน

วัตถุประสงค์

๑. มีโอกาสแสดงความคิดสร้างสรรค์
๒. ทำงานศิลปะอย่างสนุกสนานตามความต้องการ และตามธรรมชาติของตนเอง
๓. มีโอกาสพัฒนาทักษะด้านศิลปะ สังคม และอารมณ์ควบคู่กันไป
๔. มีพื้นฐานความคิดอันเป็นประโยชน์ในการดำรงชีวิต

๕. รู้จักคิดและ ค้นคว้าทดลองแสวงหาคำตอบ รู้จักแก้ปัญหาและประนีประนอม

๖. มีการรับรู้เกี่ยวกับความงาม ธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม

๗. ได้รับการกระตุ้น ส่งเสริมให้เกิดจินตนาการ และสามารถแสดงออกในทาง ศิลปะหลายรูปแบบ จนเกิดการทำประโยชน์และนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้

สาระสำคัญ

ศิลปะบำบัดเป็นวิธีการช่วยเหลือบุคคลที่มีปัญหาทางด้านอารมณ์และจิตใจ ซึ่งเกิดจากสภาพภายในและภายนอกจิตใจของบุคคลนั้น ศิลปะบำบัดเปรียบเสมือนเครื่องมือชนิดหนึ่งในการ รักษา

๓. กีฬาบำบัด

แนวคิด การเล่นกีฬาจัดเป็นการออกกำลังกาย ที่จำเป็นและสำคัญสำหรับทุกคน เพื่อให้มีสุขภาพสมบูรณ์ ช่วยเสริมสร้างความแข็งแรงของกล้ามเนื้อ ช่วยให้อวัยวะต่าง ๆ ของร่างกายได้ทำงานตามธรรมชาติ เสริมสร้างระบบการไหลเวียนของโลหิต ช่วยในการรับใช้น้ำพอกออกซิเจนไปบำรุงทุกส่วนของร่างกาย ซ่อมแซมส่วนที่สึกหรอชำรุดและดำรงสภาพที่ปกติของร่างกาย นอกจากนี้ก็ายังเป็นการฝึกให้บุคคลมี วินัยในตนเอง มีน้ำใจเป็นนักกีฬา รู้แพ้ รู้ชนะ รู้ภัย

วัตถุประสงค์

๑. เพื่อให้สมาชิกได้ออกกำลังกาย เสริมสร้างความเข้มแข็งของร่างกาย
๒. เพื่อให้สมาชิกได้ผ่อนคลายความเครียด กระตุ้นให้ร่างกายตื่นตัว
๓. เพื่อให้สมาชิกได้ใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์
๔. เพื่อเสริมสร้างสัมพันธภาพที่ดี ความสามัคคีระหว่างสมาชิก

๔. ละครบำบัด (Drama therapy)

เป็นศาสตร์ที่ผสมผสานระหว่างศิลปะการละคร กับ จิตวิทยา เข้ามาใช้ในการบำบัดจิตใจได้สำนึก ละครบำบัดจะใช้กระบวนการและเทคนิคของละครที่หลากหลายมาเป็นสื่อกลางในการเชื่อมโยงความคิด ความรู้สึก และอารมณ์ของแต่ละคนแล้วใช้เครื่องมือและเทคนิคต่างๆ ในการเข้าถึงความคิด อารมณ์ ความรู้สึก ให้คนได้แสดงออกมาเป็นรูปร่างมองเห็นและจับต้องได้

ผู้ที่เข้ามาใช้กระบวนการละครบำบัด มักเป็นผู้ที่มีปัญหาหรือต้องการพัฒนา เช่น พัฒนาทักษะในการสื่อสาร การปรับตัว การรู้จักตัวเอง ความมั่นใจในตัวเอง และพัฒนาการเรียนรู้ การอยู่ร่วมกันกับผู้อื่นโดยผ่านสื่อของละครและศิลปะ

การทำกิจกรรมละครบำบัดในแต่ละครั้ง จะแบ่งเป็น ๓ ส่วน เริ่มด้วย การวอร์มอัพ เพื่อความพร้อมของร่างกายและอารมณ์ให้มีการตื่นตัวในการเรียนรู้ แล้วจึงเคลื่อนไปสู่การสำรวจและการค้นหาความเป็นตัวเอง ส่วนนี้จะใช้เวลามากกว่าส่วนอื่นๆ เพราะเป็นโอกาสที่จะได้เข้าไปสัมผัสกับความ คิด อารมณ์

ความรู้สึกทัศนคติและเรื่องราวแง่มุมต่างๆของชีวิตของผู้ถูกบำบัด รวมถึงประเด็นปัญหาในจิตใจของแต่ละคน ส่วนสุดท้าย เป็นช่วงการจบขั้นตอนการบำบัด คือการพูดคุยแลกเปลี่ยนประสบการณ์ร่วมกัน

เครื่องมือที่ใช้ในกิจกรรม ได้แก่ หน้ากาก หุ่นมือ การแสดงบทบาทต่างๆ เกมที่ใช้ในกระบวนการละคร ท่วงท่าการเคลื่อนไหวของร่างกาย การใช้เสียง บทละคร การสร้างหรือแต่งเรื่องราว เพลง และอื่นๆ

๕. ศาสนาบำบัด (การพัฒนาจิตใจ/สมาธิ/วิปัสสนา)

ศาสนาบำบัด คือ การนำหลักธรรมคำสั่งสอนต่าง ๆ ในทางพระพุทธศาสนามาขัดเกลาจิตใจและใช้เป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตให้แก่สมาชิกที่เข้ารับการอบรม

วัตถุประสงค์

๑. เพื่อให้สมาชิกได้เรียนรู้เกี่ยวกับความสำคัญและประโยชน์ของการพัฒนาจิตใจ
๒. เพื่อกล่อมเกลาจิตใจสมาชิกให้ตั้งงามและเข้มแข็ง อดทนต่อสิ่งยั่วยู่ในทางเสื่อมเสีย

ประโยชน์ของการพัฒนาจิตใจ

๑. ทำให้จิตใจเข้มแข็ง ควบคุมตนเองให้อยู่เหนืออำนาจกิเลสที่เข้ายวนได้
๒. ทำให้มีความสุขุม รอบคอบ อดทน และเชื่อมั่นตนเองสูงขึ้น
๓. ทำให้มีความเพียรพยายามในการดำเนินชีวิตไปสู่ความสำเร็จมากขึ้น

หลักสูตรการจัดโปรแกรมการปรับพฤติกรรมผู้กระทำผิดที่ใช้ความรุนแรง

การให้ความรู้ (Knowledge)

วิชาบังคับ

๑. หัวข้อ การให้ความรู้เกี่ยวกับกฎหมายและบทลงโทษในคดีความผิดที่เกี่ยวข้องกับการใช้ความรุนแรง

วัตถุประสงค์

๑. เพื่อให้สมาชิกมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับกฎหมายและบทลงโทษจากการกระทำผิดในคดีความผิดที่เกี่ยวข้องกับการใช้ความรุนแรง
๒. เพื่อให้สมาชิกเกิดความตระหนักและระมัดระวังไม่ให้มีการกระทำความผิดซ้ำอีกภายหลังพ้นโทษ

สาระสำคัญ

ตามมาตรา ๖๔ ตามประมวลกฎหมายอาญา ระบุไว้อย่างชัดเจนว่า “บุคคลจะแก้ตัวว่าไม่รู้กฎหมายเพื่อให้พ้นจากความรับผิดชอบในทางอาญาไม่ได้...” ดังนั้นจึงต้องมีการให้ความรู้ความเข้าใจทางด้านกฎหมายและบทลงโทษ หากบุคคลใดได้ทำการละเมิดต่อบุคคลอื่น ทั้งนี้เพื่อเป็นการป้องปรามไม่ให้เกิดการกระทำผิดซ้ำอีกภายหลังพ้นโทษ

วิชาเลือก

๑. หัวข้อ การใช้หลักธรรมในการดำเนินชีวิต

วัตถุประสงค์

๑. เพื่อให้สมาชิกมีทักษะในการคิด และใช้สติปัญญา ไตร่ตรองก่อนตัดสินใจ แก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นกับตัวเอง
๒. เพื่อให้สมาชิกได้ฝึกการคิดอย่างมีขั้นตอน

สาระสำคัญ

๑. ฝึกให้สมาชิกได้รู้จักการวิเคราะห์สาเหตุของปัญหา
๒. ฝึกให้สมาชิกรู้จักพิจารณาแนวทางแก้ไขปัญหา
๓. ฝึกให้สมาชิกรู้จักวิเคราะห์ผลดี และผลเสียของทางเลือกในการแก้ไขปัญหา
๔. ฝึกให้สมาชิกรู้จักตัดสินใจในการเลือกทางที่มีข้อดีมากที่สุดและมีข้อเสียที่น้อยที่สุด
๕. ฝึกให้สมาชิกรู้จักประเมินผลอย่างเที่ยงธรรม และพร้อมที่จะปรับปรุงแก้ไข

อุปกรณ์ ข้าวจากหนังสือพิมพ์ , VDO หรือ VCD, กระดาษ A ๔, ปากกา

วิธีดำเนินการ

๑. ให้เรียนรู้จากเรื่องจริงที่เกิดขึ้น เช่น จากข่าวหนังสือพิมพ์ หรือจากการดูวิดีโอทัศน์ เพื่อให้ทราบถึง ผลกระทบ และความรู้สึกของผู้ที่ตกเป็นเหยื่อ และเชื่อมโยงกรณีศึกษาเข้ากับผู้ที่เคยเป็นเหยื่อของตน

๒. เชิญผู้เสียหายหรือผู้ที่เกี่ยวข้องมาเล่าเรื่องราว ความทุกข์ ความทรมาน ผลกระทบและผลเสียหายที่เหยื่อได้รับให้ผู้ต้องขังฟัง

๓. จัดแบ่งผู้ต้องขังออกเป็นกลุ่มย่อย จัดแสดงบทบาทสมมติ (Role Play) ให้ผู้ต้องขังแสดงเป็นเหยื่อ เพื่อจะได้รับรู้ว่าเหยื่อมีความรู้สึกอย่างไร และให้สมาชิกในกลุ่มร่วมแสดงความคิดเห็น เสร็จแล้วให้ตัวแทนแต่ละกลุ่มออกมาสรุป

๔. แจกกระดาษและปากกาให้ผู้ต้องขังได้เขียนระบายความรู้สึกถึงการกระทำของตนที่ผ่านมาและความรู้สึกสำนึกต่อความผิดที่ได้กระทำลงไป

สรุป วิทยากรสรุปถึงผลกระทบที่เหยื่อได้รับทั้งระยะสั้นและระยะยาว ผลกระทบทางร่างกาย และจิตใจ เพื่อให้เกิดความเห็นใจ สงสารเหยื่อและยับยั้งชั่งใจในการที่จะกระทำผิดครั้งต่อไป

วิชาเลือก

๑. หัวข้อ จิตสำนึกความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม

วัตถุประสงค์

๑. เพื่อฝึกให้สมาชิกตระหนักในคุณค่าของความรับผิดชอบ
๒. เพื่อฝึกให้สมาชิกรู้หน้าที่และบทบาทของตนเอง
๓. เพื่อฝึกให้สมาชิกยอมรับผลจากการกระทำของตนเอง

สาระสำคัญ

การสร้างควมรับผิดชอบต้องมีการปลูกฝังให้สมาชิกเข้าใจว่าการกระทำทุกอย่างย่อมมีผลตามมาทั้งด้านบวกและด้านลบ บุคคลสามารถควบคุมความเป็นไปในชีวิตได้ถ้ารู้จักคิด รู้จักเลือกกระทำในสิ่งที่เหมาะสม บุคคลที่มีความรับผิดชอบคือ บุคคลที่รู้ถึงหน้าที่ บทบาทของตนเองอย่างชัดเจน เกิดการยอมรับว่าตนเองเป็นผู้ทำสิ่งนั้นและเต็มใจรับผลที่เกิดขึ้นจากการกระทำของตนเอง เมื่อเกิดผลผิดพลาดหรือบกพร่องก็พร้อมที่จะยอมรับ และแก้ไขปรับปรุงไม่โยนความผิดให้ผู้อื่น

วิธีดำเนินการ

๑. ให้เรียนรู้จากเรื่องจริงที่เกิดขึ้น เช่น จากข่าวหนังสือพิมพ์ หรือจากการดูวิดีโอทัศน์ เพื่อให้ทราบถึง ผลกระทบ และความรู้สึกของผู้ที่ตกเป็นเหยื่อ และเชื่อมโยงกรณีศึกษาเข้ากับผู้ที่เคยเป็นเหยื่อของตน

๒. เชิญผู้เสียหายหรือผู้ที่เกี่ยวข้องมาเล่าเรื่องราว ความทุกข์ ความทรมาน ผลกระทบและผลเสียหายที่เหยื่อได้รับให้ผู้ต้องขังฟัง

๓. จัดแบ่งผู้ต้องขังออกเป็นกลุ่มย่อย จัดแสดงบทบาทสมมติ (Role Play) ให้ผู้ต้องขังแสดงเป็นเหยื่อ เพื่อจะได้รับรู้ว่าเหยื่อมีความรู้สึกอย่างไร และให้สมาชิกในกลุ่มร่วมแสดงความคิดเห็น เสร็จแล้วให้ตัวแทนแต่ละกลุ่มออกมาสรุป

๔. แจกกระดาษและปากกาให้ผู้ต้องขังได้เขียนระบายความรู้สึกถึงการกระทำของตนที่ผ่านมาและความรู้สึกสำนึกต่อความผิดที่ได้กระทำลงไป

สรุป วิทยากรสรุปถึงผลกระทบที่เหยื่อได้รับทั้งระยะสั้นและระยะยาว ผลกระทบทางร่างกาย และจิตใจ เพื่อให้เกิดความเห็นใจ สงสารเหยื่อและยับยั้งชั่งใจในการที่จะกระทำผิดครั้งต่อไป

การฝึกทักษะด้านต่าง ๆ (Skill)

วิชาบังคับ

๑. หัวข้อ ทักษะการเผชิญปัญหาและการแก้ไขปัญหอย่างถูกวิธี

วัตถุประสงค์

๑. เพื่อให้สมาชิกมีทักษะในการคิด และใช้สติปัญญา ไตร่ตรองก่อนตัดสินใจ แก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นกับตัวเอง

๒. เพื่อให้สมาชิกได้ฝึกการคิดอย่างมีขั้นตอน

สาระสำคัญ

๑. ฝึกให้สมาชิกได้รู้จักการวิเคราะห์สาเหตุของปัญหา

๒. ฝึกให้สมาชิกรู้จักพิจารณาแนวทางแก้ไขปัญหา

๓. ฝึกให้สมาชิกรู้จักวิเคราะห์ผลดี และผลเสียของทางเลือกในการแก้ไขปัญหา

๔. ฝึกให้สมาชิกรู้จักตัดสินใจในการเลือกทางที่มีข้อดีมากที่สุด และมีข้อเสีย

น้อยที่สุด

๕. ฝึกให้สมาชิกรู้จักประเมินผลอย่างเที่ยงธรรม และพร้อมที่จะปรับปรุงแก้ไข

๒. หัวข้อ

การควบคุมอารมณ์และการจัดการกับความเครียด

วัตถุประสงค์

๑. เพื่อให้สมาชิกเรียนรู้ถึงอารมณ์โกรธ วิธีระงับและควบคุมอารมณ์โกรธอย่างเหมาะสม

๒. เพื่อฝึกให้สมาชิกสามารถจัดการกับอารมณ์โกรธของตนเองได้อย่างถูกวิธี

สาระสำคัญ

๑. ความโกรธเป็นอารมณ์ที่เกิดขึ้นเสมอ ๆ และเป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้ขาดความยับยั้งคิด และคนจำนวนมากกระทำความผิดเพราะไม่สามารถระงับอารมณ์โกรธได้
๒. การตระหนักรู้ถึงความโกรธ เป็นสิ่งสำคัญเบื้องต้นในการหาวิธีจัดการกับความโกรธ
๓. การรู้จักจัดการกับความเครียด และหลีกเลี่ยงความเครียดได้อย่างเหมาะสม จะเป็นการป้องกันไม่ให้เกิดกลับไปกระทำความผิดในลักษณะเดิมขึ้นอีก

วิชาเลือก

๑. หัวข้อ

การสร้างสัมพันธภาพในครอบครัว/ผู้อื่น

วัตถุประสงค์

๑. เพื่อให้สมาชิกตระหนักรู้และทบทวนถึงความผิดพลาดในอดีต
๒. เพื่อให้สมาชิกรู้จักให้อภัยตนเองและผู้อื่น
๓. เพื่อให้สมาชิกมีแนวทางในการวางแผนปรับปรุงสัมพันธภาพกับครอบครัวและผู้อื่น

สาระสำคัญ

๑. การมีสัมพันธภาพที่ดีกับครอบครัวเป็นเรื่องจำเป็นเพื่อไม่ให้นำไปสู่การกระทำความผิดขึ้นอีก
๒. การฟื้นฟูสัมพันธภาพจะทำได้ต้องอาศัยการให้อภัยตนเองและผู้อื่นเป็นเบื้องต้น การมีแนวทางเพื่อที่จะฟื้นฟูสัมพันธภาพจะทำให้ง่ายต่อการปฏิบัติจริง

๒. หัวข้อ

ทักษะการสื่อสาร

วัตถุประสงค์

เพื่อให้สมาชิกมีทักษะทางสังคมที่เหมาะสม

สาระสำคัญ

ทักษะทางสังคม (Social Skill) หมายถึง ความสามารถในการอยู่ร่วมกันในสังคม ความสามารถในการใช้คำพูด และภาษาท่าทาง เพื่อสื่อสารความรู้สึกนึกคิดของตน และความสามารถในการรับรู้ความรู้สึกนึกคิดของอีกฝ่าย ไม่ว่าจะในการแสดงความต้องการ ความชื่นชม การปฏิเสธ การสร้างสัมพันธภาพ การมีทักษะสังคมที่เหมาะสมจะช่วยให้เกิดการปรับตัวที่ดี และอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

หลักสูตรการจัดโปรแกรมการแก้ไขผู้กระทำผิดเกี่ยวกับชีวิตและร่างกาย

วิชาบังคับ การให้ความรู้ (Knowledge)

วิชาบังคับ

๑. หัวข้อ การให้ความรู้เกี่ยวกับกฎหมายและบทลงโทษในคดีความผิดที่เกี่ยวข้อง

วัตถุประสงค์

๑. เพื่อให้สมาชิกมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับกฎหมายและบทลงโทษจากการกระทำผิดในคดีความผิดที่เกี่ยวข้อง

๒. เพื่อให้สมาชิกเกิดความตระหนักและระมัดระวังไม่ให้เกิดการกระทำผิดซ้ำอีกภายหลังพ้นโทษ

สาระสำคัญ

ตามมาตรา ๖๔ ตามประมวลกฎหมายอาญา ระบุไว้อย่างชัดเจนว่า “บุคคลจะแก้ตัวว่าไม่รู้กฎหมายเพื่อให้พ้นจากความรับผิดชอบในทางอาญาไม่ได้...” ดังนั้นจึงต้องมีการให้ความรู้ความเข้าใจทางด้านกฎหมายและบทลงโทษ หากบุคคลใดได้ทำการละเมิดต่อบุคคลอื่น ทั้งนี้เพื่อเป็นการป้องปรามไม่ให้เกิดการกระทำผิดซ้ำอีกภายหลังพ้นโทษ

วิชาเลือก

๑. หัวข้อ การใช้หลักธรรมในการดำเนินชีวิต

วัตถุประสงค์

๑. เพื่อให้สมาชิกมีความรู้ในการคิด และใช้สติปัญญา ไตร่ตรองก่อนตัดสินใจ แก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นกับตัวเอง

๒. เพื่อให้สมาชิกได้ใช้หลักธรรมเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจในการดำรงชีวิตได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม

๒. หัวข้อ การสร้างสัมพันธภาพต่อบุคคลอื่น

วัตถุประสงค์

๑. เพื่อให้สมาชิกตระหนักรู้และทบทวนถึงความผิดพลาดในอดีต

๒. เพื่อให้สมาชิกรู้จักให้อภัยตนเองและผู้อื่น

๓. เพื่อให้สมาชิกมีแนวทางในการวางแผนปรับปรุงสัมพันธภาพกับผู้อื่น

สาระสำคัญ

๑. การมีสัมพันธภาพที่ดีกับบุคคลอื่นเป็นเรื่องจำเป็นเพื่อไม่ให้นำไปสู่การกระทำผิดซ้ำอีก

๓. จัดแบ่งผู้ต้องขังออกเป็นกลุ่มย่อย จัดแสดงบทบาทสมมติ (Role Play) ให้ผู้ต้องขังแสดงเป็นเหยื่อ เพื่อจะได้รับรู้ว่าเหยื่อมีความรู้สึกอย่างไร และให้สมาชิกในกลุ่มร่วมแสดงความคิดเห็น เสร็จแล้วให้ตัวแทนแต่ละกลุ่มออกมาสรุป

๔. แจกกระดาษและปากกาให้ผู้ต้องขังได้เขียนบรรยายความรู้สึกถึงการกระทำของตนที่ผ่านมาและความรู้สึกสำนึกต่อความผิดที่ได้กระทำลงไป

สรุป วิทยากรสรุปถึงผลกระทบที่เหยื่อได้รับทั้งระยะสั้นและระยะยาว ผลกระทบทางร่างกาย และจิตใจ เพื่อให้เกิดความเห็นใจ สงสารเหยื่อและยับยั้งชั่งใจในการที่จะกระทำผิดครั้งต่อไป

วิชาเลือก

๑. หัวข้อ จิตสำนึกความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม

วัตถุประสงค์

๑. เพื่อฝึกให้สมาชิกตระหนักในคุณค่าของความรับผิดชอบ
๒. เพื่อฝึกให้สมาชิกรู้หน้าที่และบทบาทของตนเอง
๓. เพื่อฝึกให้สมาชิกยอมรับผลจากการกระทำของตนเอง

สาระสำคัญ

การสร้างความรับผิดชอบต้องมีการปลูกฝังให้สมาชิกเข้าใจว่าการกระทำทุกอย่างย่อมมีผลตามมาทั้งด้านบวกและด้านลบ บุคคลสามารถควบคุมความเป็นไปในชีวิตได้ถ้ารู้จักคิด รู้จักเลือกกระทำในสิ่งที่เหมาะสม บุคคลที่มีความรับผิดชอบคือ บุคคลที่รู้ถึงหน้าที่ บทบาทของตนเองอย่างชัดเจน เกิดการยอมรับว่าตนเองเป็นผู้ทำสิ่งนั้นและเต็มใจรับผลที่เกิดขึ้นจากการกระทำของตนเอง เมื่อเกิดผลผิดพลาดหรือบกพร่องก็พร้อมที่จะยอมรับ และแก้ไขปรับปรุงไม่โยนความผิดให้ผู้อื่น

การฝึกทักษะด้านต่าง ๆ (Skill)

วิชาบังคับ

๑. หัวข้อ ทักษะการเผชิญปัญหา และการแก้ไขปัญหาอย่างถูกวิธี

วัตถุประสงค์

๑. เพื่อให้สมาชิกมีทักษะในการคิด และใช้สติปัญญา ไตร่ตรองก่อนตัดสินใจ แก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นกับตัวเอง
๒. เพื่อให้สมาชิกได้ฝึกการคิดอย่างมีขั้นตอน

สาระสำคัญ

๑. ฝึกให้สมาชิกได้รู้จักการวิเคราะห์สาเหตุของปัญหา
๒. ฝึกให้สมาชิกรู้จักพิจารณาแนวทางแก้ไขปัญหา
๓. ฝึกให้สมาชิกรู้จักวิเคราะห์ผลดี และผลเสียของทางเลือกในการแก้ไขปัญหา

น้อยที่สุด

๔. ฝึกให้สมาชิกรู้จักตัดสินใจในการเลือกทางที่มีข้อดีมากที่สุด และมีข้อเสีย

๕. ฝึกให้สมาชิกรู้จักประเมินผลอย่างเที่ยงธรรม และพร้อมที่จะปรับปรุงแก้ไข

๒. หัวข้อ

ทักษะการควบคุมอารมณ์โกรธและการจัดการกับความเครียด

วัตถุประสงค์

๑. เพื่อให้สมาชิกเรียนรู้ถึงอารมณ์โกรธ วิธีระงับและควบคุมอารมณ์โกรธอย่างเหมาะสม

๒. เพื่อฝึกให้สมาชิกสามารถจัดการกับความเครียดของตนเองได้อย่างถูกวิธี

สาระสำคัญ

๑. ความโกรธเป็นอารมณ์ที่เกิดขึ้นเสมอ ๆ และเป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้ขาดความยับยั้งคิด ความเครียด และคนจำนวนมากกระทำความผิดเพราะไม่สามารถระงับอารมณ์โกรธได้

๒. การตระหนักรู้ถึงอารมณ์โกรธ เป็นสิ่งสำคัญเบื้องต้นในการหาวิธีจัดการกับความโกรธ

๓. การรู้จักจัดการกับความโกรธ และหลีกเลี่ยงความโกรธได้อย่างเหมาะสม จะเป็นการป้องกันไม่ให้เกิดกลับไปกระทำความผิดในลักษณะเดิมขึ้นอีก

วิชาเลือก

๑. หัวข้อ

การสร้างสัมพันธภาพในครอบครัว

วัตถุประสงค์

๑. เพื่อส่งเสริมความสัมพันธ์และความเอื้ออาทรของผู้ต้องขังและครอบครัว

๒. เพื่อทราบปัญหาพื้นฐานที่แท้จริงในครอบครัวและประเมินความช่วยเหลือของครอบครัวที่มีต่อผู้ต้องขัง

๓. เพื่อให้ครอบครัวได้เข้ามามีส่วนร่วม ให้กำลังใจและสนับสนุนการฟื้นฟู

สาระสำคัญ

๑. ครอบครัวมีความสำคัญอย่างยิ่งในการส่งเสริมการแก้ไขพฤติกรรมของผู้ต้องขังให้ประสบความสำเร็จ เพราะครอบครัวเป็นสถาบันทางสังคมขั้นพื้นฐานและสถาบันแรกของมนุษย์ การมีความเข้าใจและเอื้ออาทรต่อกันเป็นสิ่งที่ควรส่งเสริม

๒. การให้ครอบครัวได้ทำความเข้าใจแนวทางการแก้ไขผู้ต้องขัง เป็นการประสานความร่วมมือ และประเมินเพื่อหาข้อปรับปรุงแนวทางการช่วยเหลือของครอบครัวที่มีผู้ต้องขัง

กิจกรรม

จัดกิจกรรมกลุ่มครอบครัวสัมพันธ์ (Family Relation)

โดยเชิญครอบครัวผู้ต้องขังมารับฟังการบรรยาย และจัดกลุ่มสัมพันธ์ให้ผู้ต้องขังและครอบครัวได้ทำกิจกรรมร่วมกัน เพื่อรับทราบปัญหาและสร้างสัมพันธ์ภาพที่ดีต่อกัน

๒. หัวข้อ

ทักษะการสื่อสาร

วัตถุประสงค์

เพื่อให้สมาชิกมีทักษะการสื่อสารที่เหมาะสม

สาระสำคัญ

ทักษะทางสังคม (Social Skill) หมายถึง ความสามารถในการอยู่ร่วมกันในสังคม ความสามารถในการใช้คำพูด และภาษาท่าทาง เพื่อสื่อสารความรู้สึกนึกคิดของตน และความสามารถในการรับรู้ความรู้สึกนึกคิดของอีกฝ่าย ไม่ว่าจะในการแสดงความต้องการ ความชื่นชม การปฏิเสธ การสร้างสัมพันธ์ภาพ การมีทักษะสังคมที่เหมาะสมจะช่วยให้เกิดการปรับตัวที่ดี และอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

หลักสูตรการจัดโปรแกรมการแก้ไขผู้กระทำผิดเกี่ยวกับทรัพย์สิน

การให้ความรู้ (Knowledge)

วิชาบังคับ

๑. หัวข้อ การให้ความรู้เกี่ยวกับกฎหมายและบทลงโทษในคดีความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สิน
วัตถุประสงค์

๑. เพื่อให้สมาชิกมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับกฎหมายและบทลงโทษจากการกระทำผิดในคดีเกี่ยวกับทรัพย์สิน

๒. เพื่อให้สมาชิกเกิดความตระหนักและระมัดระวังไม่ให้เกิดการกระทำความผิดซ้ำอีกภายหลังพ้นโทษ

สาระสำคัญ

ตามมาตรา ๖๔ ตามประมวลกฎหมายอาญา ระบุไว้อย่างชัดเจนว่า “บุคคลจะแก้ตัวว่าไม่รู้กฎหมายเพื่อให้พ้นจากความรับผิดชอบในทางอาญาไม่ได้...” ดังนั้นจึงต้องมีการให้ความรู้ความเข้าใจทางด้านกฎหมายและบทลงโทษ หากบุคคลใดได้ทำการละเมิดต่อบุคคลอื่น ทั้งนี้เพื่อเป็นการป้องปรามไม่ให้เกิดการกระทำผิดซ้ำอีกภายหลังพ้นโทษ

๒. หัวข้อ การวิเคราะห์และการสร้างอาชีพตนเอง

วัตถุประสงค์

๑. เพื่อปรับเปลี่ยนทัศนคติพฤติกรรมให้รักการทำงานและประกอบอาชีพสุจริต

๒. เพื่อให้มีความรู้และพัฒนาทักษะในการประกอบอาชีพตามความถนัดและตามความต้องการของตลาดแรงงาน สามารถนำไปประกอบอาชีพได้ภายหลังพ้นโทษ

สาระสำคัญ

ผู้ต้องขังที่กระทำผิดเกี่ยวกับทรัพย์สิน รวมทั้งผู้ต้องขังคดีค้ายาเสพติดรายย่อยที่กระทำผิดด้วยความจำเป็นส่วนใหญ่จะทำผิดเพราะปัญหาทางเศรษฐกิจ ไม่มีอาชีพที่จะเป็นที่ยืนของรายได้เลี้ยงชีพ และครอบครัว หรือมีรายได้ไม่เพียงพอ จึงไปลักทรัพย์ หรือจำหน่ายยาเสพติด ดังนั้น การแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขังกลุ่มนี้จึงต้องเน้นหนักการฝึกอาชีพ ให้มีความรู้และทักษะในการประกอบอาชีพ เพื่อจะได้มีอาชีพเลี้ยงตนเองได้และไม่กลับไปกระทำผิดอีก

วิชาเลือก

๑. หัวข้อ การทำความเข้าใจกับพฤติกรรมกรรมการกระทำผิดของตน

วัตถุประสงค์

๑. เพื่อให้สมาชิกสามารถวิเคราะห์สาเหตุของการกระทำผิดของตนเองได้

๒. เพื่อให้สมาชิกทราบถึงพฤติกรรมที่ตนต้องเปลี่ยนแปลง

๓. เพื่อให้สมาชิกสามารถคิดหาแนวทางการหลีกเลี่ยงการกระทำผิดซ้ำ

สาระสำคัญ

ต้องสร้างความเข้าใจให้สมาชิกแต่ละคนในเรื่องปัญหาชีวิตที่ต้องเผชิญกับปัญหา และสาเหตุการกระทำผิดจนกระทั่งต้องนำตนเองไปสู่การกระทำผิดและสามารถหาแนวทางในการหลีกเลี่ยงการกระทำผิดซ้ำ การควบคุมอารมณ์ และการเข้ากับผู้อื่นอย่างเป็นกระบวนการ

ข้อบ่งชี้

นักบำบัดต้องเป็นผู้แนะแนวให้แก่สมาชิกแต่ละคนและต้องดำเนินการกลุ่มด้วยตนเอง

กิจกรรม

- กลุ่มเปิดเผยความรู้สึก
- กลุ่มให้คำปรึกษา
- บทบาทสมมติ

๒. หัวข้อ

การเรียนรู้ผลกระทบและความรู้สึกของผู้เสียหาย

วัตถุประสงค์

๑. เพื่อให้ผู้ต้องขังตระหนักและรับรู้ถึงผลกระทบที่เกิดจากการกระทำของตนเองและความรู้สึกของผู้ที่ตกเป็นเหยื่อ

๒. เพื่อให้ผู้ต้องขังตระหนักถึงความรู้สึกผิดและความละอายใจ เกิดความรู้สึกเห็นใจ และสงสารเหยื่อ หรือผู้ที่อาจเป็นเหยื่อ และยับยั้งชั่งใจในการที่จะกระทำผิดครั้งต่อไป

อุปกรณ์

ข่าวจากหนังสือพิมพ์ , VDO หรือ VCD, กระดาษ A ๔, ปากกา

วิธีดำเนินการ

๑. ให้เรียนรู้จากเรื่องจริงที่เกิดขึ้น เช่น จากข่าวหนังสือพิมพ์ หรือจากการดูวีดีทัศน์ เพื่อให้ทราบถึง ผลกระทบ และความรู้สึกของผู้ที่ตกเป็นเหยื่อ และเชื่อมโยงกรณีศึกษาเข้ากับผู้ที่เคยเป็นเหยื่อของตน

๒. เชิญผู้เสียหายหรือผู้ที่เกี่ยวข้องมาเล่าเรื่องราว ความทุกข์ ความทรมาน ผลกระทบและผลเสียหายที่เหยื่อได้รับให้ผู้ต้องขังฟัง

๓. จัดแบ่งผู้ต้องขังออกเป็นกลุ่มย่อย จัดแสดงบทบาทสมมติ (Role Play) ให้ผู้ต้องขังแสดงเป็นเหยื่อ เพื่อจะรับรู้ว่ามีเหยื่อมีความรู้สึกอย่างไร และให้สมาชิกในกลุ่มร่วมแสดงความคิดเห็น เสร็จแล้วให้ตัวแทนแต่ละกลุ่มออกมาสรุป

๔. แจกกระดาษและปากกาให้ผู้ต้องขังได้เขียนระบายความรู้สึกถึงการกระทำของตนที่ผ่านมาและความรู้สึกสำนึกต่อความผิดที่ได้กระทำลงไป

สรุป

วิทยากรสรุปถึงผลกระทบที่เหยื่อได้รับทั้งระยะสั้นและระยะยาว ผลกระทบทางร่างกาย และจิตใจ เพื่อให้เกิดความเห็นใจ สงสารเหยื่อและยับยั้งชั่งใจในการที่จะกระทำผิดครั้งต่อไป

วิชาเลือก

๑. หัวข้อ

จิตสำนึกความรับผิดชอบต่อตนเองและผู้อื่น

วัตถุประสงค์

๑. เพื่อฝึกให้สมาชิกตระหนักในคุณค่าของความรับผิดชอบ
๒. เพื่อฝึกให้สมาชิกรู้หน้าที่และบทบาทของตนเอง
๓. เพื่อฝึกให้สมาชิกยอมรับผลจากการกระทำของตนเอง

สาระสำคัญ

การสร้างความรับผิดชอบต้องมีการปลูกฝังให้สมาชิกเข้าใจว่าการกระทำทุกอย่างย่อมมีผลตามมาทั้งด้านบวกและด้านลบ บุคคลสามารถควบคุมความเป็นไปในชีวิตได้ถ้ารู้จักคิด รู้จักเลือกกระทำในสิ่งที่เหมาะสม บุคคลที่มีความรับผิดชอบคือ บุคคลที่รู้ถึงหน้าที่ บทบาทของตนเองอย่างชัดเจน เกิดการยอมรับว่าตนเองเป็นผู้ทำสิ่งนั้นและเต็มใจรับผลที่เกิดขึ้นจากการกระทำของตนเอง เมื่อเกิดผลผิดพลาดหรือบกพร่องก็พร้อมที่จะยอมรับ และแก้ไขปรับปรุงไม่โยนความผิดให้ผู้อื่น

การฝึกทักษะด้านต่าง ๆ (Skill)

วิชาบังคับ

๑. หัวข้อ

ทักษะการเผชิญปัญหาและการแก้ปัญหาอย่างถูกวิธี

วัตถุประสงค์

๑. เพื่อให้สมาชิกมีทักษะในการคิด และใช้สติปัญญา ไตร่ตรองก่อนตัดสินใจ แก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นกับตัวเอง
๒. เพื่อให้สมาชิกได้ฝึกการคิดอย่างมีขั้นตอน

สาระสำคัญ

๑. ฝึกให้สมาชิกได้รู้จักการวิเคราะห์สาเหตุของปัญหา
๒. ฝึกให้สมาชิกรู้จักพิจารณาแนวทางแก้ไขปัญหา
๓. ฝึกให้สมาชิกรู้จักวิเคราะห์ผลดี และผลเสียของทางเลือกในการแก้ไขปัญหา
๔. ฝึกให้สมาชิกรู้จักตัดสินใจในการเลือกทางที่มีข้อดีมากที่สุด และมีข้อเสียน้อยที่สุด
๕. ฝึกให้สมาชิกรู้จักประเมินผลอย่างเที่ยงธรรม และพร้อมที่จะปรับปรุงแก้ไข

๒. หัวข้อ

ทักษะการควบคุมอารมณ์โกรธและการจัดการกับความเครียด

วัตถุประสงค์

๑. เพื่อให้สมาชิกเรียนรู้ถึงอารมณ์โกรธ วิธีระงับและควบคุมอารมณ์โกรธอย่างเหมาะสม
๒. เพื่อฝึกให้สมาชิกสามารถจัดการกับความเครียดของตนเองได้อย่างถูกวิธี

สาระสำคัญ

๑. ความโกรธเป็นอารมณ์ที่เกิดขึ้นเสมอ ๆ และเป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้ขาดความยับยั้งคิด ความเครียด และคนจำนวนมากกระทำความผิดเพราะไม่สามารถระงับอารมณ์โกรธได้
๒. การตระหนักและรู้ถึงความโกรธ เป็นสิ่งสำคัญเบื้องต้นในการหาวิธีจัดการกับความโกรธ
๓. การรู้จักจัดการกับความโกรธ และหลีกเลี่ยงความโกรธได้อย่างเหมาะสม จะเป็นการป้องกันไม่ให้เกิดกลับไปกระทำความผิดในลักษณะเดิมขึ้นอีก

วิชาเลือก

๑. หัวข้อ การสร้างสัมพันธภาพในครอบครัวและบุคคลอื่น

วัตถุประสงค์

๑. เพื่อส่งเสริมความสัมพันธ์และความเอื้ออาทรของผู้ต้องขังและครอบครัว
๒. เพื่อทราบปัญหาพื้นฐานที่แท้จริงในครอบครัวและประเมินความช่วยเหลือของครอบครัวที่มีต่อผู้ต้องขัง
๓. เพื่อให้ครอบครัวได้เข้ามามีส่วนร่วม ให้กำลังใจและสนับสนุนการฟื้นฟู

สาระสำคัญ

๑. ครอบครัวมีความสำคัญอย่างยิ่งในการส่งเสริมการแก้ไขพฤติกรรมของผู้ต้องขังให้ประสบความสำเร็จ เพราะครอบครัวเป็นสถาบันทางสังคมขั้นพื้นฐานและสถาบันแรกของมนุษย์ การมีความเข้าใจและเอื้ออาทรต่อกันเป็นสิ่งที่ควรส่งเสริม
๒. การให้ครอบครัวได้ทำความเข้าใจแนวทางการแก้ไขผู้ต้องขัง เป็นการประสานความร่วมมือ และประเมินเพื่อหาข้อปรับปรุงแนวทางการช่วยเหลือของครอบครัวที่มีผู้ต้องขัง

กิจกรรม

จัดกิจกรรมกลุ่มครอบครัวสัมพันธ์ (Family Relation)

โดยเชิญครอบครัวผู้ต้องขังมารับฟังการบรรยาย และจัดกลุ่มสัมพันธ์ให้ผู้ต้องขังและครอบครัวได้ทำกิจกรรมร่วมกัน เพื่อรับทราบปัญหาและสร้างสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน

๒. หัวข้อ ทักษะการสื่อสาร

วัตถุประสงค์ เพื่อให้สมาชิกมีทักษะการสื่อสารที่เหมาะสม

สาระสำคัญ

ทักษะทางสังคม (Social Skill) หมายถึง ความสามารถในการอยู่ร่วมกันในสังคม ความสามารถในการใช้คำพูด และภาษาท่าทาง เพื่อสื่อสารความรู้สึกนึกคิดของตน และความสามารถในการรับรู้ความรู้สึกนึกคิดของอีกฝ่าย ไม่ว่าจะในการแสดงความต้องการ ความชื่นชม การปฏิเสธ การสร้างสัมพันธภาพ การมีทักษะสังคมที่เหมาะสมจะช่วยให้เกิดการปรับตัวที่ดี และอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

หลักสูตรการจัดโปรแกรมการแก้ไขผู้ค้ายาเสพติด (ผู้ค้ารายย่อย)

การให้ความรู้ (Knowledge)

วิชาบังคับ

๑. หัวข้อ การให้ความรู้เกี่ยวกับกฎหมายและบทลงโทษในคดีความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด

วัตถุประสงค์

๑. เพื่อให้สมาชิกมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับกฎหมายและบทลงโทษจากการกระทำผิดในคดีเกี่ยวกับยาเสพติด
๒. เพื่อให้สมาชิกเกิดความตระหนักและระมัดระวังไม่ให้มีการกระทำความผิดซ้ำอีกภายหลังพ้นโทษ

สาระสำคัญ

ตามมาตรา ๖๔ ตามประมวลกฎหมายอาญา ระบุไว้อย่างชัดเจนว่า “บุคคลจะแก้ตัวว่าไม่รู้กฎหมายเพื่อให้พ้นจากความรับผิดชอบในทางอาญาไม่ได้...” ดังนั้นจึงต้องมีการให้ความรู้ความเข้าใจทางด้านกฎหมายและบทลงโทษ หากบุคคลใดได้ทำการละเมิดต่อบุคคลอื่น ทั้งนี้เพื่อเป็นการป้องปรามไม่ให้เกิดการกระทำผิดซ้ำอีกภายหลังพ้นโทษ

๒. หัวข้อ พิษภัยและผลกระทบของยาเสพติด

วัตถุประสงค์

๑. เพื่อให้สมาชิกได้รับรู้ถึงผลกระทบที่เกิดจากการเข้าไปยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด และรับรู้ถึงพิษภัยจากยาเสพติด
๒. เพื่อปลูกฝังให้สมาชิกเกิดความรักตนเอง ครอบครัวและประเทศชาติ

สาระสำคัญ

๑. สอนให้สมาชิกเรียนรู้และตระหนักถึงโทษและพิษภัยจากยาเสพติด
๒. สอนให้สมาชิกได้เข้าใจว่าการเข้าไปยุ่งเกี่ยวกับกระบวนการค้ายาเสพติดนั้นไม่รอดพ้นจากการจับกุมจากเจ้าหน้าที่ของรัฐ

๓. หัวข้อ การวิเคราะห์การสร้างอาชีพตนเอง

วัตถุประสงค์

๑. เพื่อปรับเปลี่ยนทัศนคติพฤติกรรมให้รักการทำงานและประกอบอาชีพสุจริต
๒. เพื่อให้มีความรู้และพัฒนาทักษะในการประกอบอาชีพตามความถนัดและตามความต้องการของตลาดแรงงาน สามารถนำไปประกอบอาชีพได้ภายหลังพ้นโทษ

การปรับทัศนคติและพฤติกรรม (Attitude)

วิชาบังคับ

๑. หัวข้อ

การทำความเข้าใจกับพฤติกรรมการกระทำผิดของตน

วัตถุประสงค์

๑. เพื่อให้สมาชิกสามารถวิเคราะห์สาเหตุของการกระทำผิดของตนเองได้
๒. เพื่อให้สมาชิกทราบถึงพฤติกรรมที่ตนต้องเปลี่ยนแปลง
๓. เพื่อให้สมาชิกสามารถคิดหาแนวทางการหลีกเลี่ยงการกระทำผิดซ้ำ

สาระสำคัญ

ต้องสร้างความเข้าใจให้สมาชิกแต่ละคนในเรื่องปัญหาชีวิตที่ต้องเผชิญกับปัญหา และสาเหตุการกระทำผิดจนกระทั่งต้องนำตนเองไปสู่การกระทำผิดและสามารถหาแนวทางในการหลีกเลี่ยงการกระทำผิดซ้ำ การควบคุมอารมณ์ และการเข้ากับผู้อื่นอย่างเป็นกระบวนการ

ข้อป่งชี้

นักบำบัดต้องเป็นผู้แนะนำให้แก่สมาชิกแต่ละคนและต้องดำเนินการกลุ่มด้วยตนเอง

กิจกรรม

- กลุ่มเปิดเผยความรู้สึก
- กลุ่มให้คำปรึกษา
- บทบาทสมมุติ

๒. หัวข้อ

การสาบานตนไม่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด

วัตถุประสงค์

๑. เพื่อให้สมาชิกมีการตระหนักและยึดมั่นต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่ตนเองนับถือ
๒. เพื่อเป็นการยับยั้งความคิดที่จะกลับไปกระทำผิดซ้ำอีก

สาระสำคัญ

จัดกิจกรรมพิธีสาบานตนให้แก่สมาชิกเพื่อใช้เป็นกรอบในการควบคุมตนเองของสมาชิก

วิธีดำเนินการ

- จัดพิธีสาบานตน เช่น การตักน้ำสาบาน และกล่าวปฏิญาณตนต่อหน้าสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่สมาชิกเคารพนับถือ โดยสาบานว่าสมาชิกจะไม่เข้าไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติดอีก ไม่ว่าจะทางตรงหรือทางอ้อม
- พิธีดังกล่าวควรเป็นพิธีการที่ศักดิ์สิทธิ์ จัดในห้องที่เป็นส่วนตัว สงบเงียบ อารมณ์มนต์พระสงฆ์มาร่วมในพิธีด้วย

วิชาเลือก

๑. หัวข้อ

จิตสำนึกความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม

วัตถุประสงค์

๑. เพื่อฝึกให้สมาชิกตระหนักในคุณค่าของความรับผิดชอบ
๒. เพื่อฝึกให้สมาชิกรู้หน้าที่และบทบาทของตนเอง
๓. เพื่อฝึกให้สมาชิกยอมรับผลจากการกระทำของตนเอง

สาระสำคัญ

การสร้างความรับผิดชอบต้องมีการปลูกฝังให้สมาชิกเข้าใจว่าการกระทำทุกอย่างย่อมมีผลตามมาทั้งด้านบวกและด้านลบ บุคคลสามารถควบคุมความเป็นไปในชีวิตได้ถ้ารู้จักคิด รู้จักเลือกกระทำในสิ่งที่เหมาะสม บุคคลที่มีความรับผิดชอบคือ บุคคลที่รู้ถึงหน้าที่ บทบาทของตนเองอย่างชัดเจน เกิดการยอมรับว่าตนเองเป็นผู้ทำสิ่งนั้นและเต็มใจรับผลที่เกิดขึ้นจากการกระทำของตนเอง เมื่อเกิดผลผิดพลาดหรือบกพร่องก็พร้อมที่จะยอมรับ และแก้ไขปรับปรุงไม่โยนความผิดให้ผู้อื่น

การฝึกทักษะด้านต่าง ๆ (Skill)

วิชาบังคับ

๑. หัวข้อ

ทักษะการเผชิญปัญหาและการแก้ปัญหาอย่างถูกวิธี

วัตถุประสงค์

๑. เพื่อให้สมาชิกมีทักษะในการคิด และใช้สติปัญญา ไตร่ตรองก่อนตัดสินใจ แก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นกับตัวเอง
๒. เพื่อให้สมาชิกได้ฝึกการคิดอย่างมีขั้นตอน

สาระสำคัญ

๑. ฝึกให้สมาชิกได้รู้จักการวิเคราะห์สาเหตุของปัญหา
๒. ฝึกให้สมาชิกรู้จักพิจารณาแนวทางแก้ไขปัญหา
๓. ฝึกให้สมาชิกรู้จักวิเคราะห์ผลดี และผลเสียของทางเลือกในการแก้ไขปัญหา
๔. ฝึกให้สมาชิกรู้จักตัดสินใจในการเลือกทางที่มีข้อดีมากที่สุด และมีข้อเสีย น้อยที่สุด
๕. ฝึกให้สมาชิกรู้จักประเมินผลอย่างเที่ยงธรรม และพร้อมที่จะปรับปรุงแก้ไข

๒. หัวข้อ

เทคนิคการปฏิเสธและหลีกเลี่ยงยาเสพติด

วัตถุประสงค์

เพื่อให้สมาชิกสามารถปฏิเสธเพื่อนหรือบุคคลใกล้ชิดในสถานการณ์ที่อาจถูกชักชวนให้เข้าไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติด ได้ถูกต้องตามขั้นตอนการปฏิเสธ

สาระสำคัญ

สมาชิกจะต้องเรียนรู้และเข้าใจการปฏิเสธผู้อื่นได้อย่างถูกวิธีโดยมีหลักการปฏิเสธ ดังนี้

๑. ปฏิเสธอย่างจริงจังทั้งท่าทาง คำพูด และน้ำเสียง เพื่อแสดงความตั้งใจอย่างชัดเจน
๒. ใช้ความรู้สึกเป็นข้ออ้างประกอบเหตุผล เพราะการใช้เหตุผลอย่างเดียว มักจะถูกหักล้างด้วยเหตุผลอื่น จึงควรอ้างความรู้สึกประกอบด้วยก็จะทำให้โต้แย้งได้ยากขึ้น
๓. เมื่อถูกคะยั้นคะยอหรือสบประมาท ไม่ควรหวั่นไหว ควรรวบรวมสติแล้วเลือกวิธีต่อไปนี้

- ๓.๑ ปฏิเสธซ้ำโดยไม่ต้องใช้ข้ออ้าง พร้อมทั้งหาทางเลี่ยงจากเหตุการณ์ไป
- ๓.๒ การต่อรองโดยการหากิจการอื่นมาทดแทน
- ๓.๓ การผัดผ่อนโดยขอยืดเวลาออกไปเพื่อให้ผู้ชักชวนเปลี่ยนความตั้งใจ

วิชาเลือก

๑. หัวข้อ

การสร้างสัมพันธภาพในครอบครัว

วัตถุประสงค์

๑. เพื่อให้สมาชิกตระหนักรู้และทบทวนถึงความผิดพลาดในอดีต
๒. เพื่อให้สมาชิกรู้จักให้อภัยตนเองและครอบครัว
๓. เพื่อให้สมาชิกมีแนวทางในการวางแผนปรับปรุงสัมพันธภาพกับครอบครัว

สาระสำคัญ

๑. การมีสัมพันธภาพที่ดีกับบุคคลอื่นเป็นเรื่องจำเป็นเพื่อไม่ให้นำไปสู่การกระทำผิดซ้ำอีก
๒. การฟื้นฟูสัมพันธภาพจะทำได้ต้องอาศัยการให้อภัยตนเองและครอบครัว เป็นเบื้องต้น การมีแนวทางเพื่อที่จะฟื้นฟูสัมพันธภาพจะทำให้ง่ายต่อการปฏิบัติจริง

๒. หัวข้อ

ทักษะการสื่อสาร

วัตถุประสงค์

เพื่อให้สมาชิกมีทักษะการสื่อสารที่เหมาะสม

สาระสำคัญ

ทักษะทางสังคม (Social Skill) หมายถึง ความสามารถในการอยู่ร่วมกันในสังคม ความสามารถในการใช้คำพูด และภาษาท่าทาง เพื่อสื่อสารความรู้สึกนึกคิดของตน และความสามารถในการรับรู้ความรู้สึกนึกคิดของอีกฝ่าย ไม่ว่าจะในการแสดงความต้องการ ความชื่นชม การปฏิเสธ การสร้างสัมพันธภาพ การมีทักษะสังคมที่เหมาะสมจะช่วยให้เกิดการปรับตัวที่ดี และอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

๓. หัวข้อ

การจัดการกับความโกรธ/ความเครียด

วัตถุประสงค์

๑. เพื่อให้สมาชิกเรียนรู้ถึงอารมณ์โกรธ วิธีระงับและควบคุมอารมณ์โกรธอย่างเหมาะสม
๒. เพื่อฝึกให้สมาชิกสามารถจัดการกับอารมณ์โกรธของตนเองได้อย่างถูกวิธี

สาระสำคัญ

๑. ความโกรธเป็นอารมณ์ที่เกิดขึ้นเสมอ ๆ และเป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้ขาดความยับยั้งคิด และคนจำนวนมากกระทำความผิดเพราะไม่สามารถระงับอารมณ์โกรธได้

๒. การตระหนักรู้ถึงอารมณ์โกรธ เป็นสิ่งสำคัญเบื้องต้นในการหาวิธีจัดการกับความโกรธ

๓. การรู้จักจัดการกับความโกรธ และหลีกเลี่ยงความโกรธได้อย่างเหมาะสม จะเป็นการป้องกันไม่ให้เกิดกลับไปกระทำผิดในลักษณะเดิมขึ้นอีก

หลักสูตรการจัดโปรแกรมแก้ไขผู้กระทำผิดที่ใช้ความรุนแรงในครอบครัว

การให้ความรู้ (Knowledge)

วิชาบังคับ

๑. หัวข้อ การให้ความรู้เกี่ยวกับกฎหมายและบทลงโทษในคดีความผิดเกี่ยวกับความผิดที่ใช้ความรุนแรงในครอบครัว

วัตถุประสงค์

๑. เพื่อให้สมาชิกมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับกฎหมายและบทลงโทษจากการกระทำผิดในคดีเกี่ยวกับความผิดที่ใช้ความรุนแรงในครอบครัว
๒. เพื่อให้สมาชิกเกิดความตระหนักและระมัดระวังไม่ให้มีการกระทำความผิดซ้ำอีกภายหลังพ้นโทษ

สาระสำคัญ

ตามมาตรา ๖๔ ตามประมวลกฎหมายอาญา ระบุไว้อย่างชัดเจนว่า “บุคคลจะแก้ตัวว่าไม่รู้กฎหมายเพื่อให้พ้นจากความรับผิดชอบในทางอาญาไม่ได้...” ดังนั้นจึงต้องมีการให้ความรู้ความเข้าใจทางด้านกฎหมายและบทลงโทษ หากบุคคลใดได้ทำการละเมิดต่อบุคคลอื่น ทั้งนี้เพื่อเป็นการป้องปรามไม่ให้เกิดการกระทำผิดซ้ำอีกภายหลังพ้นโทษ

วิชาเลือก

๑. หัวข้อ การใช้หลักธรรมในการดำเนินชีวิต

วัตถุประสงค์

๑. เพื่อให้สมาชิกมีความรู้ในการคิด และใช้สติปัญญา ไตร่ตรองก่อนตัดสินใจ แก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นกับตัวเอง
๒. เพื่อให้สมาชิกได้ใช้หลักธรรมเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจในการดำรงชีวิตได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม

การปรับทัศนคติและพฤติกรรม (Attitude)

วิชาบังคับ

๑. หัวข้อ การทำความเข้าใจกับพฤติกรรมการกระทำผิดของตน

วัตถุประสงค์

๑. เพื่อให้สมาชิกสามารถวิเคราะห์สาเหตุของการกระทำผิดของตนเองได้
๒. เพื่อให้สมาชิกทราบถึงพฤติกรรมที่ตนต้องเปลี่ยนแปลง
๓. เพื่อให้สมาชิกสามารถคิดหาแนวทางการหลีกเลี่ยงการกระทำผิดซ้ำ

สาระสำคัญ

ต้องสร้างความเข้าใจให้สมาชิกแต่ละคนในเรื่องปัญหาชีวิตที่ต้องเผชิญกับปัญหา และสาเหตุการกระทำผิดจนกระทั่งต้องนำตนเองไปสู่การกระทำผิดและสามารถหาแนวทางในการหลีกเลี่ยงการกระทำผิดซ้ำ การควบคุมอารมณ์ และการเข้ากับผู้อื่นอย่างเป็นกระบวนการ

ข้อบ่งชี้

นักบำบัดต้องเป็นผู้แนะนำให้แก่สมาชิกแต่ละคนและต้องดำเนินการกลุ่มด้วยตนเอง

กิจกรรม

- กลุ่มเปิดเผยความรู้สึก
- กลุ่มให้คำปรึกษา
- บทบาทสมมติ

๒. หัวข้อ

การเรียนรู้ผลกระทบและความรู้สึกของผู้เสียหาย

วัตถุประสงค์

๑. เพื่อให้ผู้ต้องขังตระหนักและรับรู้ถึงผลกระทบที่เกิดจากการกระทำของตน และความรู้สึกของผู้ที่ตกเป็นเหยื่อ

๒. เพื่อให้ผู้ต้องขังตระหนักถึงความรู้สึกผิดและความละอายใจ เกิดความรู้สึกเห็นใจ และสงสารเหยื่อ หรือผู้ที่อาจเป็นเหยื่อ และยับยั้งชั่งใจในการที่จะกระทำผิดครั้งต่อไป

อุปกรณ์

ข่าวจากหนังสือพิมพ์ , VDO หรือ VCD, กระดาษ A ๔, ปากกา

วิธีดำเนินการ

๑. ให้เรียนรู้จากเรื่องจริงที่เกิดขึ้น เช่น จากข่าวหนังสือพิมพ์ หรือจากการดู วีดีทัศน์ เพื่อให้ทราบถึง ผลกระทบ และความรู้สึกของผู้ที่ตกเป็นเหยื่อ และเชื่อมโยงกรณีศึกษาเข้ากับ ผู้ที่เคยเป็นเหยื่อของตน

๒. เชิญผู้เสียหายหรือผู้ที่เกี่ยวข้องมาเล่าเรื่องราว ความทุกข์ ความทรมาน ผลกระทบและผลเสียหายที่เหยื่อได้รับให้ผู้ต้องขังฟัง

๓. จัดแบ่งผู้ต้องขังออกเป็นกลุ่มย่อย จัดแสดงบทบาทสมมติ (Role Play) ให้ผู้ต้องขังแสดงเป็นเหยื่อ เพื่อจะรับรู้ว่ามีเหยื่อมีความรู้สึกอย่างไร และให้สมาชิกในกลุ่มร่วมแสดงความคิดเห็น เสร็จแล้วให้ตัวแทนแต่ละกลุ่มออกมาสรุป

๔. แจกกระดาษและปากกาให้ผู้ต้องขังได้เขียนระบายความรู้สึกถึงการกระทำของตนที่ผ่านมาและความรู้สึกสำนึกต่อความผิดที่ได้กระทำลงไป

สรุป

วิทยากรสรุปถึงผลกระทบที่เหยื่อได้รับทั้งระยะสั้นและระยะยาว ผลกระทบทางร่างกาย และจิตใจ เพื่อให้เกิดความเห็นใจ สงสารเหยื่อและยับยั้งชั่งใจในการที่จะกระทำผิดครั้งต่อไป

วิชาเลือก

๑. หัวข้อ

จิตสำนึกความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม

วัตถุประสงค์

๑. เพื่อฝึกให้สมาชิกตระหนักในคุณค่าของความรับผิดชอบ
๒. เพื่อฝึกให้สมาชิกรู้หน้าที่และบทบาทของตนเอง
๓. เพื่อฝึกให้สมาชิกยอมรับผลจากการกระทำของตนเอง

สาระสำคัญ

การสร้างความรับผิดชอบต้องมีการปลูกฝังให้สมาชิกเข้าใจว่าการกระทำทุกอย่างย่อมมีผลตามมาทั้งด้านบวกและด้านลบ บุคคลสามารถควบคุมความเป็นไปในชีวิตได้ถ้ารู้จักคิด รู้จักเลือกกระทำในสิ่งที่เหมาะสม บุคคลที่มีความรับผิดชอบคือ บุคคลที่รู้ถึงหน้าที่ บทบาทของตนเองอย่างชัดเจน เกิดการยอมรับว่าตนเองเป็นผู้ทำสิ่งนั้นและเต็มใจรับผลที่เกิดขึ้นจากการกระทำของตนเอง เมื่อเกิดผลผิดพลาดหรือบกพร่องก็พร้อมที่จะยอมรับ และแก้ไขปรับปรุงไม่โยนความผิดให้ผู้อื่น

การฝึกทักษะด้านต่าง ๆ (Skill)

วิชาบังคับ

๑. หัวข้อ

ทักษะการเผชิญปัญหาและการแก้ปัญหาอย่างถูกวิธี

วัตถุประสงค์

๑. เพื่อให้สมาชิกมีทักษะในการคิด และใช้สติปัญญา ไตร่ตรองก่อนตัดสินใจ แก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นกับตัวเอง
๒. เพื่อให้สมาชิกได้ฝึกการคิดอย่างมีขั้นตอน

สาระสำคัญ

๑. ฝึกให้สมาชิกได้รู้จักการวิเคราะห์สาเหตุของปัญหา
๒. ฝึกให้สมาชิกรู้จักพิจารณาแนวทางแก้ไขปัญหา
๓. ฝึกให้สมาชิกรู้จักวิเคราะห์ผลดี และผลเสียของทางเลือกในการแก้ไขปัญหา
๔. ฝึกให้สมาชิกรู้จักตัดสินใจในการเลือกทางที่มีข้อดีมากที่สุด และมีข้อเสีย

น้อยที่สุด

๕. ฝึกให้สมาชิกรู้จักประเมินผลอย่างเที่ยงธรรม และพร้อมที่จะปรับปรุงแก้ไข

๒. หัวข้อ การควบคุมอารมณ์โกรธและการจัดการกับความเครียด

วัตถุประสงค์

๑. เพื่อให้สมาชิกเรียนรู้ถึงอารมณ์โกรธ วิธีระงับและควบคุมอารมณ์โกรธอย่างเหมาะสม

๒. เพื่อฝึกให้สมาชิกสามารถจัดการกับอารมณ์โกรธของตนเองได้อย่างถูกวิธี

สาระสำคัญ

๑. ความโกรธเป็นอารมณ์ที่เกิดขึ้นเสมอ ๆ และเป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้ขาดความยับยั้งคิด และคนจำนวนมากกระทำความผิดเพราะไม่สามารถระงับอารมณ์โกรธได้

๒. การตระหนักรู้ถึงอารมณ์โกรธ เป็นสิ่งสำคัญเบื้องต้นในการหาวิธีจัดการกับความโกรธ

๓. การรู้จักจัดการกับความโกรธ และหลีกเลี่ยงความโกรธได้อย่างเหมาะสม จะเป็นการป้องกันไม่ให้เกิดกลับไปกระทำความผิดในลักษณะเดิมขึ้นอีก

๓. หัวข้อ

การสร้างสัมพันธภาพในครอบครัว

วัตถุประสงค์

๑. เพื่อให้สมาชิกตระหนักรู้และทบทวนถึงความผิดพลาดในอดีต

๒. เพื่อให้สมาชิกรู้จักให้อภัยตนเองและครอบครัว

๓. เพื่อให้สมาชิกมีแนวทางในการวางแผนปรับปรุงสัมพันธภาพกับครอบครัว

สาระสำคัญ

๑. การมีสัมพันธภาพที่ดีกับบุคคลอื่นเป็นเรื่องจำเป็นเพื่อไม่ให้นำไปสู่การกระทำความผิดขึ้นอีก

๒. การฟื้นฟูสัมพันธภาพจะทำให้ต้องอาศัยการให้อภัยตนเองและครอบครัว เป็นเบื้องต้น การมีแนวทางเพื่อที่จะฟื้นฟูสัมพันธภาพจะทำให้ง่ายต่อการปฏิบัติจริง

๔. หัวข้อ

ทักษะการสื่อสาร

วัตถุประสงค์

เพื่อให้สมาชิกมีทักษะการสื่อสารที่เหมาะสม

สาระสำคัญ

ทักษะทางสังคม (Social Skill) หมายถึง ความสามารถในการอยู่ร่วมกันในสังคม ความสามารถในการใช้คำพูด และภาษาท่าทาง เพื่อสื่อสารความรู้สึกนึกคิดของตน และความสามารถในการรับรู้ความรู้สึกนึกคิดของอีกฝ่าย ไม่ว่าจะในการแสดงความต้องการ ความชื่นชม การปฏิเสธ การสร้างสัมพันธภาพ การมีทักษะสังคมที่เหมาะสมจะช่วยให้เกิดการปรับตัวที่ดี และอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

หลักสูตรการจัดโปรแกรมปรับพฤติกรรมผู้กระทำความผิดอันเนื่องมาจากการดื่มสุรา การให้ความรู้ (Knowledge)

วิชาบังคับ

๑. หัวข้อ การให้ความรู้กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับเครื่องดื่มที่มีส่วนผสมของแอลกอฮอล์
วัตถุประสงค์

๑. เพื่อให้สมาชิกมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับกฎหมายและบทลงโทษจากการกระทำความผิดในคดีเกี่ยวกับเครื่องดื่มที่มีส่วนผสมของแอลกอฮอล์

๒. เพื่อให้สมาชิกเกิดความตระหนักและระมัดระวังไม่ให้เกิดการกระทำความผิดซ้ำอีกภายหลังพ้นโทษ

สาระสำคัญ

ตามมาตรา ๖๔ ตามประมวลกฎหมายอาญา ระบุไว้อย่างชัดเจนว่า “บุคคลจะแก้ตัวว่าไม่รู้กฎหมายเพื่อให้พ้นจากความรับผิดชอบในทางอาญาไม่ได้...” ดังนั้นจึงต้องมีการให้ความรู้ความเข้าใจทางด้านกฎหมายและบทลงโทษ หากบุคคลใดได้ทำการละเมิดต่อบุคคลอื่น ทั้งนี้เพื่อเป็นการป้องปรามไม่ให้เกิดการกระทำความผิดซ้ำอีกภายหลังพ้นโทษ

๒. หัวข้อ พิษภัยและผลกระทบจากการดื่มสุรา

วัตถุประสงค์ ๑. เพื่อให้สมาชิกรับรู้ถึงพิษภัยและผลกระทบจากการดื่มสุรา

๒. เพื่อเป็นการยับยั้งความคิดที่จะกลับไปกระทำความผิดซ้ำอีก

สาระสำคัญ

จัดกิจกรรมให้ความรู้และพิธีสาบานตนให้แก่สมาชิกเพื่อใช้เป็นกรอบในการควบคุมตนเองของสมาชิก

วิธีดำเนินการ

- จัดพิธีสาบานตน เช่น การตีม่านน้ำสาบาน และกล่าวปฏิญาณตนต่อหน้าสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่สมาชิกเคารพนับถือ โดยสาบานว่าสมาชิกจะไม่เข้าไปเกี่ยวข้องกับสุรา ยาเสพติดอีก ไม่ว่าจะทางตรงหรือทางอ้อม

- พิธีดังกล่าวควรเป็นพิธีการที่ศักดิ์สิทธิ์ จัดในห้องที่เป็นส่วนตัว สงบเงียบ อารมณ์มนต์พระสงฆ์มาร่วมในพิธีด้วย

การปรับทัศนคติและพฤติกรรม (Attitude)

วิชาบังคับ

๑. หัวข้อ

การทำความเข้าใจกับพฤติกรรมการกระทำผิดของตน

วัตถุประสงค์

๑. เพื่อให้สมาชิกสามารถวิเคราะห์สาเหตุของการกระทำผิดของตนเองได้
๒. เพื่อให้สมาชิกทราบถึงพฤติกรรมที่ตนต้องเปลี่ยนแปลง
๓. เพื่อให้สมาชิกสามารถค้นหาแนวทางการหลีกเลี่ยงการกระทำผิดซ้ำ

สาระสำคัญ

ต้องสร้างความเข้าใจให้สมาชิกแต่ละคนในเรื่องปัญหาชีวิตที่ต้องเผชิญกับปัญหา และสาเหตุการกระทำผิดจนกระทั่งต้องนำตนเองไปสู่การกระทำผิดและสามารถหาแนวทางในการหลีกเลี่ยงการกระทำผิดซ้ำ การควบคุมอารมณ์ และการเข้ากับผู้อื่นอย่างเป็นกระบวนการ

ข้อบ่งชี้

นักบำบัดต้องเป็นผู้แนะนำให้แก่สมาชิกแต่ละคนและต้องดำเนินการกลุ่มด้วยตนเอง

กิจกรรม

- กลุ่มเปิดเผยความรู้สึก
- กลุ่มให้คำปรึกษา
- บทบาทสมมุติ

๒. หัวข้อ

การเรียนรู้ผลกระทบและความรู้สึกของผู้เสียหาย

วัตถุประสงค์

๑. เพื่อให้ผู้ต้องขังตระหนักและรับรู้ถึงผลกระทบที่เกิดจากการกระทำของตน และความรู้สึกของผู้ที่ตกเป็นเหยื่อ
๒. เพื่อให้ผู้ต้องขังตระหนักถึงความรู้สึกผิดและความละอายใจ เกิดความรู้สึกเห็นใจ และสงสารเหยื่อ หรือผู้ที่อาจเป็นเหยื่อ และยับยั้งชั่งใจในการที่จะกระทำผิดครั้งต่อไป

อุปกรณ์

ข่าวจากหนังสือพิมพ์ , VDO หรือ VCD, กระจาด A ๔, ปากกา

วิธีดำเนินการ

๑. ให้เรียนรู้จากเรื่องจริงที่เกิดขึ้น เช่น จากข่าวหนังสือพิมพ์ หรือจากการดูวีดิทัศน์ เพื่อให้ทราบถึง ผลกระทบ และความรู้สึกของผู้ที่ตกเป็นเหยื่อ และเชื่อมโยงกรณีศึกษาเข้ากับผู้ที่เคยเป็นเหยื่อของตน
๒. เชิญผู้เสียหายหรือผู้ที่เกี่ยวข้องมาเล่าเรื่องราว ความทุกข์ ความทรมาน ผลกระทบและผลเสียหายที่เหยื่อได้รับให้ผู้ต้องขังฟัง

๓. จัดแบ่งผู้ต้องขังออกเป็นกลุ่มย่อย จัดแสดงบทบาทสมมติ (Role Play) ให้ผู้ต้องขังแสดงเป็นเหยื่อ เพื่อจะได้รับรู้ว่าเหยื่อมีความรู้สึกอย่างไร และให้สมาชิกในกลุ่มร่วมแสดงความคิดเห็น เสร็จแล้วให้ตัวแทนแต่ละกลุ่มออกมาสรุป

๔. แจกกระดาษและปากกาให้ผู้ต้องขังได้เขียนระบายความรู้สึกถึงการกระทำของตนที่ผ่านมาและความรู้สึกสำนึกต่อความผิดที่ได้กระทำลงไป

สรุป วิทยากรสรุปถึงผลกระทบที่เหยื่อได้รับทั้งระยะสั้นและระยะยาว ผลกระทบทางร่างกาย และจิตใจ เพื่อให้เกิดความเห็นใจ สงสารเหยื่อและยับยั้งชั่งใจในการที่จะกระทำผิดครั้งต่อไป

วิชาเลือก

๑. หัวข้อ การสาบานตนไม่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด

วัตถุประสงค์

๑. เพื่อให้สมาชิกมีการตระหนักและยึดมั่นต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่ตนเองนับถือ
๒. เพื่อเป็นการยับยั้งความคิดที่จะกลับไปกระทำผิดซ้ำอีก

สาระสำคัญ

จัดกิจกรรมพิธีสาบานตนให้แก่สมาชิกเพื่อใช้เป็นกรอบในการควบคุมตนเองของสมาชิก

วิธีดำเนินการ

- จัดพิธีสาบานตน เช่น การตักน้ำสาบาน และกล่าวปฏิญาณตนต่อหน้าสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่สมาชิกเคารพนับถือ โดยสาบานว่าสมาชิกจะไม่เข้าไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติดอีก ไม่ว่าจะทางตรงหรือทางอ้อม
- พิธีดังกล่าวควรเป็นพิธีการที่ศักดิ์สิทธิ์ จัดในห้องที่เป็นส่วนตัว สงบเงียบ อารมณ์มนต์พระสงฆ์มาร่วมในพิธีด้วย

การฝึกทักษะด้านต่าง ๆ (Skill)

วิชาบังคับ

๑. หัวข้อ โปรแกรมบำบัดและเทคนิคการเลิกสุรา

วัตถุประสงค์

๑. เพื่อให้สมาชิกได้รับรู้ถึงผลกระทบที่เกิดจากการดื่มสุราและรับรู้ถึงพิษภัยจากดื่มสุรา
๒. เพื่อให้สมาชิก ลด ละ เลิก เครื่องดื่ม ที่มีส่วนผสมของแอลกอฮอล์

สาระสำคัญ

๑. สอนให้สมาชิกเรียนรู้และตระหนักถึงโทษและพิษภัยจากการดื่มสุรา
๒. สอนให้สมาชิกได้เข้าใจว่าการดื่มสุรานั้นจะทำให้ร่างกายเสื่อมโทรม เกิดโรคต่าง ๆ ที่ทำให้เสียชีวิตได้ง่ายกว่าคนปกติ

๒. หัวข้อ
วัตถุประสงค์

ทักษะการเผชิญปัญหาและการแก้ปัญหาอย่างถูกวิธี

๑. เพื่อให้สมาชิกมีทักษะในการคิด และใช้สติปัญญา ไตร่ตรองก่อนตัดสินใจ แก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นกับตัวเอง

๒. เพื่อให้สมาชิกได้ฝึกการคิดอย่างมีขั้นตอน

สาระสำคัญ

๑. ฝึกให้สมาชิกได้รู้จักการวิเคราะห์สาเหตุของปัญหา

๒. ฝึกให้สมาชิกรู้จักพิจารณาแนวทางแก้ไขปัญหา

๓. ฝึกให้สมาชิกรู้จักวิเคราะห์ผลดี และผลเสียของทางเลือกในการแก้ไขปัญหา

๔. ฝึกให้สมาชิกรู้จักตัดสินใจในการเลือกทางที่มีข้อดีมากที่สุด และมีข้อเสียน้อยที่สุด

๕. ฝึกให้สมาชิกรู้จักประเมินผลอย่างเที่ยงธรรม และพร้อมที่จะปรับปรุงแก้ไข

๓. หัวข้อ
วัตถุประสงค์

การควบคุมอารมณ์ตนเอง

๑. เพื่อรับรู้และบอกถึงอารมณ์ตนเองและผู้อื่นได้

๒. เพื่อควบคุมอารมณ์ตนเองที่เกิดขึ้นได้อย่างเหมาะสม

๓. เพื่อฝึกทักษะการควบคุมอารมณ์ของตนเอง

สาระสำคัญ : แบ่งเป็น ๔ ขั้นตอน

๑. สำรวจอารมณ์หรือความรู้สึกในขณะที่มีอารมณ์โกรธ เช่น มือสั่น ใจสั่น กัดฟัน กำมือ ฯลฯ

๒. คาดการณ์ผลดี - ผลเสีย ของการแสดงอารมณ์นั้นออกมา

๓. ควบคุมอารมณ์ด้วยวิธีการต่างๆ เช่น หายใจเข้า - ออกยาวๆ นับเลข ๑ - ๑๐ ซ้ำๆ ขอเวลานอกโดยหนีออกจากสถานการณ์ กำหนดลมหายใจเข้า - ออก

๔. สำรวจความรู้สึกของตนเองอีกครั้ง ซึ่งชมกับการที่ตนเองควบคุมอารมณ์ได้ การรับรู้อารมณ์ของตนเองทำให้เข้าใจตนเองมากขึ้น และส่งผลให้มีการแสดงอารมณ์ออกมาได้อย่างเหมาะสม การรับรู้อารมณ์ของผู้อื่นทำให้เข้าใจผู้อื่นและสามารถหลีกเลี่ยงหรือช่วยเหลือตนเองได้เมื่อได้รับผลจากอารมณ์ที่ไม่พึงประสงค์จากผู้อื่น

หลักสูตรการจัดโปรแกรมยุติธรรมนำสันติสุข (๑๖๐ ชั่วโมง)

วิชาบังคับพื้นฐาน (ทุกหลักสูตรต้องดำเนินการ) ก่อน

๑. หัวข้อ การจูงใจและสร้างสัมพันธภาพ

วัตถุประสงค์

๑. เพื่อเตรียมความพร้อมให้แก่สมาชิกก่อนเข้าอบรมตามโปรแกรม
๒. เพื่อให้สมาชิกรู้จักและสร้างความไว้วางใจซึ่งกันและกัน
๓. เพื่อสร้างความสามัคคี สร้างความรู้สึกละเอียดและบรรยากาศที่ดี ให้รู้จักการทำงานเป็นทีม และการอยู่ร่วมกัน
๔. เพื่อให้สมาชิกได้ช่วยกันวางบรรทัดฐาน และกฎเกณฑ์ของกลุ่ม

วิธีดำเนินการ

๑. การปฐมนิเทศสมาชิก เพื่อเตรียมความพร้อมก่อนเข้าสู่โปรแกรม
๒. การจัดโครงสร้างกลุ่ม และกำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบ ให้แก่สมาชิก เพื่อให้รู้จักบทบาทหน้าที่ของตนเองในขณะที่อยู่ร่วมกัน
๓. การกำหนดกรอบข้อห้าม และข้อควรปฏิบัติ เพื่อให้สมาชิกทุกคนถือปฏิบัติ
๔. กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ เพื่อสร้างทีมงานในการทำงาน และความสามัคคี

๒. หัวข้อ การฝึกระเบียบวินัยการอยู่ร่วมกัน

วัตถุประสงค์ เตรียมความพร้อมของผู้ต้องขัง เรียนรู้กฎของการอยู่ร่วมกัน

วิธีดำเนินการ

ดำเนินการช่วงแรกก่อนเข้าสู่โปรแกรม เพื่อเตรียมความพร้อมของผู้ต้องขังทั้งทางร่างกายและปรับสภาพจิตใจ เรียนรู้การรักษากฎระเบียบวินัย ความอดทน กฎของการอยู่ร่วมกัน สำนึกในพฤติกรรมการกระทำผิดของตน กิจกรรมที่นำมาใช้ได้แก่ การฝึกระเบียบแถว ฝึกการบริหารร่างกาย การเรียนรู้กฎระเบียบ ข้อบังคับต่าง ๆ ตลอดจนกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์เพื่อสร้างความคุ้นเคยและฝึกการทำงานเป็นทีมร่วมกันของผู้ต้องขัง

๓. หัวข้อ กิจกรรมเดินหาสาระของชีวิต

วัตถุประสงค์ เพื่อให้ผู้เข้าอบรมรู้จักการทำงานเป็นทีม เสริมสร้างความสัมพันธ์เชิงบวก

วิธีดำเนินการ

รูปแบบการอบรมเน้นการแข่งขันกันระหว่างกลุ่ม กำหนดกิจกรรมให้สมาชิกกลุ่มย่อยปฏิบัติแข่งขันกันเพื่อให้ผู้เข้าอบรมรู้จักการทำงานเป็นทีม เสริมสร้างความสัมพันธ์เชิงบวก แบ่งตามฐานกิจกรรม โดยมีกติกา ดังนี้

๑. วิทยากรชี้แจงกติกาการทำกิจกรรมพร้อมกันทุกกลุ่ม พร้อมทั้งชี้แจงถึงวิธีการทำกิจกรรมและกระบวนการให้คะแนนให้หัวหน้ากลุ่มทราบ
๒. ให้หัวหน้ากลุ่มประชุมกลุ่มสมาชิก เพื่อชี้แจงกติกาและแนวปฏิบัติในการทำกิจกรรมร่วมกัน

๓. ให้แต่ละกลุ่มประจําฐานกิจกรรมแต่ละฐาน เพื่อฟังคำชี้แจงจากวิทยากรประจําฐานและลงมือทำกิจกรรมตามที่วิทยากรกำหนด

๔. วิทยากรที่ควบคุมเวลาจะเป่านกหวีดให้สัญญาณหมดเวลา หลังจากได้ยินเสียงนกหวีด แต่ละกลุ่มจะต้องเปลี่ยนฐานการทำกิจกรรมทันที โดยหมุนเวียนกันไปตามฐาน โดยแต่ละกลุ่มจะต้องเปลี่ยนฐานทันทีที่ได้ยินเสียงสัญญาณไม่ว่าการทำกิจกรรมในฐานนั้นเสร็จหรือไม่

๕. การให้คะแนนวิทยากรในแต่ละฐานจะเป็นผู้รวบรวมคะแนนของแต่ละกลุ่มตามแบบฟอร์มการให้คะแนนมารวมกันอีกครั้งเพื่อหาทีมที่ชนะเลิศ

๔. หัวข้อ การเข้าใจชีวิต รู้จักคุณค่าของตนเองและผู้อื่น

วัตถุประสงค์

๑. เพื่อฝึกให้สมาชิกเกิดการเรียนรู้และเข้าใจประสบการณ์ชีวิตของตนเองที่ผ่านมา รู้จักตนเองและเปิดเผยตนเอง

๒. เพื่อฝึกทักษะให้สมาชิกรู้จักค้นหาส่วนดีของตนเองและผู้อื่น มีการยอมรับ ไว้วางใจกันอันจะก่อให้เกิดความร่วมมือร่วมใจในการทำกิจกรรมและการอยู่ร่วมกัน

๓. เพื่อฝึกให้สมาชิกเข้าใจเห็นใจยอมรับผู้อื่นและสามารถแสดงความเข้าใจและเห็นใจ ผู้อื่นได้อย่างเหมาะสม

สาระสำคัญ

๑. คนเราทุกคนย่อมเคยผิดพลาดมาก่อน แต่หากสามารถนำข้อผิดพลาดที่ผ่านมาใช้เป็นบทเรียนในการปรับปรุงตนเองให้ดีขึ้น ก็จะทำให้สามารถดำเนินชีวิตในอนาคตได้ถูกต้องยิ่งขึ้น รู้จักค้นหาแนวทางที่เหมาะสมในการต่อสู้กับปัญหาอุปสรรคในชีวิตประจำวัน

๒. มนุษย์ทุกคนย่อมต้องการเห็นว่าตนเองมีคุณค่า เป็นที่ยอมรับของคนอื่นและจะต้องยอมรับและเห็นคุณค่าของบุคคลอื่นเช่นกัน สิ่งนี้เป็นจุดเริ่มต้นที่จะทำให้บุคคลสามารถอยู่ร่วมกันอย่างเป็นมิตรกันในสังคม

๓. มนุษย์ทุกคนมีทั้งข้อดีและข้อเสียหากเราได้ทำความเข้าใจ เห็นใจยอมรับในจุดบกพร่องของคนอื่นเช่นเดียวกับจุดบกพร่องที่มีในตัวเราก็จะทำให้ทุกคนสามารถปรับตัวอยู่ร่วมกันได้อย่างมีความสุข

๕. หัวข้อ การให้คำปรึกษาเป็นรายบุคคล (Individual Counseling)

สาระสำคัญ

การให้คำปรึกษาเฉพาะราย คือ การพูดคุยระหว่างผู้ให้คำปรึกษาแนะนำ (Counselor) กับผู้มีปัญหา ซึ่งเป็นผู้รับคำปรึกษา (Counselee) เพื่อช่วยให้เขาเกิดความคิดและมองเห็นการปฏิบัติที่แก้ไขหรือคลี่คลายปัญหาของเขาได้ การให้คำปรึกษา แนะนำ เปรียบเสมือนกระบวนการให้ความช่วยเหลือด้วยวิธีการสัมภาษณ์ที่ต้องใช้เวลาต่อเนื่องกัน ขณะเดียวกันการให้คำปรึกษาแนะนำก็จะช่วยพัฒนาจิตใจให้มีความเป็นผู้ใหญ่ รู้จักอดทน ต่อสู้กับปัญหาและสามารถพึ่งตนเองได้

๖. หัวข้อ การให้คำปรึกษาเป็นรายกลุ่ม (Group Counseling)

สาระสำคัญ

การให้คำปรึกษาเป็นรายกลุ่ม เป็นการใช้กระบวนการกลุ่มช่วยให้สมาชิกรู้จัก เข้าใจ และยอมรับตนเองอย่างแท้จริง ให้สามารถหาทางออกในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งภายในจิตใจของตนได้ ซึ่งจะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปในแนวทางที่เหมาะสม นอกจากนี้ยังได้นำกระบวนการกลุ่มรูปแบบต่าง ๆ มาใช้ผสมผสานอีกด้วย เช่น

๖.๑ กลุ่มระบายความคับข้องใจ (Ventilation)

เพื่อให้สมาชิกได้มีโอกาสระบายความคับข้องใจในปัญหาของตนเอง ให้กลุ่มได้ช่วยกันแนะนำแก้ไข ซึ่งจะช่วยกันพัฒนาทัศนคติ ลดความตึงเครียดและความวิตกกังวล

๖.๒ กลุ่มบันเทิงบำบัด (Therapeutic Recreation Group)

เพื่อให้สมาชิกได้รับการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม สร้างสัมพันธภาพ เกิดความสามัคคี คลายอารมณ์ความตึงเครียด สนใจสิ่งแวดล้อม มีคติเตือนใจ ก่อให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ ฝึกหัดการเป็นผู้นำ – ผู้ตาม ทราบวิธีการปฏิบัติตนให้อยู่ในขอบเขตที่สังคมยอมรับ รู้จักบำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์ต่อหมู่คณะ สร้างเสริมความเชื่อมั่น ความมีคุณค่าในตนเองมากขึ้น ช่วยสมรรถภาพทางร่างกายและจิตใจให้ดีขึ้น โดยการเล่นเกมส์และสันทนาการต่าง ๆ

๖.๓ กลุ่มส่งเสริมความรู้

เพื่อให้สมาชิกได้รับรู้ข้อมูลข่าวสาร ความรู้ที่เป็นประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิต ทันทต่อเหตุการณ์ มีการแลกเปลี่ยนความคิด ได้รับความเพลิดเพลิน เกิดความคุ้นเคยและมีสัมพันธภาพที่ดีในกลุ่ม เช่น อ่านหนังสือสารคดี เล่าเรื่อง เป็นต้น

การให้ความรู้ สำหรับโปรแกรมยุติธรรมนำสันติสุข (Knowledge)

วิชาบังคับ

๑. หัวข้อ ความรู้เกี่ยวกับกฎหมาย

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้สมาชิกมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับกฎหมายและบทลงโทษจากการกระทำผิดในคดีต่าง ๆ
2. เพื่อให้สมาชิกเกิดความตระหนักและระมัดระวังไม่ให้มีการกระทำความผิดซ้ำอีกภายหลังพ้นโทษ

สาระสำคัญ

ตามมาตรา ๖๔ ตามประมวลกฎหมายอาญา ระบุไว้อย่างชัดเจนว่า “บุคคลจะแก้ตัวว่าไม่รู้กฎหมายเพื่อให้พ้นจากความรับผิดชอบในทางอาญาไม่ได้...” ดังนั้นจึงต้องมีการให้ความรู้ ความเข้าใจทางด้านกฎหมายและบทลงโทษ หากบุคคลใดได้ทำการละเมิดต่อบุคคลอื่น ทั้งนี้เพื่อเป็นการป้องปรามไม่ให้มีการกระทำความผิดซ้ำอีกภายหลังพ้นโทษ

๒. สันติศึกษา

วัตถุประสงค์ เพื่อให้ผู้เข้าอบรมสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างสันติสุข ลดปัญหาความขัดแย้งที่เกิดขึ้นภายในจิตใจ

สาระสำคัญ ศึกษาความหมายและแนวคิดหลักเกี่ยวกับสันติสุข และสันติภาพ ปัญหาความขัดแย้งและความรุนแรงในระดับครอบครัว ชุมชน ชาติ และระหว่างประเทศ การจัดการความขัดแย้งโดยสันติตามหลักการอิสลาม

๓. วิชา การดำเนินชีวิตตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง

วัตถุประสงค์

๑. เพื่อให้ทราบหลักการ วิธีการใช้ชีวิตตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง
๒. เพื่อให้สามารถนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงไปปรับใช้กับการดำเนินชีวิตได้

สาระสำคัญ

แนวคิดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นแนวคิดที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของทางสายกลาง และความไม่ประมาท โดยคำนึงถึงความพอประมาณ ความมีเหตุผล การสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว ตลอดจนใช้ความรู้ ความรอบคอบ และคุณธรรม ประกอบการวางแผน การตัดสินใจ และการดำเนินชีวิต การที่บุคคลสามารถยึดปรัชญา และวัฒนธรรมในการดำเนินชีวิต และการทำงานตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงได้ บุคคลนั้นก็จะประสบความสำเร็จในชีวิต โดยมีหลักในเรื่องการประหยัด ไม่ฟุ้งเฟ้อ ใช้จ่ายเท่าที่จำเป็น เหลือเก็บออม ซื่อสัตย์สุจริต ขยันทำงาน หลีกเลียงอบายมุข ประพฤติตนอยู่ในศีลธรรม ยึดมั่นในการทำความดี พัฒนาตนเอง ฯลฯ

๔. วิชา การยอมรับในความแตกต่างของบุคคลอื่น

วัตถุประสงค์

๑. เพื่อให้เข้าใจในความแตกต่างของบุคคลอื่น ในเรื่องของเชื้อชาติ ศาสนา ภาษา และวัฒนธรรมต่าง ๆ
๒. เพื่อให้เรียนรู้การใช้ชีวิตในสังคมที่บุคคลมีความแตกต่างกัน แต่สามารถใช้ชีวิตอยู่ร่วมกันได้อย่างสงบสุข

สาระสำคัญ

บุคคลแต่ละคนมีชีวิตของตนเองมีอิสระในการนับถือศาสนา และการดำรงชีวิต มีศักยภาพในการพัฒนาตนเอง ทั้งทางด้านร่างกาย สติปัญญาความรู้ความคิด ความสามารถ คุณธรรมและจริยธรรม การให้สมาชิกได้เรียนรู้ในความแตกต่างของบุคคลอื่น และมีความเข้าใจในบุคคลอื่น ๆ จะทำให้สามารถใช้ชีวิตอยู่ร่วมกันได้อย่างสงบสุข

๕. หลักคำสอนในศาสนาอิสลาม

วัตถุประสงค์ เพื่อให้ผู้เข้าอบรม เข้าใจความหมาย แนวคิด และหลักการปฏิบัติที่ถูกต้องตามหลักคำสอนของศาสนาอิสลาม

สาระสำคัญ ให้ผู้เข้าอบรม มีความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องตามหลักคำสอนของศาสนาอิสลาม และสามารถปฏิบัติตนตามหลักคำสอนของศาสนาได้อย่างถูกต้อง นำหลักคำสอนของศาสนาไปปรับใช้กับชีวิตประจำวันได้อย่างเหมาะสม

๖. หัวข้อ การใช้หลักธรรมในการดำเนินชีวิต

วัตถุประสงค์

๑. เพื่อให้สมาชิกมีทักษะในการคิด และใช้สติปัญญา ไตร่ตรองก่อนตัดสินใจแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นกับตัวเอง

๒. เพื่อให้สมาชิกได้ฝึกการคิดอย่างมีขั้นตอน

สาระสำคัญ

๑. ฝึกให้สมาชิกได้รู้จักการวิเคราะห์สาเหตุของปัญหา

๒. ฝึกให้สมาชิกรู้จักพิจารณาแนวทางแก้ไขปัญหา

๓. ฝึกให้สมาชิกรู้จักวิเคราะห์ผลดี และผลเสียของทางเลือกในการแก้ไขปัญหา

๔. ฝึกให้สมาชิกรู้จักตัดสินใจในการเลือกทางที่มีข้อดีมากที่สุดและมีข้อเสียน้อยที่สุด

๕. ฝึกให้สมาชิกรู้จักประเมินผลอย่างเที่ยงธรรม และพร้อมที่จะปรับปรุงแก้ไข

วิชาเลือก (เลือก ๑)

๑. หัวข้อ การประกอบอาชีพด้วยสัมมาอาชีพะ

วัตถุประสงค์

๑. เพื่อปรับเปลี่ยนทัศนคติพฤติกรรมให้รักการทำงานและประกอบอาชีพสุจริต

๒. เพื่อให้มีความรู้และพัฒนาทักษะในการประกอบอาชีพตามความถนัดและตามความต้องการของตลาดแรงงาน สามารถนำไปประกอบอาชีพได้ภายหลังพ้นโทษ

สาระสำคัญ

การแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขังกลุ่มนี้ต้องเน้นหนักการฝึกอาชีพ ให้มีความรู้และทักษะในการประกอบอาชีพ เพื่อจะได้มีอาชีพเลี้ยงตนเองได้และไม่กลับไปกระทำผิดอีก

๒. หัวข้อ การใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์

วัตถุประสงค์

๑. ให้ความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับการใช้เวลาว่าง
๒. แสดงให้เห็นว่าการใช้เวลาว่างที่เป็นประโยชน์จะช่วยพัฒนาคนให้มีความพอใจในชีวิตและช่วยพัฒนาสังคม
๓. ทำให้ผู้ต้องขังได้เรียนรู้และมีประสบการณ์เกี่ยวกับการใช้เวลาว่างแบบต่างๆ
๔. สอนทักษะในการวางแผนการใช้เวลาว่าง เอาชนะความขี้เกียจ การบริหารเวลา การปรับจิตใจ ความกล้าในการทำในสิ่งที่ไม่เคยทำมาก่อน
๕. ให้ความรู้เกี่ยวกับงานอดิเรก หรือแหล่งการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์

สาระสำคัญ

ผู้ต้องขังที่มีประวัติการกระทำผิดที่มีสาเหตุมาจากการใช้เวลาว่างไม่ถูกต้อง ไม่เกิดประโยชน์ เช่น เอาแต่เที่ยวเตร่ เล่นการพนัน กินเหล้าเมายา ไม่ยอมทำงานไม่ขยันไม่สนใจพัฒนาตนเองหรือจับกลุ่มชักชวนกันกระทำความผิด ฯลฯ โดยมุ่งเน้นการให้ความรู้ การปรับทัศนคติและค่านิยมเกี่ยวกับการใช้ชีวิต ความรับผิดชอบและทักษะการแสวงหากิจกรรมที่มีประโยชน์ทำ

การปรับทัศนคติและพฤติกรรม (Attitude)

วิชาบังคับ

๑. หัวข้อ การทำความเข้าใจกับพฤติกรรมการกระทำผิดของตน

วัตถุประสงค์

๑. เพื่อให้สมาชิกสามารถวิเคราะห์สาเหตุของการกระทำผิดของตนเองได้
๒. เพื่อให้สมาชิกทราบถึงพฤติกรรมที่ตนต้องเปลี่ยนแปลง
๓. เพื่อให้สมาชิกสามารถคิดหาแนวทางการหลีกเลี่ยงการกระทำผิดซ้ำ

สาระสำคัญ

ต้องสร้างความเข้าใจให้สมาชิกแต่ละคนในเรื่องปัญหาชีวิตที่ต้องเผชิญกับปัญหา และสาเหตุการกระทำผิดจนกระทั่งต้องนำตนเองไปสู่การกระทำผิดและสามารถหาแนวทางในการหลีกเลี่ยงการกระทำผิดซ้ำ การควบคุมอารมณ์ และการเข้ากับผู้อื่นอย่างเป็นกระบวนการ

ข้อบ่งชี้

นักบำบัดต้องเป็นผู้แนะแนวให้แก่สมาชิกแต่ละคนและต้องดำเนินการกลุ่มด้วยตนเอง

กิจกรรม

- กลุ่มเปิดเผยความรู้สึก
- กลุ่มให้คำปรึกษา
- บทบาทสมมุติ

๒. หัวข้อ การเรียนรู้ผลกระทบและความรู้สึกของผู้เสียหาย

วัตถุประสงค์

๑. เพื่อให้ผู้ต้องขังตระหนักและรับรู้ถึงผลกระทบที่เกิดจากการกระทำของตน และความรู้สึกของผู้ที่ตกเป็นเหยื่อ

๒. เพื่อให้ผู้ต้องขังตระหนักถึงความรู้สึกผิดและความละอายใจ เกิดความรู้สึกเห็นใจ และสงสารเหยื่อ หรือผู้ที่อาจเป็นเหยื่อ และยับยั้งชั่งใจในการที่จะกระทำผิดครั้งต่อไป

อุปกรณ์ ขาวจากหนังสือพิมพ์ , VDO หรือ VCD, กระดาษ A ๔, ปากกา

วิธีดำเนินการ

๑. ให้เรียนรู้จากเรื่องจริงที่เกิดขึ้น เช่น จากข่าวหนังสือพิมพ์ หรือจากการดูวิดีโอ เพื่อให้ทราบถึงผลกระทบและความรู้สึกของผู้ที่ตกเป็นเหยื่อ และเชื่อมโยงกรณีศึกษาเข้ากับผู้ที่เคยเป็นเหยื่อของตน

๒. เชิญผู้เสียหายหรือผู้ที่เกี่ยวข้องมาเล่าเรื่องราว ความทุกข์ ความทรมาน ผลกระทบและผลเสียหายที่เหยื่อได้รับให้ผู้ต้องขังฟัง

๓. จัดแบ่งผู้ต้องขังออกเป็นกลุ่มย่อย จัดแสดงบทบาทสมมติ (Role Play) ให้ผู้ต้องขังแสดงเป็นเหยื่อ เพื่อจะได้รับรู้ว่าเหยื่อมีความรู้สึกอย่างไร และให้สมาชิกในกลุ่มร่วมแสดงความคิดเห็น เสร็จแล้วให้ตัวแทนแต่ละกลุ่มออกมาสรุป

๔. แจกกระดาษและปากกาให้ผู้ต้องขังได้เขียนระบายความรู้สึกถึงการกระทำของตนที่ผ่านมาและความรู้สึกสำนึกต่อความผิดที่ได้กระทำลงไป

สรุป

วิทยากรสรุปถึงผลกระทบที่เหยื่อได้รับทั้งระยะสั้นและระยะยาว ผลกระทบทางร่างกาย และจิตใจ เพื่อให้เกิดความเห็นใจ สงสารเหยื่อและยับยั้งชั่งใจในการที่จะกระทำผิดครั้งต่อไป

๓. วิชา การสร้างความสมานฉันท์ในสังคม

วัตถุประสงค์

๑. เพื่อให้สมาชิกได้เข้าใจ และทราบหลักการ วิธีการในการสร้างความสมานฉันท์ในสังคม

๒. เพื่อให้สมาชิกเข้าใจ เห็นความสำคัญของการสร้างความสมานฉันท์ในสังคมเพื่อให้สังคมดำรงอยู่ได้อย่างสันติสุข

สาระสำคัญ

เพื่อให้ทราบหลักการวิธีการในการสร้างความสมานฉันท์ ให้เกิดขึ้นในสังคมเนื่องจาก การดำรงชีวิตอยู่ในสังคม ย่อมต้องพบคนเป็นจำนวนมาก ซึ่งมีความแตกต่างกันทั้งทางด้านเศรษฐกิจ อารมณ์ สังคม วัฒนธรรม มีทั้งพฤติกรรมที่แสดงออกในทางบวก และทางลบ มนุษย์ทุกคนมีทั้งข้อดีและข้อเสีย ให้รู้จักเลือกเอาสิ่งดี ๆ ของเขามาใช้ หากเราทำความเข้าใจ และยอมรับในข้อบกพร่องของคนอื่น จะทำให้ทุกคนสามารถปรับตัวอยู่ร่วมกันได้อย่างมีความสุข รู้จักการสร้างความสมานฉันท์ให้เกิดขึ้นในสังคม

4.วิชา การคิดในเชิงบวก

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้สมาชิกได้รู้จัก หลัก และวิธีการคิด คิดในเชิงบวก คิดอย่างสร้างสรรค์ และคิดอย่างมีเหตุผล
2. เพื่อให้สมาชิกได้ฝึกฝนวิธีการคิดในเชิงบวก เพื่อสามารถใช้ชีวิตได้อย่างถูกต้อง ตามแนวทางที่ดั่งาม

สาระสำคัญ

หลักการ และวิธีการในการคิดวิเคราะห์ ทุกคนย่อมต้องการมีคุณค่า เป็นที่ยอมรับของสังคม ดังนั้นการคิดในเชิงบวกต่อผู้อื่น และสังคมจึงเป็นจุดเริ่มต้นที่จะทำให้สังคมมีความสุข นอกจากนี้ทุกคนควรรู้จัก ค้นหาแนวทาง ที่เหมาะสมในการต่อสู้กับปัญหาและอุปสรรคในชีวิตประจำวัน โดยคิดให้เป็น

๕.วิชา บทบาทหน้าที่พลเมืองของสังคม

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้สมาชิกได้รู้จักบทบาทหน้าที่ของตนเอง ครอบครัว สังคมและส่วนรวม
2. เพื่อส่งเสริมให้สมาชิกได้พัฒนาตนเอง ปรับปรุงการกระทำ และเสริมสร้าง การอยู่ร่วมกัน

ภายใต้กฎระเบียบได้อย่างเหมาะสม

สาระสำคัญ

เพื่อให้ทราบบทบาทหน้าที่ของตนเองในฐานะเป็นสมาชิกส่วนหนึ่งของสังคม ซึ่งจะเป็นกำลังสำคัญของประเทศชาติ และกระตุ้นให้รู้จักการแสดงออก สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างเหมาะสม รู้จักหน้าที่ บทบาทของตนเองในการเป็นพลเมืองดี สามารถปรับปรุงการกระทำ พัฒนาตนเอง และเป็นแนวทางในการเรียนรู้ที่จะปรับตัวในสังคมต่อไป

วิชาเลือก (เลือก ๑)

๑. หัวข้อ จิตสำนึกความรับผิดชอบต่อตนเองและผู้อื่น

วัตถุประสงค์

1. เพื่อฝึกให้สมาชิกตระหนักในคุณค่าของความรับผิดชอบต่อ
2. เพื่อฝึกให้สมาชิกรู้หน้าที่และบทบาทของตนเอง
3. เพื่อฝึกให้สมาชิกยอมรับผลจากการกระทำของตนเอง

สาระสำคัญ

การสร้างความรู้รับผิดชอบต่อตนเองต้องมีการปลูกฝังให้สมาชิกเข้าใจว่าการกระทำทุกอย่างย่อมมีผลตามมา ทั้งด้านบวกและด้านลบ บุคคลสามารถควบคุมความเป็นไปในชีวิตได้ถ้ารู้จักคิด รู้จักเลือกกระทำในสิ่งที่เหมาะสม บุคคลที่มีความรับผิดชอบต่อตนเองคือ บุคคลที่รู้ถึงหน้าที่ บทบาทของตนเองอย่างชัดเจนเกิดการยอมรับว่าตนเองเป็นผู้ทำสิ่งนั้นและเต็มใจรับผลที่เกิดขึ้นจากการกระทำของตนเอง เมื่อเกิดผลผิดพลาดหรือบกพร่องก็พร้อมที่จะยอมรับ และแก้ไขปรับปรุงไม่โยนความผิดให้ผู้อื่น

๒.วิชา ศาสนาอิสลามกับแนวทางสันติสุข

วัตถุประสงค์

๑. เพื่อให้สมาชิกนำหลักศาสนาอิสลามไปปรับใช้ในการคิด ใช้สติปัญญา ไตร่ตรองก่อนตัดสินใจ แก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นกับตัวเอง และฝึกการคิดอย่างมีขั้นตอน

๒. เพื่อให้สมาชิกสามารถนำหลักคำสอนศาสนาของอิสลามมาปรับใช้ในการดำเนินชีวิต ในการสร้างสันติภาพและความสามัคคีแก่คนในชาติได้อย่างเหมาะสม

สาระสำคัญ

ฝึกให้สมาชิกได้นำหลักคำสอนของศาสนาอิสลามมาใช้ในการวิเคราะห์สาเหตุของปัญหา รู้จักพิจารณาแนวทางแก้ไขปัญหา รู้จักวิเคราะห์ผลดีและผลเสียของทางเลือกในการแก้ไขปัญหา ตัดสินใจในการเลือกทางที่มีข้อดีมากที่สุดและมีข้อเสียน้อยที่สุด เพื่อสามารถปฏิบัติตามกฎเกณฑ์การอยู่ร่วมกันในรูปของกฎระเบียบหรือกฎหมาย และมีคุณธรรม จริยธรรมในการช่วยเหลือเกื้อกูลกัน การมีส่วนร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ของสังคม ทำให้ประชาชนสามารถอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข

การฝึกทักษะด้านต่าง ๆ (Skill)

วิชาบังคับ

๑. หัวข้อ ทักษะการเผชิญปัญหาและการแก้ไขปัญหาอย่างถูกวิธี

วัตถุประสงค์

๑. เพื่อให้สมาชิกมีทักษะในการคิด และใช้สติปัญญา ไตร่ตรองก่อนตัดสินใจ แก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นกับตัวเอง

๒. เพื่อให้สมาชิกได้ฝึกการคิดอย่างมีขั้นตอน

สาระสำคัญ

๑. ฝึกให้สมาชิกได้รู้จักการวิเคราะห์สาเหตุของปัญหา

๒. ฝึกให้สมาชิกรู้จักพิจารณาแนวทางแก้ไขปัญหา

๓. ฝึกให้สมาชิกรู้จักวิเคราะห์ผลดี และผลเสียของทางเลือกในการแก้ไขปัญหา

๔. ฝึกให้สมาชิกรู้จักตัดสินใจในการเลือกทางที่มีข้อดีมากที่สุด และมีข้อเสียน้อยที่สุด

๕. ฝึกให้สมาชิกรู้จักประเมินผลอย่างเที่ยงธรรม และพร้อมที่จะปรับปรุงแก้ไข

๒. หัวข้อ ทักษะการควบคุมอารมณ์และการจัดการกับความเครียด

วัตถุประสงค์

๑. เพื่อให้สมาชิกเรียนรู้ถึงอารมณ์โกรธ วิธีระงับและควบคุมอารมณ์โกรธอย่างเหมาะสม

๒. เพื่อฝึกให้สมาชิกสามารถจัดการกับอารมณ์โกรธของตนเองได้อย่างถูกวิธี

สาระสำคัญ

๑. ความโกรธเป็นอารมณ์ที่เกิดขึ้นเสมอ ๆ และเป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้ขาดความยับยั้งคิด และคนจำนวนมากกระทำความผิดเพราะไม่สามารถระงับอารมณ์โกรธได้
๒. การตระหนักและรู้ถึงความโกรธ เป็นสิ่งสำคัญเบื้องต้นในการหาวิธีจัดการกับความโกรธ
๓. การรู้จักจัดการกับความเครียด และหลีกเลี่ยงความเครียดได้อย่างเหมาะสม จะเป็นการป้องกันไม่ให้กลับไปกระทำความผิดในลักษณะเดิมซ้ำอีก

๓. หัวข้อ ทักษะการเปลี่ยนแปลงความเชื่อ และค่านิยมที่จะนำไปสู่ความรุนแรง

วัตถุประสงค์

๑. เพื่อให้สมาชิกเรียนรู้ถึงความเชื่อและค่านิยมที่จะนำไปสู่ความรุนแรงวิธีระงับ และควบคุมอารมณ์อย่างเหมาะสม
๒. เพื่อให้สมาชิกได้เปลี่ยนแปลงความเชื่อ และค่านิยมที่จะนำไปสู่ความรุนแรงของตนเองได้อย่างถูกต้อง

สาระสำคัญ

สร้างความเข้าใจให้สมาชิกในเรื่องของความเชื่อและค่านิยม ที่นำตนเองไปสู่การกระทำความผิด บุคคลสามารถควบคุมความเป็นไปในชีวิตได้ถ้ารู้จักคิด รู้จักเลือกกระทำในสิ่งที่เหมาะสม บุคคลที่มีความรับผิดชอบ คือ บุคคลที่รู้ถึงหน้าที่ บทบาทของตนเองอย่างชัดเจน รวมทั้งการควบคุมอารมณ์ และการเข้าใจผู้อื่น เพื่อให้มีทักษะในการเปลี่ยนแปลงความเชื่อและค่านิยมในทางที่ผิดไปสู่ค่านิยมและความเชื่อที่ถูกต้องดีงาม

๔. ทักษะชีวิต

วัตถุประสงค์ เพื่อให้ผู้เข้าอบรมมีทักษะชีวิตสามารถปรับตัวและพัฒนาตนเองไปในทิศทางที่ถูกต้องให้สามารถเผชิญกับปัญหาที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวันได้อย่างมีประสิทธิภาพ

สาระสำคัญ ให้ความรู้ความเข้าใจและเสริมสร้างทักษะชีวิตหลัก (Core Life Skills) มีอยู่ ๑๐ ประการ คือ

๑. การตัดสินใจ (Decision making)
๒. การแก้ปัญหา (Problem solving)
๓. ความคิดสร้างสรรค์ (Creative thinking)
๔. ความคิดอย่างมีวิจารณญาณ (Critical thinking)
๕. การสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ (Effective communication)
๖. ทักษะการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล (Interpersonal relationship skills)
๗. ความตระหนักในตนเอง (Self-awareness)
๘. ความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น (Empathy)
๙. การจัดการกับอารมณ์ (Coping with emotions)

๑๐. การจัดการกับความเครียด (Coping with Stress)

๑. การตัดสินใจ (Decision making) เป็นสิ่งทีนำไปสู่การตัดสินใจเกี่ยวกับเรื่องราวต่าง ๆ ในชีวิต ซึ่งถ้าบุคคลมีการตัดสินใจอย่างมีประสิทธิภาพในการกระทำต่าง ๆ ก็จะมีการประเมินทางเลือกและผลจากการตัดสินใจเลือกทางเลือกนั้นๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๒. การแก้ปัญหา (Problem solving) เมื่อบุคคลมีปัญหาต่าง ๆ ที่ไม่สามารถแก้ไขได้ ทำให้เกิดภาวะความตึงเครียดทั้งด้านร่างกายและจิตใจ ทักษะการแก้ปัญหาจะช่วยให้บุคคลสามารถแก้ปัญหาต่าง ๆ ในชีวิตของเขาได้

๓. ความคิดสร้างสรรค์ (Creative thinking) มีส่วนสนับสนุนในการตัดสินใจและแก้ไขปัญหา ในการค้นหาทางเลือกต่าง ๆ และผลที่จะเกิดขึ้นในแต่ละทางเลือก ถึงแม้ว่ายังไม่มีมติตัดสินใจและแก้ไขปัญหาก็ตาม ความคิดสร้างสรรค์ยังช่วยให้บุคคลสามารถนำประสบการณ์ที่ผ่านมา มาใช้ในการปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวันได้อย่างเหมาะสม

๔. ความคิดอย่างมีวิจารณญาณ (Critical thinking) เป็นความสามารถที่จะวิเคราะห์ข้อมูล ข่าวสารและประเมินปัจจัยต่าง ๆ ที่มีอิทธิพลต่อทัศนคติและพฤติกรรม เช่น ค่านิยม แรงกดดันจากกลุ่มเพื่อน อิทธิพลจากสื่อต่าง ๆ ที่มีผลต่อการดำเนินชีวิต

๕. การสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ (Effective communication) หมายถึง ความสามารถในการใช้คำพูดและภาษาท่าทาง เพื่อแสดงความรู้สึกนึกคิดของตนเองอย่างเหมาะสมกับสภาพวัฒนธรรม และสถานการณ์ต่าง ๆ โดยสามารถที่จะแสดงความคิดเห็น ความปรารถนา ความต้องการ การขอร้อง การเตือนและการขอความช่วยเหลือ

๖. ทักษะการสร้างสัมพันธภาพ (Interpersonal relationship skills) สามารถช่วยให้บุคคลมีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน และสามารถที่จะรักษาและดำรงไว้ซึ่งความสัมพันธ์อันดี ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญต่อการอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างปกติสุข และรวมถึงการรักษาสัมพันธภาพที่ดีของสมาชิกในครอบครัวที่เป็นแหล่งสำคัญของแรงสนับสนุนทางสังคม

๗. ความตระหนักในตนเอง (Self-awareness) เป็นความสามารถในการเข้าใจในจุดดี จุดด้อยของตนเอง อะไรที่ตนเองปรารถนา และไม่พึงปรารถนา เข้าใจในความแตกต่างของบุคคลอื่น

๘. ความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น (Empathy) เป็นความสามารถในการเข้าใจความรู้สึกและความเห็นใจบุคคลที่แตกต่างจากเรา ถึงแม้ว่าเราจะไม่คุ้นเคย ซึ่งจะช่วยให้เราเข้าใจ และยอมรับความแตกต่างของบุคคลอื่น ทำให้เกิดความสัมพันธ์อันดีทางสังคม เช่น ความแตกต่างทางเชื้อชาติ วัฒนธรรม โดยเฉพาะบุคคลที่ต้องการได้รับการช่วยเหลือและดูแล เช่น ผู้ป่วยโรคเอดส์ ผู้มีภาวะบกพร่องทางจิตใจ หรือบุคคลที่ไม่เป็นที่ยอมรับจากสังคม

๙. การจัดการกับอารมณ์ (Coping with emotions) เป็นการรู้จักและเข้าใจอารมณ์ของตนเอง และผู้อื่นว่ามีอิทธิพลต่อพฤติกรรม ซึ่งจะช่วยให้สามารถตอบสนองและแสดงออกได้อย่างเหมาะสม เช่น อารมณ์รุนแรงต่าง ๆ หรือความเศร้าโศกที่ส่งผลต่อภาวะสุขภาพ

๑๐. การจัดการกับความเครียด (Coping with stress) เป็นความสามารถในการรู้ถึงสาเหตุของความเครียด และรู้ถึงหนทางในการควบคุมระดับความเครียดเป็นการเปลี่ยนแปลงสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ในวิถีชีวิต การเรียนรู้วิธีผ่อนคลายเมื่ออยู่ในภาวะความตึงเครียดได้อย่างเหมาะสมเพื่อที่จะช่วยลดปัญหาต่าง ๆ ทางด้านสุขภาพ

วิชาเลือก (เลือก ๒)

๑. หัวข้อ การสร้างสัมพันธภาพในครอบครัว/ผู้อื่น

วัตถุประสงค์

๑. เพื่อให้สมาชิกตระหนักรู้และทบทวนถึงความผิดพลาดในอดีต
๒. เพื่อให้สมาชิกรู้จักให้อภัยตนเองและผู้อื่น
๓. เพื่อให้สมาชิกมีแนวทางในการวางแผนปรับปรุงสัมพันธภาพกับครอบครัวและผู้อื่น

สาระสำคัญ

๑. การมีสัมพันธภาพที่ดีกับครอบครัวเป็นเรื่องจำเป็นเพื่อไม่ให้นำไปสู่การกระทำผิดซ้ำอีก
๒. การฟื้นฟูสัมพันธภาพจะทำได้ต้องอาศัยการให้อภัยตนเองและผู้อื่นเป็นเบื้องต้น การมีแนวทางเพื่อที่จะฟื้นฟูสัมพันธภาพจะทำให้ง่ายต่อการปฏิบัติจริง

๒. หัวข้อ ทักษะการสื่อสาร

วัตถุประสงค์ เพื่อให้สมาชิกมีทักษะทางสังคมที่เหมาะสม

สาระสำคัญ

ทักษะทางสังคม (Social Skill) หมายถึง ความสามารถในการอยู่ร่วมกันในสังคม ความสามารถในการใช้คำพูด และภาษาท่าทาง เพื่อสื่อสารความรู้สึกนึกคิดของตน และความสามารถในการรับรู้ความรู้สึกนึกคิดของอีกฝ่าย ไม่ว่าจะในการแสดงความต้องการ ความชื่นชม การปฏิเสธ การสร้างสัมพันธภาพ การมีทักษะสังคมที่เหมาะสมจะช่วยให้เกิดการปรับตัวที่ดี และอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

วิชาบังคับพื้นฐาน (ทุกหลักสูตรต้องดำเนินการ) หลัง

๑. หัวข้อ ทักษะการป้องกันการกระทำผิดซ้ำ

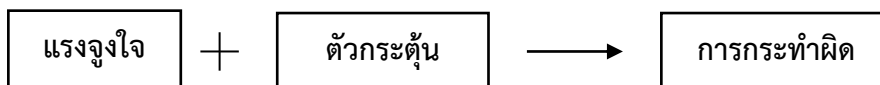
วัตถุประสงค์

๑. เพื่อเรียนรู้ทักษะในการให้กำลังใจตนเองต่อสู้กับแรงกดดันจากสภาพแวดล้อม และจิตใจของเขาเอง หลีกหนีจากการกลับไปสู่การกระทำผิดซ้ำ
๒. เพื่อเรียนรู้ทักษะในการหลีกเลี่ยงสถานการณ์ที่เสี่ยงต่อการกระทำผิดซ้ำ
๓. เพื่อเรียนรู้ทักษะในการป้องกันตนเอง หรือ ทักษะในการจัดการกับความรู้สึกของตนเอง เมื่อเผชิญหน้ากับตัวกระตุ้น
๔. เพื่อฝึกพัฒนาจิตใจไปสู่การตั้งใจที่จะมีชีวิตที่ปราศจากการทำสิ่งผิดกฎหมาย

สาระสำคัญ

๑. การกระทำผิดซ้ำเกิดขึ้นได้จากตัวกระตุ้นผนวกกับแรงจูงใจซึ่งจะต้องไปด้วยกัน ดังภาพ

ดังนั้น ในการป้องกันการกระทำผิด จึงต้องทำทั้ง ๒ ทางคือสร้างแรงจูงใจ หรือจิตใจที่เข้มแข็งขึ้นในตัวของผู้กระทำผิด และสอนเทคนิคการหลีกเลี่ยงตัวกระตุ้นหรือสถานการณ์เสี่ยง

๒. ให้การเรียนรู้ถึงตัวกระตุ้นหรือสถานการณ์เสี่ยงว่ามีสิ่งใดบ้างเป็นตัวกระตุ้นหรือสถานการณ์เสี่ยง ควรหลีกเลี่ยงอย่างไร และจะจัดการกับสถานการณ์นั้น ๆ อย่างไร เช่น ผู้กระทำผิดในคดีข่มขืนเด็ก ควรหลีกเลี่ยงที่จะไปปรากฏตัวในที่ที่มีเด็กอยู่มาก ๆ เช่น สนามเด็กเล่น ในสวนสาธารณะ หรือในที่เปลี่ยว และไม่ประกอบอาชีพที่มีโอกาสใกล้ชิดกับเด็ก ผู้ที่อารมณ์ฉุนเฉียวง่ายและกระทำผิดโดยใช้ความรุนแรง ควรหลีกเลี่ยงการมีอาวุธในครอบครอง เป็นต้น

๒. หัวข้อ การสร้างสัมพันธภาพในครอบครัว (ครอบครัวสัมพันธ์)

วัตถุประสงค์

๑. เพื่อส่งเสริมความสัมพันธ์และความเอื้ออาทรของผู้ต้องขังและครอบครัว
๒. เพื่อทราบปัญหาพื้นฐานที่แท้จริงในครอบครัวและประเมินความช่วยเหลือของครอบครัวที่มีต่อผู้ต้องขัง
๓. เพื่อให้ครอบครัวได้เข้ามามีส่วนร่วม ให้กำลังใจและสนับสนุนการฟื้นฟู

สาระสำคัญ

๑. ครอบครัวมีความสำคัญอย่างยิ่งในการส่งเสริมการแก้ไขพฤติกรรมของผู้ต้องขังให้ประสบความสำเร็จ เพราะครอบครัวเป็นสถาบันทางสังคมขั้นพื้นฐานและสถาบันแรกของมนุษย์ การมีความเข้าใจและเอื้ออาทรต่อกันเป็นสิ่งที่ควรส่งเสริม

๒. การให้ครอบครัวได้ทำความเข้าใจแนวทางการแก้ไขผู้ต้องขัง เป็นการประสานความร่วมมือและประเมินเพื่อหาข้อปรับปรุงแนวทางการช่วยเหลือของครอบครัวที่มีผู้ต้องขัง

กิจกรรม

จัดกิจกรรมกลุ่มครอบครัวสัมพันธ์ (Family Relation) โดยเชิญครอบครัวผู้ต้องขังมารับฟังการบรรยาย และจัดกลุ่มสัมพันธ์ให้ผู้ต้องขังและครอบครัวได้ทำกิจกรรมร่วมกัน เพื่อรับทราบปัญหาและสร้างสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน

๓. หัวข้อ การตั้งเป้าหมายชีวิต

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้สมาชิกสามารถพัฒนาตนเองไปสู่เป้าหมายที่ต้องการ
2. เพื่อฝึกทักษะในเรื่องแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ให้กับตนเอง

สาระสำคัญ

อนาคตเป็นสิ่งที่ทุกคนสามารถกำหนดได้ด้วยตนเองว่าจะก้าวไปสู่เป้าหมายชีวิตที่ตนต้องการได้สำเร็จอย่างไร การมีเป้าหมายชีวิตที่ชัดเจนจะทำให้สมาชิกมุ่งมั่น อดทน รู้จักควบคุมตนเอง มีความพยายาม ไม่ย่อท้อต่อปัญหาอุปสรรคต่าง ๆ จะส่งผลให้ทุกคนก้าวไปสู่เป้าหมายชีวิตนั้นได้

๔. หัวข้อ การใช้กิจกรรมกลุ่มบำบัดในการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิด

๔.๑ ดนตรีบำบัด (Music Therapy Group)

แนวคิด ดนตรีบำบัด (Music Therapy) หมายถึง การใช้ดนตรีเพื่อผ่อนคลายความเครียดในเชิงสร้างสรรค์นำไปสู่การพัฒนาสุขภาพกาย สุขภาพจิต พัฒนาศักยภาพที่จะมีความสุขขั้นพื้นฐาน ปัจจุบันมีการพบว่าดนตรีสามารถปลดปล่อยความเครียดต่างๆได้ แต่จะต้องสัมผัสอย่างเลือกสรรและสร้างสรรค์ เพื่อให้ดนตรีนั้นมีบทบาทสำคัญในการทำให้เกิดความสมดุลระหว่างกายกับใจ การสัมผัสดนตรีมี ๓ ขั้นตอน คือ การฟัง การบรรเลง และการขับร้อง เป็นทางเลือกหนึ่งในหลายๆ ทางที่จะช่วยผ่อนคลายความเครียดของคนในเชิงสร้างสรรค์ การใช้ดนตรีเพื่อเป็นสื่อกลางในการที่จะแสดงความรู้สึกหรืออารมณ์ ดนตรีเป็นตัวกระตุ้นให้สมาชิกตื่นตัวอยู่ตลอดเวลา และสร้างบรรยากาศเป็นแบบไม่แข่งขัน หรือไม่สร้างความรู้สึกกดดันต่อสมาชิกในกลุ่ม ตัวอย่างเช่น การฝึกร้องเพลงประสานเสียง การเล่นดนตรีที่บ้าน การเล่นดนตรีไทย ฯลฯ

วัตถุประสงค์

๑. เพื่อพัฒนาด้านมนุษยสัมพันธ์ ให้การยอมรับซึ่งกันและกัน มีความเป็นมิตรและสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพ
๒. ให้รู้จักการแสดงออกทางด้านอารมณ์ ซึ่งจะช่วยพัฒนาบุคลิกภาพ ลดความเครียด ความวิตกกังวล เพิ่มสัมพันธภาพที่อบอุ่นและความเชื่อมั่นในตนเอง
๓. ช่วยให้มีสมาธิและทำสิ่งต่าง ๆ ได้นาน
๔. ช่วยให้จิตใจละเอียดอ่อน ซาบซึ้งกับเสียงดนตรีรอบตัว รู้จักสร้างจินตนาการ ช่วยสร้างจินตนาการที่ลึกซึ้งให้แก่ผู้เล่นและผู้ฟัง
๕. เพื่อผ่อนคลายความตึงเครียด
๖. ฝึกการเป็นหัวหน้ากลุ่มในรายที่สามารถเป็นหัวหน้าได้ดี
๗. ช่วยเร้าให้แสดงความรู้สึกภายในได้อย่างเหมาะสม
๘. ช่วยยกระดับสติปัญญา ก่อให้เกิดความคิดสร้างสรรค์และความมุ่งมั่นแก่จิตใจได้

สาระสำคัญ ดนตรีมีผลต่อความรู้สึกของมนุษย์ ทำให้เกิดความสุขสนุกสนานเพลิดเพลิน คลายความเครียด ลดความกังวล เพิ่มความคิดสร้างสรรค์และความเชื่อมั่นในตนเอง เรียนรู้และยอมรับความสามารถตนเอง และผู้อื่น เสียงดนตรีเป็นตัวกระตุ้นชนิดหนึ่งที่ทำให้มนุษย์เกิดการปรับปรุงหรือเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม

๔.๒ ศิลปะบำบัด (Art Therapy)

แนวคิด การใช้ศิลปะเป็นสื่อในการสนับสนุนให้บุคคลใดบุคคลหนึ่งมีโอกาสแสดงออก มีความคิดสร้างสรรค์ รู้จักแก้ปัญหา มีความรู้สึกที่ดีต่อตนเองและผู้อื่น ดังนั้นศิลปะบำบัดจึงเปรียบเสมือน การเชื่อมเอาศิลปะ และการบำบัดเข้าด้วยกัน

วัตถุประสงค์

๑. มีโอกาสแสดงความคิดสร้างสรรค์
๒. ทำงานศิลปะอย่างสนุกสนานตามความต้องการ และตามธรรมชาติของตนเอง
๓. มีโอกาสพัฒนาทักษะด้านศิลปะ สังคม และอารมณ์ควบคู่กันไป
๔. มีพื้นฐานความคิดอันเป็นประโยชน์ในการดำรงชีวิต
๕. รู้จักคิดและ ค้นคว้าทดลองแสวงหาคำตอบ รู้จักแก้ปัญหาและประนีประนอม
๖. มีการรับรู้เกี่ยวกับความงาม ธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม
๗. ได้รับการกระตุ้น ส่งเสริมให้เกิดจินตนาการ และสามารถแสดงออกในทางศิลปะหลายรูปแบบ จนเกิดการทำประโยชน์และนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้

สาระสำคัญ ศิลปะบำบัดเป็นวิธีการช่วยเหลือบุคคลที่มีปัญหาทางด้านอารมณ์และจิตใจ ซึ่งเกิดจากสภาพภายในและภายนอกจิตใจของบุคคลนั้น ศิลปะบำบัดเปรียบเสมือนเครื่องมือชนิดหนึ่งในการรักษา

๔.๓ กีฬาบำบัด

แนวคิด การเล่นกีฬาจัดเป็นการออกกำลังกาย ที่จำเป็นและสำคัญสำหรับทุกคน เพื่อให้มีสุขภาพสมบูรณ์ ช่วยเสริมสร้างความแข็งแรงของกล้ามเนื้อ ช่วยให้อวัยวะต่าง ๆ ของร่างกายได้ทำงานตามธรรมชาติ เสริมสร้างระบบการไหลเวียนของโลหิต ช่วยในการรับใช้น้ำพาออกซิเจนไปบำรุงทุกส่วนของร่างกาย ซ่อมแซมส่วนที่สึกหรอชำรุดและดำรงสภาพที่ปกติของร่างกาย นอกจากนี้กีฬายังเป็นการฝึกให้บุคคลมีวินัยในตนเอง มีน้ำใจเป็นนักกีฬา รู้แพ้ รู้ชนะ รู้ภัย

วัตถุประสงค์

๑. เพื่อให้สมาชิกได้ออกกำลังกาย เสริมสร้างความเข้มแข็งของร่างกาย
๒. เพื่อให้สมาชิกได้ผ่อนคลายความเครียด กระตุ้นให้ร่างกายตื่นตัว
๓. เพื่อให้สมาชิกได้ใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์
๔. เพื่อเสริมสร้างสัมพันธภาพที่ดี ความสามัคคีระหว่างสมาชิก

๔.๔ ละครบำบัด (Drama therapy)

เป็นศาสตร์ที่ผสมผสานระหว่างศิลปะการละคร กับ จิตวิทยา เข้ามาใช้ในการบำบัดจิตใจได้
สำนึก ละครบำบัดจะใช้กระบวนการและเทคนิคของละครที่หลากหลายมาเป็นสื่อกลางในการเชื่อมโยง
ความคิด ความรู้สึก และอารมณ์ของแต่ละคนแล้วใช้เครื่องมือและเทคนิคต่างๆ ในการเข้าถึงความคิด
อารมณ์ ความรู้สึก ให้คนได้แสดงออกมาเป็นรูปร่างมองเห็นและจับต้องได้ ผู้ที่เข้ามาใช้กระบวนการละคร
บำบัด มักเป็นผู้ที่มีปัญหาหรือต้องการพัฒนา เช่น พัฒนาทักษะในการสื่อสาร การปรับตัว การรู้จักตัวเอง
ความมั่นใจในตัวเอง และพัฒนาการเรียนรู้ การอยู่ร่วมกันกับผู้อื่นโดยผ่านสื่อของละครและศิลปะ

การทำกิจกรรมละครบำบัดในแต่ละครั้ง จะแบ่งเป็น 3 ส่วน เริ่มด้วย การวอร์มอัพ
เพื่อความพร้อมของร่างกายและอารมณ์ให้มีการตื่นตัวในการเรียนรู้ แล้วจึงเคลื่อนไปสู่การสำรวจและการ
ค้นหาความเป็นตัวเอง ส่วนนี้จะใช้เวลามากกว่าส่วนอื่นๆ เพราะเป็นโอกาสที่จะได้เข้าไปสัมผัสกับความคิด
อารมณ์ ความรู้สึกทัศนคติและเรื่องราวแง่มุมต่างๆ ของชีวิตของผู้ถูกบำบัด รวมถึงประเด็นปัญหาในจิตใจ
ของแต่ละคน ส่วนสุดท้าย เป็นช่วงการจบขั้นตอนการบำบัด คือการพูดคุยแลกเปลี่ยนประสบการณ์ร่วมกัน
เครื่องมือที่ใช้ในกิจกรรม ได้แก่ หน้ากาก หุ่นมือ การแสดงบทบาทต่างๆ เกมที่ใช้ในกระบวนการละคร
ท่วงท่าการเคลื่อนไหวของร่างกาย การใช้เสียง บทละคร การสร้างหรือแต่งเรื่องราว เพลง และอื่นๆ

๔.๕ ศาสนาบำบัด (การพัฒนาจิตใจ/สมาธิ/วิปัสสนา)

ศาสนาบำบัด คือ การนำหลักธรรมคำสั่งสอนต่าง ๆ ในทางพระพุทธศาสนา มาขัดเกลา
จิตใจและใช้เป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตให้แก่สมาชิกที่เข้ารับการอบรม

วัตถุประสงค์

๑. เพื่อให้สมาชิกได้เรียนรู้เกี่ยวกับความสำคัญและประโยชน์ของการพัฒนาจิตใจ
๒. เพื่อกล่อมเกลาจิตใจสมาชิกให้ตั้งงามและเข้มแข็ง อดทนต่อสิ่งยั่วยู่ในทางเสื่อมเสีย

ประโยชน์ของการพัฒนาจิตใจ

๑. ทำให้จิตใจเข้มแข็ง ควบคุมตนเองให้อยู่เหนืออำนาจกิเลสที่เข้ายั่ววนได้
๒. ทำให้มีความสุข รอบคอบ อดทน และเชื่อมั่นตนเองสูงขึ้น
๓. ทำให้มีความเพียรพยายามในการดำเนินชีวิตไปสู่ความสำเร็จมากขึ้น

หลักสูตรโปรแกรมการแก้ไขผู้กระทำผิดซ้ำ

การให้คำปรึกษา (Counseling)

การให้คำปรึกษาเป็นกลุ่มกับการประยุกต์ใช้

การให้คำปรึกษาเป็นกลุ่ม (Group Counseling) เป็นกระบวนการในการให้ความช่วยเหลือต่อผู้รับบริการที่จัดขึ้นเป็นกลุ่ม ซึ่งโดยปกติแล้วขนาดของกลุ่มจะมีระหว่าง ๖-๘ คน โดยมุ่งแก้ปัญหาของสมาชิกแต่ละคนโดยอาศัยความสัมพันธ์ภายในกลุ่มที่มีบรรยากาศอบอุ่นมีการยอมรับ มีความไว้วางใจและความเข้าใจซึ่งกันและกันอันจะทำให้สมาชิกได้พูดถึงตนเองและปัญหาของตนออกมา โดยมีเพื่อนสมาชิกช่วยให้กำลังใจและสนับสนุนเกี่ยวกับการจัดการกับปัญหาของตน แก้ปัญหาร่วมกัน ปรึกษาหารือซึ่งกันและกันเป็นกลุ่มโดยมีผู้ให้คำปรึกษาร่วมอยู่ด้วย

วิธีการดังกล่าวสมาชิกในกลุ่มจะมีโอกาสได้แสดงออกเกี่ยวกับความรู้สึกและความคิดเห็นของแต่ละคน เป็นการระบายความรู้สึกขัดแย้งในจิตใจ ได้สำรวจตนเอง ได้ฝึกการยอมรับตนเองกล้าที่จะเผชิญปัญหา และได้ใช้ความคิดในการแก้ปัญหาหรือปรับปรุงตนเอง กับทั้งได้รับฟังความรู้สึกและความคิดเห็นของผู้อื่น และได้ตระหนักว่าผู้อื่นก็มีความรู้สึกขัดแย้งหรือความคิดเห็นเช่นเดียวกับตน ไม่ใช่เขาคนเดียวที่มีปัญหา

การให้คำปรึกษาเป็นกลุ่มในเรือนจำและทัณฑสถาน

การให้คำปรึกษาอาจนำมาประยุกต์ใช้เป็นเครื่องมือในการอบรมแก้ไขผู้ต้องขังหรือลดปัญหาการละเมิดกฎเกณฑ์ของเรือนจำและทัณฑสถาน โดยใช้กลวิธีส่งเสริมพัฒนาการ (Developmental Counseling) เพื่อช่วยให้ผู้ต้องขังมีพัฒนาการที่ดี มีความรู้สึกต่อตนเองและค่านิยมที่ถูกต้อง มีความเข้าใจและยอมรับการเปลี่ยนแปลงของสภาพการณ์ต่างๆ สามารถดำเนินชีวิตได้ต่อไปโดยไม่ท้อแท้สิ้นหวัง และสามารถปรับตัวได้ ซึ่งจะช่วยลดปัญหาและความขัดแย้งต่างๆ ที่อาจจะเกิดขึ้นได้ในระหว่างถูกคุมขัง

การให้คำปรึกษาเป็นกลุ่ม (Group Counseling) นำมาใช้ในการแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขังกระทำผิดซ้ำของเรือนจำและทัณฑสถาน โดยมีความมุ่งหมายดังนี้

๑. เพื่อการพัฒนาทัศนคติ ศีลธรรม จริยธรรม ความคิด ทำที่ อารมณ์และจิตใจของผู้ต้องขัง โดยใช้พลังกลุ่มเป็นเครื่องมือในการกระตุ้นจิตสำนึกในการปรับตนเป็นพลเมืองดี เนื่องจากความคิดและการกระทำเป็นสิ่งที่เกี่ยวเนื่องกัน

๒. เพื่อแก้ไขปรับปรุงพฤติกรรมของผู้ต้องขังให้เป็นไปในทางที่พึงปรารถนา เช่น การปรับตัวกับบุคคล ครอบครัวย ให้ผู้ต้องขังมีความพร้อมและสามารถอยู่กับสังคมภายนอกโดยไม่หวนกลับไปกระทำผิดซ้ำอีก

การให้คำปรึกษาเป็นกลุ่มถูกนำมาใช้เครื่องมือในการแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขังกระทำผิดซ้ำ เพื่อลดปัญหาการกระทำผิดซ้ำอีกได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยก่อนที่จะได้รับการปล่อยตัวควรให้ผู้ต้องขังได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นในปัญหาของแต่ละคนร่วมคิดแก้ไขปัญหาและรับคำแนะนำร่วมกัน

การดำเนินการให้คำปรึกษาเป็นกลุ่มในการแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขังกระทำผิดซ้ำ

แนวทางดำเนินงานจัดกลุ่มให้คำปรึกษาแก่โดยสรุปหน้าที่ของเจ้าหน้าที่จะเป็นเพียงผู้นำกลุ่ม เพื่อควบคุมทิศทางของกลุ่มเท่านั้น

โดยยึดหลักการให้คำปรึกษา ๔ ประการ คือ

๑. ให้ผู้ต้องขังได้ระบายความในใจและช่วยกันแก้ปัญหา
๒. ต้องรู้จักชมและให้กำลังใจถ้าเป็นวิธีที่ถูกต้อง
๓. ให้บอกข้อดีข้อเสียและปัญหา
๔. พร้อมรับฟัง เป็นมิตรและให้อภัย

ขั้นตอนการจัดกลุ่ม (Group Counseling)

ให้เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติจัดทีมงานขึ้นมาเพื่อทำกลุ่มพร้อมๆ กันหลายกลุ่ม เมื่อแต่ละกลุ่มพร้อมแล้ว ผู้นำกลุ่มจะต้องชี้แจงวัตถุประสงค์ของการเข้ากลุ่มทราบว่า การมานั่งรวมกลุ่มลักษณะเช่นนี้มารวมกันทำไม เพื่ออะไรและมีประโยชน์อย่างไร การให้กำลังใจเป็นวงกลมเท่านั้น กลุ่มละ ๖-๘ คน ไม่เกิน ๑๐ คน โดยให้นั่งเรียงแยกตามประเภทคดีนั่งใกล้กัน

- กลุ่มความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ (ลักทรัพย์, บุกกรุ, รับของโจร) ได้แก่ น.ช. ก, น.ช. ง
- กลุ่มความผิดเกี่ยวกับชีวิต (ขับรถ, ทำร้ายร่างกาย, พยายามฆ่า) ได้แก่ น.ช. ค, น.ช. พ
- กลุ่มความผิดเกี่ยวกับเพศ (ข่มขืน, อนาจาร) ได้แก่ น.ช. ส
- กลุ่มความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ได้แก่ น.ช. บ, น.ช. ป
- อื่นๆ (หน่วงเหนี่ยว, กักขัง, พรากผู้เยาว์, พ.ร.บ.อาวุธปืนฯ)

๑. ผู้นำกลุ่มชี้แจงวัตถุประสงค์ในการเข้ากลุ่ม

ตัวอย่าง วันนี้ได้จัดให้พวกเราได้เข้ากลุ่มกันเพื่อให้พวกเราได้ร่วมกันคิด ร่วมกันแนะนำ ร่วมกันแก้ปัญหา โดยให้พวกเราได้ฟังปัญหาต่างๆ ของเพื่อนๆ บ้าง แล้วช่วยกันคิดหาวิธีแก้ไขปัญหาที่ถูกต้องให้เพื่อนๆ ในกลุ่ม

ปัญหาที่เราจะคุยกันในวันนี้ คือ “สาเหตุที่กระทำผิด” ซึ่งทำให้พวกเราต้องเข้ามาอยู่ในนี้ แต่ละคนต่างคดี ต่างมีสาเหตุและมีเหตุผลที่แตกต่างกัน ปัญหาบางปัญหาเมื่อเกิดขึ้นกับตัวเราแล้ว บางครั้งก็แก้ไม่ตก หรือมองไม่เห็นปัญหา (เหมือนผงเข้าตาหรือเส้นผมบังภูเขา) จนทำให้เราต้องปลั่งพลาดหรือทำผิดไปโดยไม่เจตนา

ขอให้พวกเรามาคุยกันถึงความเป็นจริงให้เพื่อนๆ ฟังว่า สาเหตุที่เราต้องปลั่งพลาดกระทำผิดไปเพราะอะไร แล้วทุกคนช่วยกันคิด ช่วยกันแนะนำ หาทางแก้ปัญหาด้วย หากโอกาสข้างหน้าพวกเราออกไปอยู่ในสังคมแล้วไปพบปัญหาที่คล้ายคลึงกัน จะได้เลือกปฏิบัติหรือนำไปปรับใช้เพื่อแก้ปัญหาของเราเองได้อย่างถูกต้องเหมาะสมต่อไป ไม่หลงผิดหรือประมาทปลั่งพลาดจนต้องกลับเข้ามาอยู่ในนี้อีก

๒. ให้ผู้เข้ากลุ่มแนะนำตัว

สมาชิกแนะนำตนเองว่า ชื่อ สกุล คดีความผิดอะไร เพื่อนสมาชิกคนอื่นจะรู้จักพร้อมกัน นั้นวิทยากรนำกลุ่ม ต้องจดชื่อผู้ต้องขังไว้ด้วย เรียงชื่อเป็นวงกลมเพื่อจะได้ใช้เรียกชื่อผู้ต้องขังได้ถูกต้อง เป็นการสร้างสัมพันธ์ภาพในกลุ่ม

๓. ให้ผู้เข้ากลุ่มเล่าถึงสาเหตุการกระทำผิด

(๑) เมื่อแนะนำตัวเรียบร้อยแล้ว ให้แต่ละคนเล่าถึงสาเหตุและพฤติการณ์กระทำผิดของตน เรียงตามลำดับ ในขณะที่ผู้นำกลุ่มต้องคอยสังเกตการณ์มีส่วนร่วม โดยกระตุ้นให้สมาชิกช่วยกันซักถาม พุดคุย และตั้งความสนใจให้เป็นจุดเดียวกัน

(๒) ให้ผู้เข้าร่วมแสดงความคิดเห็นวิเคราะห์สาเหตุการกระทำผิด โดยสรุปสาเหตุการกระทำผิดของแต่ละคนว่ากระทำผิดเพราะอะไร และเราควรจะมีวิธีการแนะนำเสนอแนะเพื่อน ๆ อย่างไร เช่น กระทำผิดเพราะ

- ต้องการทรัพย์สิน
- ถูกบังคับขู่เข็ญ
- บันดาลโทษะ
- หิงหวง
- ทะเลาะวิวาท
- ต้องการแก้แค้น
- เมาสุรา

(๓) ผู้นำกลุ่มสรุปความคิดเห็นและแนวทางในการแก้ไขของสมาชิกในกลุ่มแต่ละคน ในแต่ละประเด็นให้มีความชัดเจน โดยประเด็นที่มีความใกล้เคียงให้สรุปรวมไว้เป็นเรื่องเดียวกัน เพื่อมิให้เกิดความสับสนและเพื่อให้สมาชิกทุกคนในกลุ่มเข้าใจเรื่องราวไปในทิศทางเดียวกัน

(๔) ให้สมาชิกทุกคนทบทวนประเด็นที่ได้รับจากการเข้ากลุ่มในแต่ละครั้ง เพื่อให้สมาชิกได้นำสิ่งที่ได้รับจากกลุ่ม นำไปคิดทบทวนและสามารถนำไปปฏิบัติภายหลังพ้นโทษ

๔. บทบาทของผู้นำกลุ่มในการให้คำปรึกษาเป็นกลุ่มในการแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขังกระทำผิดซ้ำ

(๑) การจัดกลุ่มให้คำปรึกษา มีวัตถุประสงค์ที่สำคัญประการหนึ่งคือ เปิดโอกาสให้สมาชิกในกลุ่มได้ระบายปัญหาของตน ดังนั้น เจ้าหน้าที่จึงควรมีบทบาทในการกระตุ้นให้สมาชิกทุกคนได้พูด แสดงความคิดเห็นให้มากที่สุด คอยผลักดันให้กลุ่มคิดและพูด โดยเจ้าหน้าที่จะเข้าแทรกหรือเสริมเมื่อจำเป็นที่จะต้องให้รายละเอียดหรือความกระจ่างในจุดที่กลุ่มไม่สามารถช่วยตนเองได้เท่านั้นโดยบทบาทแล้วจะต้องพูดให้น้อยที่สุด บางครั้งต้องเป็นผู้ฟังอย่างเดียวยิ่งๆ

(๒) เมื่อสมาชิกได้แสดงความคิดเห็นที่ดี มีประโยชน์ต่อเพื่อนสมาชิกในกลุ่ม ควรใช้วิธีการชมเชยและให้กำลังใจ ซึ่งเป็นเทคนิคอย่างหนึ่งที่จะทำให้บุคคลเหล่านี้เกิดความรู้สึกภาคภูมิใจ และเห็นความสำคัญของตนเองมีความกล้าที่จะแสดงความคิดเห็นในเรื่องต่างๆ มากยิ่งขึ้นต่อไป

(๓) เจ้าหน้าที่ควรสังเกตความเคลื่อนไหวของกลุ่ม โดยการกำกับ ดูแลให้การเสนอความคิดเห็นในกลุ่มเป็นไปอย่างกระชับได้ใจความชัดเจน และตรงประเด็น ไม่ควรปล่อยให้มีการพูดที่ยืดยาว ไม่ได้เนื้อหาสาระเพราะจะทำให้เกิดความเบื่อหน่ายขึ้นได้

(๔) ควรสร้างบรรยากาศในการจัดกลุ่มที่ดี คือสมาชิกกลุ่มพูดและกล้าเปิดเผย มีความกระตือรือร้นสนใจ และมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น ดังนั้น เจ้าหน้าที่ควรควบคุมระดับเสียงภายในกลุ่มให้ดังพอที่สมาชิกทุกคนจะได้ยินอย่างชัดเจน ซึ่งจะเป็นการกระตุ้นให้สมาชิกให้ความสนใจอย่างต่อเนื่อง

(๕) เจ้าหน้าที่ควรมีทัศนคติที่ดีต่อสมาชิกในกลุ่ม เพื่อให้การแก้ไขพัฒนาทัศนคติและพฤติกรรมของสมาชิกในกลุ่มได้ผลมากยิ่งขึ้น โดยถือว่าพฤติกรรมที่บุคคลได้กระทำผิดมาก่อนนั้น ส่วนหนึ่งเป็นผลมาจากสภาพแวดล้อมในวัยเด็ก ซึ่งเขาเหล่านั้นไม่ได้รับการขัดเกลาหรือส่งเสริมอย่างถูกต้อง และพฤติกรรมดังกล่าวสามารถเปลี่ยนแปลงแก้ไขให้เป็นที่ดีขึ้นได้ นอกจากนั้นเจ้าหน้าที่ควรมีบุคลิก ท่าทางที่เป็นมิตร เปิดกว้างในการรับฟังความคิดเห็นผู้อื่นและพร้อมที่จะให้อภัยผู้อื่น รวมทั้งการวางตนให้เหมาะสม และเกิดความเลื่อมใสศรัทธาด้วย เช่น ไม่พูดเล่น พูดจาหยอกล้อ ตลกคึกคะนอง เฮฮา เป็นต้น

๕. ผู้นำกลุ่มสรุป โดยใช้หลักความแตกต่างและให้อภัย

ตัวอย่าง พวกเราทุกคนต่างมีสาเหตุและเหตุผลที่ทำให้ต้องมาอยู่ในที่นี้แตกต่างกันทั้งนี้ เพราะเราต่างจิตใจกัน หน้าตาที่ไม่เหมือนกัน แต่ในความแตกต่างของแต่ละคน มีสิ่งหนึ่งที่พวกเราเหมือนกันคือ การอยู่ร่วมกันเป็นกลุ่ม และกลุ่มแรกที่เป็นจุดเริ่มต้นของชีวิตพวกเราคือ ครอบครัว เราทุกคนมีพ่อแม่ พี่น้องและลูกเมีย ซึ่งเป็นคนใกล้ชิดที่ห่วงใยเรา พวกเราติดคุก ครอบครัวญาติพี่น้องก็อุทิศสาคูเดินทางไกลมาเยี่ยมเรา อะไรที่เราชอบเคยกินเคยใช้ ก็อุทิศสาคูเอามาเยี่ยมพวกเรา ยินดีรับอุปการะและรับรองความประพฤติของพวกเรา อยากให้พวกเราได้ออกไปอยู่กับครอบครัวเร็วๆ เมื่อเรามีโอกาสได้ออกไปแล้วก็อย่าทำให้ครอบครัวเราต้องผิดหวังและเสียใจลำบากเพราะเราอีก คนเราทุกคนสามารถเปลี่ยนแปลงได้ ผิดพลาดไปแล้วเป็นบทเรียน ต่อไปเราต้องเปลี่ยนแปลงให้ดีขึ้น เป็นคนดีขึ้น ไม่ใช่เลวลง คนเราแม้เลือกเกิดไม่ได้ แต่เราเลือกมี เลือกเป็น บนหนทางที่ถูกต้องได้ โดยอาศัยหลักธรรมและคุณงามความดีเป็นเครื่องชี้นำมิให้อารมณ์พลั้งเผลอเพียงชั่ววูบเท่านั้น

การสัมภาษณ์ (Interview)

การสัมภาษณ์เพื่อสอบถามปัญหาและวางแผนให้ความช่วยเหลือ

การสัมภาษณ์ในงานเตรียมความพร้อมก่อนปล่อย เป็นการสัมภาษณ์ระหว่างเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับผู้ต้องขังที่จะได้รับการปล่อยตัว จุดมุ่งหมายเพื่อที่จะสอบถามปัญหาอุปสรรคในการจะออกไปดำรงชีวิตในสังคมว่ามีปัญหาอะไรหรือไม่ และอย่างไรเพื่อช่วยแก้ไขปัญหา เป็นการปรึกษาหารือกันระหว่างผู้ปฏิบัติงานกับผู้ต้องขัง ซึ่งเป็นเจ้าของปัญหาในอันที่จะหาทางแก้ไขร่วมกัน และเพื่อให้ผู้ปฏิบัติงานเตรียมความพร้อมก่อนปล่อย สามารถนำหลักวิชา และเทคนิคการสัมภาษณ์มาช่วยในการปฏิบัติงาน เป็นการเสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการปฏิบัติงานตามกิจกรรมดังกล่าวได้อย่างเป็นผลสำเร็จมีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผล

ความหมายของการสัมภาษณ์ทางวิชาชีพ

การสัมภาษณ์เป็นการติดต่อสื่อสารระหว่างบุคคล ๒ ฝ่าย คือผู้สัมภาษณ์ และผู้ถูกสัมภาษณ์โดยมีการนัดหมายกันล่วงหน้า เพื่อสนทนากันในเรื่องบางเรื่อง หรือหมายถึงการป้อนคำถามเพื่อต้องการคำตอบอย่างมีจุดหมาย

วัตถุประสงค์ของการสัมภาษณ์

๑. เพื่อให้ได้ข้อมูลต่าง ๆ เกี่ยวกับเรื่องราว ประวัติชีวิตความเป็นอยู่ และสถานการณ์สำคัญๆ ที่คนคิด ความรู้สึกต่าง ๆ รวมทั้งประสบการณ์ในชีวิต
๒. เพื่อดูแลสุขภาพกาย สุขภาพจิต และสภาพต่าง ๆ ในสังคมของเขาเป็นอย่างไร
๓. เพื่อให้ข้อเท็จจริงให้ความช่วยเหลือ หรือเป็นการบำบัดเบื้องต้น
๔. เพื่อกระตุ้นให้ผู้ถูกสัมภาษณ์เกิดแรงจูงใจในการพัฒนาศักยภาพ และการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมหรือทัศนคติให้ไปในทางที่ดีขึ้น
๕. เพื่อประเมินผู้ถูกสัมภาษณ์ว่าเขามีความสามารถ จุดเด่นอะไร ครอบครัวยังเป็นอย่างไร เป็นต้น

องค์ประกอบที่จำเป็นในการสัมภาษณ์ที่ดี

๑. ลักษณะของสถานที่สัมภาษณ์
๒. การจัดบันทึกรายงาน โดยบันทึกย่อเฉพาะที่สำคัญ ๆ แล้วค่อยมาขยายความทีหลัง
๓. การรักษาความลับ ไม่นำไปเปิดเผยเว้นเฉพาะนำไปปรึกษาหาแนวทางแก้ไขในที่ประชุม รวมถึงบันทึกรายงานต้องเก็บรักษาอย่างดี
๔. ความรู้ และทัศนคติที่จำเป็นสำหรับผู้สัมภาษณ์ เช่น ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับภูมิหลังทางวัฒนธรรม บุคลิกภาพและพฤติกรรมของมนุษย์ หน่วยงานและการให้ความสงเคราะห์ช่วยเหลือ เป็นต้น

เทคนิคและทักษะในการสัมภาษณ์

๑. ต้องทราบวัตถุประสงค์เกี่ยวกับการสัมภาษณ์ ต้องรู้ ต้องเข้าใจว่าผู้ปฏิบัติงานเองนั้น ต้องการทราบอะไร และสิ่งเหล่านี้มีความสำคัญเกี่ยวข้องกับปัญหาอย่างไร

๒. การตั้งคำถาม คำถามควรเป็นคำถามที่เข้าใจเรื่องราว และแสดงความเป็นมิตร ต้องระมัดระวังให้ผู้รับคำปรึกษา รู้สึกว่าเป็นการจับผิด ชูเชิญ ภาษาและน้ำเสียงที่ใช้ควรสุภาพ อ่อนโยน ฟังแล้วสบายใจ เกิดความอบอุ่น เหมาะสม เข้าใจง่าย ในระหว่างการสนทนาฟังหลีกเลี่ยงการแสดงความรู้สึกเครียดน่าวิตก หรือแสดงปัญหาของผู้ปฏิบัติงานออกไปด้วยการตั้งคำถาม ใช้คำถามเปิดมากกว่าคำถามปิด เพื่อให้เขาได้เล่าหรืออธิบาย ได้แสดงความคิดเห็นไม่ใช่ออบรับอย่างเดียว ลักษณะคำถามอาจจะมีจุดมุ่งหมายหลายอย่าง เช่น

- เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เรากำลังต้องการ
- แสดงความสนใจโดยใช้คำพูด
- เพื่อให้เขาสืบสวนพฤติกรรมของตนเอง
- เพื่อย้ำว่า เขาคิดอย่างนั้นหรือเปล่า
- เพื่อให้เขาทบทวน
- เพื่อทำให้เขากล้าเผชิญปัญหา กระตุ้นให้เขามีกำลังใจ

๓. การพูด จังหวะการพูดไม่ควรพูดเร็ว → พูดช้าถ้อยคำดังพอประมาณ การใช้ภาษา → ใช้คำพูดง่าย ๆ สื่อแล้วเข้าใจง่ายไม่ซับซ้อน ไม่ใช้ศัพท์ต่างประเทศ ไม่พูดเกินความจริง อย่าพูดให้ความหวังเพราะถ้าทำไม่ได้อย่างที่พูดอาจเกิดปัญหา

๔. การฟัง ต้องเป็นนักฟังที่ดี ฟังมากกว่าพูด และรู้จักจังหวะที่จะเป็นฝ่ายซักถามพูดบ้างในกรณีที่เป็น จำเป็น ต้องตั้งใจฟัง ฟังอย่างใส่ใจ รู้จักการทบทวนประโยคให้ผู้รับคำปรึกษาทราบว่าเราเข้าใจเรื่องที่เขาพูด ทั้งคำพูดและความรู้สึก ในขณะที่เดียวกันกับการฟังต้องสังเกตไปด้วยใช้สายตามองหน้าพยักหน้า ยอมรับเข้าใจและเห็นใจ

๕. การสังเกต ต้องเป็นคนช่างสังเกต เช่น ลักษณะท่าทาง การแต่งกาย การพูดจา วาจา น้ำเสียงการแสดงออก ความรู้สึก ท่าที สีหน้าแววตา การแสดงออกเหล่านี้ อาจจะเป็นผลกระทบต่อปัญหาของผู้รับคำปรึกษาได้ ต้องมีความรู้สึกไวในการที่จะแปลความหมายเกี่ยวกับคำพูดของผู้รับคำปรึกษาว่า เรื่องที่เขาพูดออกมานั้น โดยที่แท้จริงแล้วเขาต้องการให้มีความหมายเป็นไปในทิศทางใด

๖. ความเงียบ บางครั้งในการสัมภาษณ์อาจเกิดความเงียบ ซึ่งต้องปล่อยความเงียบให้เป็นโอกาสให้ผู้รับคำปรึกษาคิดทบทวนเหตุการณ์ต่าง ๆ ได้ดีขึ้น ให้ผู้สัมภาษณ์ใช้ช่วงเวลาดังกล่าวพิจารณาและประเมินในสิ่งที่ได้สัมภาษณ์ไปแล้ว บางครั้งก็ต้องสังเกตความเงียบว่า → เงียบเพราะอะไร ถ้าเงียบนาน ควรเน้นประเด็นเพื่อให้การสนทนาดำเนินต่อไป

๗. สิ่งแวดล้อม หมายถึง สถานที่ที่ใช้สัมภาษณ์ บรรยากาศต้องจัดให้เป็นกันเองเหมาะสมไม่มีสิ่งรบกวน ห่างไกลคนพอสสมควร มิดชิด ฯลฯ

๘. การสร้างสัมพันธภาพอันดีระหว่างผู้สัมภาษณ์และผู้ถูกสัมภาษณ์ พยายามโยนเรื่องเข้าสู่ประเด็น และต้องไม่ตัวนสรูปเอง

๙. การต่อต้าน คัดค้าน ผู้สัมภาษณ์ต้องชี้แจงและอธิบายให้เขาเข้าใจว่า กระบวนการวิธีการที่จะช่วยเขามีขั้นตอนเป็นอย่างไร

๑๐. ความรู้สึกถึงเลใจ ขณะสัมภาษณ์จะทำการบำบัดรักษาไปด้วย ให้เขาตัดสินใจเองให้ได้โดยผู้สัมภาษณ์อาจให้ทางเลือก ความรู้ กำลังใจ หรือชี้แนะแนวทางให้เขาเพื่อไปประกอบการพิจารณา

๑๑. การใช้อำนาจหน้าที่ ผู้สัมภาษณ์ต้องรู้หน้าที่บทบาทตัวเอง ไม่เอาอำนาจหน้าที่ไปใช้สิทธิพิเศษกับผู้ถูกสัมภาษณ์ การใช้อำนาจหน้าที่ต้องถูกต้องและเป็นไปตามกฎเกณฑ์หรือระเบียบของหน่วยงาน

๑๒. บุคคลที่เกี่ยวข้องในการสัมภาษณ์ บางครั้งอาจต้องสัมภาษณ์คนอื่นที่มีความเกี่ยวข้องกับผู้ถูกสัมภาษณ์ เพื่อเป็นข้อมูลและสามารถนำมาวิเคราะห์ปัญหาเพื่อวางแผนให้ความช่วยเหลือต่อไปได้ อย่างเช่น สมาชิกในครอบครัว ญาติ เพื่อน ฯลฯ ด้วย

๑๓. เวลา เวลาที่ใช้ในการสัมภาษณ์ไม่ควรนานเกินไป จะทำให้ผู้รับคำปรึกษาเกิดความรู้สึกเบื่อหน่าย หรือปล่อยให้ผู้รับคำปรึกษารอคอย เสียเวลามากเกินไป

ขั้นตอนวิธีการในการสัมภาษณ์

<p>การเริ่มต้น</p> <p>ควรเริ่มจากการแนะนำตัวเองว่าเป็นใคร มีหน้าที่อะไร ทำไมต้องสัมภาษณ์</p>	<p>ขณะสัมภาษณ์</p> <p>อาจเกิดภาวะวิกฤติ/ระยะของความลังเลใจ ซึ่งผู้สัมภาษณ์จะต้องคลี่คลายสถานการณ์และดำเนินการสนทนา จนทำให้ผู้ถูกสัมภาษณ์ตัดสินใจได้ถ้าไม่สามารถให้ความช่วยเหลือได้จะต้องทำการส่งต่อไปยังหน่วยงานอื่น</p>	<p>การสรุป</p> <p>จะต้องทำการสรุปว่าได้มีการพูดคุยอะไรไปบ้าง ก่อนจบการสัมภาษณ์ทุกครั้ง</p>
---	---	---

การสัมภาษณ์เป็นวิธีการแสวงหาข้อมูลเพื่อให้ความช่วยเหลือ หากการสัมภาษณ์เป็นไปตามหลักการ ขั้นตอน ผู้ปฏิบัติงานจะได้ทราบข้อมูลของปัญหาเพื่อดำเนินการให้ความช่วยเหลือผู้ต้องชั่งก่อนปล่อยพันโทษต่อไป

(ตัวอย่างกิจกรรม)

วิชา กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์และการสร้างแรงจูงใจ

วัตถุประสงค์

๑. เพื่อเตรียมความพร้อมให้แก่สมาชิกก่อนเข้าอบรมตามโปรแกรม
๒. เพื่อให้สมาชิกรู้จักและสร้างความไว้วางใจซึ่งกันและกัน
๓. เพื่อสร้างความสามัคคี สร้างความรู้สึกและบรรยากาศที่ดี ให้รู้จักการทำงานเป็นทีมและการอยู่ร่วมกัน
๔. เพื่อให้สมาชิกได้ช่วยกันวางบรรทัดฐานและกฎเกณฑ์ของกลุ่ม

วิธีดำเนินการ

๑. การปฐมนิเทศสมาชิก เพื่อเตรียมความพร้อมก่อนเข้าสู่โปรแกรม
๒. การจัดโครงสร้างกลุ่ม และกำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบ ให้แก่สมาชิกเพื่อให้รู้จักบทบาทหน้าที่ของตนเองในขณะอยู่ร่วมกัน
๓. การกำหนดกรอบข้อห้าม และข้อควรปฏิบัติ เพื่อให้สมาชิกทุกคนถือปฏิบัติ
๔. กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ เพื่อสร้างทีมงานในการทำงานและความสามัคคี

โดยมีรายละเอียดดังนี้

การชี้แจงวัตถุประสงค์ของการรวมกลุ่ม

แนวคิด การเตรียมความพร้อมก่อนเข้าร่วมกิจกรรมของสมาชิกเป็นสิ่งจำเป็นต่อความสำเร็จของโครงการ

วัตถุประสงค์

๑. เพื่อให้สมาชิกเข้าใจรูปแบบการปรับพฤติกรรมตามที่ได้กำหนดไว้ในโปรแกรม
๒. เพื่อเตรียมพร้อมของสมาชิกทั้งด้านร่างกายและจิตใจ
๓. เพื่อให้สมาชิกเข้าใจสภาพการอยู่ร่วมกันและสิ่งแวดล้อม

สาระสำคัญ

สมาชิกทุกคนจะต้องรับทราบตารางปฏิบัติประจำวันของเจ้าหน้าที่ สถานที่การปฏิบัติงานของสมาชิกในแต่ละวัน วัตถุประสงค์ของโปรแกรม ฯลฯ

กิจกรรม

ประชุมชี้แจง, บรรยาย

การจัดโครงสร้างกลุ่มและกำหนดหน้าที่และความรับผิดชอบให้แก่สมาชิก

แนวคิด การอยู่ร่วมกันของสมาชิกเป็นกลุ่มจะต้องมีโครงสร้างที่ชัดเจนถึงจะทำให้กลุ่มเกิดพลังในการเปลี่ยนแปลง

วัตถุประสงค์ เพื่อให้สมาชิกรู้จักหน้าที่และบทบาทของตนเองในขณะที่อยู่ร่วมกัน

สาระสำคัญ

สมาชิกทุกคนของกลุ่มจะต้องได้รับมอบหมายหน้าที่ และสามารถแสดงบทบาทของตนตามหน้าที่ได้อย่างเหมาะสม และปฏิบัติต่อกันได้อย่างถูกต้อง

กิจกรรม

บรรยาย กำหนดหน้าที่ให้สมาชิกแต่ละคน

การกำหนดกฎเกณฑ์ ข้อตกลง ที่ควรปฏิบัติร่วมกันภายในกลุ่ม

แนวคิด บรรทัดฐานของกลุ่มเป็นเสมือนเข็มทิศชี้นำสมาชิกให้เปลี่ยนพฤติกรรมไปในทิศทางที่พึงประสงค์

วัตถุประสงค์ เพื่อให้สมาชิกทุกคนมีกรอบแนวทางในการปฏิบัติงานไปสู่เป้าหมายเดียวกันอย่างมีประสิทธิภาพ

สาระสำคัญ

จะต้องสร้างข้อควรปฏิบัติและข้อห้ามให้สมาชิกทุกคนได้ยึดถือ

กิจกรรม

กลุ่มสัมพันธ์

การสร้างสัมพันธภาพที่ดี

เพื่อสร้างทีมงานในการทำงานร่วมกันและสร้างความสามัคคี

(ตัวอย่างกิจกรรม)

กิจกรรมผึ่งแดกรั้ว

วัตถุประสงค์ ๑. เพื่อให้สมาชิกทุกคนได้มีโอกาสทำความรู้จักกัน

๒. เพื่อให้สมาชิกเกิดความคุ้นเคยและสร้างบรรยากาศผ่อนคลายความเครียด

ระยะเวลา ๒๐-๓๐ นาที

การดำเนินกิจกรรม

๑. ให้สมาชิกทุกคนนั่งเป็นวงกลมใหญ่ นับ ๑-๓ ให้คนที่นับ ๑ และ ๓ จับมือเป็นรั้วผึ่ง คนที่นับ ๒ เป็นตัวผึ่ง ผึ่ง ๑ รั้ว จะประกอบด้วยรั้วผึ่งและผึ่ง ๑ ตัว

๒. ผู้นำกลุ่มกล่าวคำว่า **ผึ่งแดกรั้ว** คนที่เป็นผึ่งจะต้องหารังใหม่ เมื่ออยู่ในรั้วผึ่งเรียบร้อยให้ถามชื่อของเพื่อสมาชิกในรั้วใหม่

๓. ผู้นำกลุ่มกล่าวคำว่า **ผึ่งและรั้วแตกออกจากกัน** ทั้งผึ่งและรั้วผึ่งจะต้องจับคู่อื่นทั้งหมด และถามชื่อ

สรุป : เป็นการสร้างความสนุกสนานเพลิดเพลิน ได้ทำความรู้จักกันในเบื้องต้น และสร้างความคุ้นเคยเป็นกันเอง ซึ่งเป็นกิจกรรมแรกของการเข้ากลุ่มเพื่อนำไปสู่กิจกรรมอื่นๆ

กิจกรรมวงกลมปริศนา

- วัตถุประสงค์
๑. เพื่อให้สมาชิกได้เรียนรู้การแก้ไขปัญหาโดยใช้สติปัญญา
  ๒. เพื่อให้สมาชิกเกิดความสามัคคี ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน
  ๓. เพื่อให้สมาชิกได้เรียนรู้และฝึกการเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี

ระยะเวลา ๒๐-๓๐ นาที

การดำเนินกิจกรรม

๑. ให้สมาชิกยืนเป็นวงกลมใหญ่ จับมือกัน
๒. วิทยากรปล่อยมือข้างหนึ่งออกจากวง เดินลอดมือของสมาชิกคนอื่น เพื่อให้มีลักษณะเหมือนเชือกที่พันกันและนำสมาชิกคนอื่นๆ เดินตาม วิทยากรปล่อยมือและให้สมาชิกช่วยกันแก้ไข ให้กลับมาเป็นวงกลมเหมือนเดิม ใช้เวลา ๕ นาที หลังจากนั้นวิทยากรมองหาผู้นำให้ออกมาคอยบอกเพื่อนสมาชิกใช้เวลาอีก ๒๐ นาที โดยมีวิทยากรคอยกระตุ้นและท้าทายสมาชิกให้ช่วยกันแก้ไขปัญหา โดยมีเงื่อนไขห้ามไม่ให้มือขาดจากกัน
๓. เมื่อหมดเวลาวิทยากรเฉลย (สมาชิกสามารถปล่อยมือได้แต่ให้อามือข้างที่ปล่อยมาแตะมืออีกข้างหนึ่งได้)
๔. ให้สมาชิกสรุปข้อคิดที่ได้จากการทำกิจกรรมนี้

สรุป : ชีวิตคนเราต้องมีความยืดหยุ่น การแก้ปัญหาก็เช่นเดียวกัน วิธีการแก้ปัญหาที่มีหลายวิธีต้องใช้สติปัญญา สมาธิและอย่าไปยึดมั่นถือมั่น ต้องอาศัยความยืดหยุ่นในการแก้ไขปัญหา แต่ถ้าเราไม่สามารถแก้ได้ด้วยตัวเองจริงๆ แล้วก็ต้องยอมรับและมองหาคอนที่มีความรู้ ความสามารถมากกว่าเรามาช่วย จะทำให้เราสามารถมีชีวิตอยู่ต่อไปได้โดยไม่ทำให้ผู้อื่นและสังคมเดือดร้อน

กิจกรรมเลี้ยงลูกโป่ง

- วัตถุประสงค์
๑. เพื่อละลายพฤติกรรม
  ๒. เพื่อสร้างสัมพันธ์และบรรยากาศที่ดีในการอยู่ร่วมกัน
  ๓. เพื่อให้สมาชิกได้รู้จักคิดวางแผน ให้เกิดการเรียนรู้จากประสบการณ์

อุปกรณ์ ลูกโป่ง

ระยะเวลา ๒๐-๓๐ นาที

การดำเนินกิจกรรม

ช่วงที่ ๑

๑. แบ่งสมาชิกออกเป็น ๕ ทีม (หรือตามความเหมาะสม)
๒. สมาชิกแต่ละทีมจับมือกันเลี้ยงลูกโป่ง โดยวิทยากรประจำกลุ่มใส่ลูกโป่งให้ทีละลูกจนครบ ๔ ลูก
๓. นับคะแนนจากลูกโป่งที่แต่ละทีมเลี้ยงลูกโป่งได้

ช่วงที่ ๒

๑. แบ่งสมาชิกออกเป็น ๕ ทีม (หรือตามความเหมาะสม)
๒. สมาชิกแต่ละทีมจับมือกันเล็งลูกโป่งให้สูงเหนือแขน ๑ คืบ โดยวิทยากรประจำกลุ่มใส่ลูกโป่งให้ทีละลูก จนครบ ๔ ลูก ให้สมาชิกเดินและหมุนเป็นวงกลมไปด้วยในขณะที่เล็งลูกโป่ง
๓. ในครั้งนี้สมาชิกสามารถปรึกษากันได้
๔. นับคะแนนจากลูกโป่งที่แต่ละทีมเล็งลูกโป่งได้
๕. ให้สมาชิกสรุปข้อคิดที่ได้จากการทำกิจกรรมนี้

สรุป

ในการทำงาน หากได้คิดและวางแผนก่อนว่าจะทำให้ประสบความสำเร็จ และบางครั้งประสบการณจากการผิดพลาดครั้งแรกจะสอนให้เราไม่ทำผิดพลาดในครั้งต่อไป

การเล็งลูกโป่งในครั้งแรกสมาชิกไม่สามารถควบคุมทิศทางของลูกโป่งได้ ครั้งที่ ๒ สามารถควบคุมได้ดีขึ้น เพราะได้เรียนรู้จากประสบการณ์ในการตีลูกโป่งครั้งแรก และได้ช่วยกันคิด วางแผน ที่จะทำให้บรรลุเป้าหมายร่วมกัน

เปรียบเทียบลูกโป่งเหมือนกับตัวเรา และลมเปรียบกับสิ่งยั่วยวนต่างๆ ที่เข้ามาทำให้จิตใจเราไขว้เขว และหลงไปกับสิ่งยั่วยวน เราต้องตั้งสติ ให้ชีวิตอย่างมีเป้าหมายและจัดการกับสิ่งยั่วยวนต่างๆ เพื่อจะไปให้ถึงเป้าหมายที่วางไว้

กิจกรรมการนับเลข

๑. ให้ผู้ต้องขังทุกคนยืนเป็นรูปรวงกลมโดยมีผู้ดำเนินการอบรมอยู่ตรงกลางวงกลม
๒. ให้ผู้ต้องขังทุกคนหลับตาทำสมาธิพร้อมทั้งหายใจเข้าหายใจออกลึก ๆ ซ้ำ ๆ ในเวลา ๑ นาที
๓. ผู้ดำเนินการอบรมชี้แจงการทำกิจกรรม คือ ให้ผู้ต้องขังนับเลขเรียงลำดับไปเรื่อยโดยเริ่มจากผู้ต้องขังคนใดก่อนก็ได้ เริ่มนับจาก ๑ นับเรื่อยไปโดยมีข้อแม้เป็นกติกากว่าใครนับจำนวนถึง เลข ๓ และเลข ๙ ห้ามออกเสียงหมายเลขแต่ให้ปรบมือ ๑ ครั้งแทน ใครปฏิบัติไม่ถูกต้องให้ก้าวเข้ามาในวงเพื่อทำกิจกรรมอื่นแทน

กิจกรรมทำตามคำสั่ง “เจ็บบ”

๑. ให้ผู้ต้องขังทุกคนยืนขึ้น
๒. ผู้ดำเนินการอบรมชี้แจงกติกา คือ ให้ทุกคนปฏิบัติตามคำสั่งของผู้ดำเนินการอบรมแต่มีข้อแม้ว่าจะปฏิบัติตามเมื่อผู้ดำเนินการอบรมใช้คำว่า “เจ็บบสั่งให้.....” ถ้าผู้ดำเนินการอบรมไม่ได้ใช้คำว่า

“เจ็บบสั่งให้.....” ผู้ต้องขังไม่ต้องปฏิบัติตาม

๓. ผู้ดำเนินการอบรมสั่งให้ผู้ต้องขังปฏิบัติ โดยสลับการใช้คำสั่ง มีคำว่า “เจ็บบสั่งให้....” บ้าง ไม่มีบ้าง

เช่น “เจ็บบ้างให้ปรบมือ ๑ ครั้ง” “๒ ครั้ง” ฯลฯ ผู้ต้องขังคนใดปฏิบัติไม่ถูกต้องให้ออกมา
แนะนำตนเองพร้อมแสดงความสามารถพิเศษพอสังเขป

วิธีการแบ่งกลุ่มย่อย

๑. เตรียมกระดาษสำหรับเขียนฉลากให้มีจำนวนพอดีกับจำนวนผู้ต้องขัง
๒. จำนวนผู้ต้องขังแต่ละกลุ่มย่อยไม่ควรเกิน ๗ คน
๓. เขียนชื่อสิ่งของต่าง ๆ ลงไปในฉลาก ฉลากละ ๑ ชื่อ โดยแบ่งเป็นกลุ่มสิ่งของต่าง ๆ เช่น
กลุ่มผัก กลุ่มผลไม้ กลุ่มสัตว์สี่เท้า กลุ่มแมลง กลุ่มเครื่องใช้ไฟฟ้า กลุ่มเครื่องแต่งกาย กลุ่มเครื่องสำอาง
กลุ่มกับข้าว กลุ่มเครื่องครัว ฯลฯ ในแต่ละกลุ่มให้กำหนดชื่อสิ่งของให้ครบตามจำนวนผู้ต้องขังที่ต้องการ
แบ่งกลุ่ม (ไม่เกินกลุ่มละ ๗ คน) เช่น กลุ่มผัก ประกอบด้วย แตงกวา คื่นช่าย ผักบุ้ง กวางตุ้ง ต้นหอม
ถั้วฝักยาว และมะเขือ
๔. นำฉลากที่เขียนชื่อสิ่งของเรียบร้อยแล้วทั้งหมดใส่กล่องแล้วเขย่าให้คละกั้น
๕. ให้ผู้ต้องขังหยิบฉลากคนละ ๑ ใบ เมื่อหยิบครบทุกคนแล้วให้เปิดฉลากอ่านว่าใครได้สิ่งของอะไร
๖. ให้เวลาในการหากกลุ่มของตัวเองให้พบภายในเวลา ๑๐ นาที
๗. เมื่อพบกลุ่มเป็นที่เรียบร้อยแล้วทุกกลุ่ม ให้เวลา ๑๕ นาทีในการทำความรู้จักสมาชิกภายในกลุ่ม

วิชา กิจกรรมเดินหาสาระของชีวิต

(ตัวอย่าง) ๕ ฐานกิจกรรม

ฐาน	ชื่อกิจกรรม	วัตถุประสงค์	วิธีการ
ฐานที่ ๑ ฐานม้า : เสียงม้าร้อง	กู่ระเบิด	๑. เพื่อสร้างผู้นำและผู้ตามที่ดี ๒. เพื่อสร้างความสามัคคีในหมู่คณะ ๓. เพื่อฝึกการบริหารจัดการและเวลา	๑. นำหนัวยางออกมาซ้อนๆ กันแล้วนำเชือกฟางมาผูกไว้เท่าจำนวนผู้เล่น ๒. ให้ปลายข้างหนึ่งของเชือกผูกที่เอวผู้เล่น ๓. ให้ผู้เล่นทั้งทีมเดินไปโดยขยายหนัวยางออกเพื่อสามารถคล้องขวดน้ำที่ผู้นำเกมตั้งไว้ตามจุดต่างๆ นำกลับมายังจุดเริ่มต้น ๔. ใช้เวลา ๗ นาที ห้ามใช้อุปกรณ์อื่นๆ ช่วย ๕. นับแต้มโดยคะแนนเต็ม ๕๐๐ คะแนน = จำนวนขวด * ๑๐๐

<p><u>ฐานที่ ๒</u> ตุ๊กแก : เสียงร้องตุ๊กแก</p>	<p>แพบก</p>	<p>๑. เพื่อเสริมสร้างความคิด การตัดสินใจ ๒. เพื่อให้เกิดความสามัคคี ในหมู่คณะ ๓. เพื่อฝึกการบริหารจัดการ และเวลา</p>	<p>๑. ใช้ผ้าพลาสติก จำนวน ๑ ผืน ให้สมาชิกทุกคนยืนบนผ้าอย่าง ๒. วิธีการเล่น ให้สมาชิกหาวิธีการเพื่อเลื่อนแพ ไปข้างหน้าโดยไม่มีอวัยวะของร่างกายออกจากแพ ๓. ระยะเวลา ๕ นาที คิดคะแนนตามระยะทาง ระยะไกลที่สุด = ๕๐๐ คะแนน ระยะใกล้ที่สุด = ๑๐๐ คะแนน</p>
<p><u>ฐานที่ ๓</u> ฐานลิง : เสียงร้องของลิง</p>	<p>ต้นไม้ คุณธรรม สงรักจากใจ</p>	<p>๑. การเรียนรู้ขั้นที่สูงต้องมีรากฐานที่มั่นคง ๒. เสริมสร้างความเสียสละ ๓. เพื่อฝึกการบริหารจัดการ และเวลา</p>	<p>๑. ผู้นำกลุ่มนำกระดาษหนีบไว้กับ Forechart ไปแขวนไว้บนต้นไม้ที่สูงพอประมาณ (ช่วง ๒ คนต่อ) ๒. ให้แต่ละคนเขียนชื่อตนเองในกระดาษที่แขวนไว้บนต้นไม้ โดยเขียนชื่อ-สกุล ให้ชัดเจน ๓. ให้ทุกคนไปยืนในวงกลมที่กำหนดไว้แต่ละจุด โดยมีระยะห่างพอประมาณ ๔. ให้คนที่ ๑ โยน ไข่ไก่ดิบ จากคนแรกถึงคนสุดท้าย จำนวน ๑๐ ฟอง แล้วส่งย้อนกลับ ๕. นับคะแนนจากไข่ที่เหลืออยู่ ใช้เวลาน้อย = ๕๐๐ คะแนน ใช้เวลามาก = ๑๐๐ คะแนน</p>
<p><u>ฐานที่ ๔</u> ชนะ : เสียงร้อง ชนะ</p>	<p>ลอดใย แมงมุม</p>	<p>๑. เพื่อฝึกการวางแผน ๒. เสริมสร้างความเสียสละ ๓. เพื่อฝึกให้รู้จักการแก้ปัญหาเฉพาะหน้า</p>	<p>๑. ผู้นำทีมทำช่องขนาดพอคนลอดจำนวนเท่าสมาชิก โดยแบ่งเป็น ๒ ชั้น ชั้นล่างขนาดใหญ่กว่าชั้นบนเล็กน้อยขนาดสูงกว่าคนเล็กน้อย ๒. ให้สมาชิกแต่ละทีมมีตัวช่วยได้ ๑ คน ที่สามารถวิ่งมารับเพื่อนฝั่งตรงข้ามได้ ๓. เล่นเกมโดยให้สมาชิกลอดใยแมงมุมในแต่ละช่องห้ามโดนเชือกห้ามซ้ำช่อง โดยให้เร็วที่สุด จับเวลา เวลาน้อยที่สุด = ๕๐๐ คะแนน เวลามากที่สุด = ๑๐๐ คะแนน</p>

<p>ฐานที่ ๕</p> <p>ฐานแพะ : เสี่ยง ร้องจากแพะ</p>	<p>หนอนน้อย น่ารัก</p>	<p>๑. เพื่อฝึกให้สนใจผู้อื่นและทำงานเป็นทีม</p> <p>๒. เพื่อฝึกความอดทน</p> <p>๓. เพื่อฝึกการบริหารจัดการและเวลา</p>	<p>๑. ให้สมาชิกนั่งแถวตอนเรียงหนึ่งให้คนข้างหลังเอาเท้าหนีบแถวคนข้างหน้า อย่าให้ขาหลุด</p> <p>๒. เคลื่อนย้ายจากจุดหนึ่งไปจุดหนึ่งจนถึงเส้นชัย โดยให้เร็วที่สุดจับเวลาคนสุดท้ายผ่านเส้นชัยเส้นชัย เวลาน้อยที่สุด = ๕๐๐ คะแนน เวลามากที่สุด = ๑๐๐ คะแนน</p>
---	----------------------------	---	---

วิชา รู้จักคุณค่าของตนเองและผู้อื่น

วัตถุประสงค์

๑. เพื่อฝึกให้สมาชิกเกิดการเรียนรู้และเข้าใจประสบการณ์ชีวิตของตนเองที่ผ่านมา รู้จักตนเองและเปิดเผยตนเอง
๒. เพื่อฝึกทักษะให้สมาชิกรู้จักค้นหาส่วนดีของตนเองและผู้อื่น มีการยอมรับ ไว้วางใจกันอันจะก่อให้เกิดความร่วมมือ ร่วมใจในการทำกิจกรรมและการอยู่ร่วมกัน
๓. เพื่อฝึกให้สมาชิกเข้าใจ เห็นใจ ยอมรับผู้อื่นและสามารถแสดงความเข้าใจและเห็นใจผู้อื่นได้อย่างเหมาะสม

สาระสำคัญ

๑. คนเราทุกคนย่อมเคยผิดพลาดมาก่อน แต่หากสามารถนำข้อผิดพลาดที่ผ่านมาใช้เป็นบทเรียนในการปรับปรุงตนเองให้ดีขึ้น ก็จะทำให้สามารถดำเนินชีวิตในอนาคตได้ถูกต้องยิ่งขึ้น รู้จักค้นหาแนวทางที่เหมาะสมในการต่อสู้กับปัญหาอุปสรรคในชีวิตประจำวัน
๒. มนุษย์ทุกคนย่อมต้องการเห็นว่าตนเองมีคุณค่า เป็นที่ยอมรับของคนอื่นและจะต้องยอมรับและเห็นคุณค่าของบุคคลอื่นเช่นกัน สิ่งนี้เป็นจุดเริ่มต้นที่จะทำให้บุคคลสามารถอยู่ร่วมกันอย่างเป็นมิตรกันในสังคม
๓. มนุษย์ทุกคนมีทั้งข้อดีและข้อเสียหากเราได้ทำความเข้าใจ เห็นใจยอมรับในจุดบกพร่องของคนอื่น เช่นเดียวกับจุดบกพร่องที่มีในตัวเรา ก็จะทำให้ทุกคน สามารถปรับตัวอยู่ร่วมกันได้อย่างมีความสุข

กิจกรรม

- การให้สมาชิกเรียนรู้ และเข้าใจชีวิต รู้จักคุณค่าของตนเองและผู้อื่น ควรเป็นบทเรียนในช่วงต้นๆ ของการอบรม
- กิจกรรมที่ให้สมาชิกทำ จะเป็นกิจกรรมที่ให้สมาชิกทุกคนได้มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมได้ ยกตัวอย่างมา ๕ กิจกรรม คือ
  ๑. กิจกรรมบล็อกไม้ (แห่งไม้จังก้า)
  ๒. กิจกรรมก้อนหินแห่งพลัง

๓. กิจกรรมลวดแทนตัว
๔. กิจกรรมตัดสินผู้อื่นสะท้อนเห็นตัวเอง
๕. กิจกรรมฉันคือใคร

กิจกรรมดังกล่าวนอกจากจะให้ความเพลิดเพลินกับสมาชิก เพื่อเป็นแรงจูงใจให้สมาชิกสนใจแล้วยังให้แง่คิดต่างๆ สอดแทรกไว้ในกิจกรรมด้วย ดังนั้น ผู้นำกลุ่มจะต้องสรุป และวิเคราะห์กิจกรรมต่างๆ ช่างต้นให้สมาชิกได้เรียนรู้ เข้าใจ และนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ต่อไป

(ตัวอย่าง)

๑. กิจกรรมบล็อกไม้ (แท่งไม้จังก้า)

วัตถุประสงค์

๑. เพื่อฝึกให้สมาชิกมีความรอบคอบ ใจเย็นและระมัดระวัง
๒. เพื่อฝึกให้สมาชิกรู้จักให้อภัยผู้อื่น
๓. เพื่อฝึกให้สมาชิกรู้จักสร้างรากฐานชีวิตให้มั่นคงแข็งแรง

อุปกรณ์

บล็อกไม้ (แท่งไม้จังก้า)

วิธีดำเนินการ

๑. ผู้นำเกมจัดเตรียมโต๊ะทีมละ ๑ ตัว
๒. นำแท่งไม้มาจัดวางให้สมาชิกในแต่ละทีม ตั้งแถวตอนลึก
๓. ให้สมาชิกในแถวมาทีละคนถอดไม้ออกทีละชิ้น ใส่กลางไว้ยกเว้นอันบนสุด โดยใช้เพียงมือเดียว
๔. ให้สมาชิกนำแท่งไม้ที่ถอดออกจากครั้งแรกนำมาต่อให้สูงที่สุด ทีมไหนล้มให้หยุดเล่นทันที

การให้คะแนน

- ในครั้งแรกให้นับคะแนนจากจำนวนแท่งไม้ที่ถอดออก แท่งละ ๑๐๐ คะแนน
- ครั้งที่สองทีมไหนต่อแท่งไม้ได้สูงที่สุดโดยที่ไม้ล้มคือทีมที่ชนะ

สรุปข้อคิดและการนำไปใช้

๑. คนเราทำผิดพลาดได้เสมอ แต่หากคิดว่าสิ่งที่ทำได้ตั้งใจทำดีที่สุดแล้วแต่ยังพลาด สังคมก็พร้อมที่จะให้อภัยและให้กำลังใจให้ต่อสู้ต่อไป

๒. รากฐานของชีวิตเป็นสิ่งสำคัญ เมื่อสร้างรากฐานให้มั่นคงแล้ว หากเกิดสิ่งผิดพลาดขึ้นในชีวิตก็ยังสามารถแก้ไขและเริ่มต้นใหม่ได้

๓. กระตุ้นให้สมาชิกใช้ช่วงเวลาที่เหลืออยู่ศึกษาเล่าเรียน หาความรู้ สะสมสิ่งที่ดีให้กับตัวเอง เพื่อเติมรากฐานของชีวิต เมื่อออกไปเผชิญกับโลกภายนอกจะได้พร้อมที่จะต่อสู้อย่างมั่นคง

๔. กระตุ้นให้สมาชิกได้คิด วิเคราะห์ ว่าอะไรคือสาเหตุที่ทำให้เราผิดพลาดและปรับปรุงแก้ไข

๒. กิจกรรมก่อนหินแห่งพลัง

วัตถุประสงค์

๑. เพื่อพัฒนาศักยภาพการทำงานเป็นทีม
๒. เพื่อเรียนรู้ประโยชน์ของการสื่อสารภายในทีม
๓. เพื่อเรียนรู้ในการพัฒนาตนเอง การปรับปรุง เปลี่ยนแปลงแนวคิดและการกระทำของสมาชิก

อุปกรณ์

๑. ก้อนหิน
๒. เทปวัดความสูง
๓. ตารางการบันทึกคะแนน (ดูตัวอย่าง)

วิธีดำเนินการ

๑. ผู้นำกิจกรรมบอกให้สมาชิกแต่ละคนออกไปนอกห้องเพื่อหยิบก้อนหินที่ตนเองคิดว่ามีลักษณะคล้ายหรือเป็นตัวแทนตัวเองได้มาคนละ ๑ ก้อน

๒. ให้สมาชิกของแต่ละทีมนั่งเป็นวงกลมให้ความกว้างพอประมาณ ในกรณีที่ยังไม่ได้แบ่งสมาชิกเป็นทีมๆ ควรจะแบ่งทีมเสียก่อนให้สมาชิกแต่ละทีมมีจำนวนคน ประมาณอย่างน้อย ๘ คน แต่ไม่ควรเกิน ๑๕ คน

๓. ผู้นำกิจกรรมบอกกติกาและการทำงานกิจกรรม

๓.๑ ให้สมาชิกแต่ละคนนำก้อนหินของตัวเองเข้าไปวางในกลางวง ตั้งแต่คนแรก หลังจากนั้นคนที่ ๒, ๓, ๔ ไปวางต่อให้สูงที่สุดจนครบทุกคนในทีม โดยมีข้อแม้ว่าจะต้องไม่พูดคุยกันแต่สามารถใช้มือชี้ได้ สมาชิกคนไหนทำล้มต้องจัดการต่อให้เรียบร้อย เมื่อทุกคนต่อเรียบร้อยแล้ว ทุกคนยกมือขึ้นเพื่อเรียกกรรมการไปวัดความสูง

๓.๒ ผู้นำกิจกรรมนำเทปวัด วัดความสูงของก้อนหินที่ต่อกันแล้ว จดบันทึกลงตารางครั้งที่ ๑ จนครบทุกทีม แล้วแสดงขึ้นแผ่นใสให้ทุกทีมได้เห็นคะแนนความสูงของแต่ละทีม

๓.๓ เมื่อวัดครั้งที่ ๑ ครบทุกทีมแล้ว ผู้นำกิจกรรมบอกให้สมาชิกของแต่ละทีม หยิบก้อนหินของตนเองกลับคืนและถือไว้

๓.๔ ผู้นำกิจกรรมบอกให้สมาชิกนำก้อนหินของตนเองเข้าไปวางในวงกลมตั้งแต่คนแรก และคนที่ ๒, ๓ เข้าไปต่อ ขั้นตอนเหมือนในครั้งแรก แต่มีข้อแม้ว่าการต่อครั้งที่ ๒ มีเป้าหมายความสูงของก้อนหินครั้งที่ ๑ ส่วนต่างที่ได้คูณด้วย ๑๐๐ คือคะแนนที่ได้รับของทีม ในครั้งที่ ๒ นี้ ห้ามสมาชิกแต่ละคนพูดคุยกันเหมือนครั้งแรก เมื่อสมาชิกทุกคนในทีมต่อเสร็จเรียบร้อยแล้ว ทุกคนยกมือขึ้น เพื่อเรียกกรรมการไปวัดความสูง แล้วจดความสูงลงในตารางช่องที่ ๒ และคิดส่วนต่างของความสูงครั้งที่ ๒ ลบความสูงครั้งที่ ๑ แล้วเขียนคะแนนลงในช่องส่วนต่างพร้อมกับแสดงให้แต่ละทีมได้เห็นคะแนนด้วย

๓.๕ ผู้นำกิจกรรมบอกให้สมาชิกแต่ละคนของทุกทีม หยิบก้อนหินตัวเองคืน แล้วเริ่มกิจกรรมครั้งที่ ๓ ขั้นตอนเหมือนครั้งที่ ๑, ๒ แต่ครั้งนี้ออนุญาตให้สมาชิกทุกคนในทีมสามารถปรึกษาหารือพูดคุยกันได้แต่มีเป้าหมายของทีมคือ ผลลัพธ์ **ต้องสูงกว่าครั้งที่ ๒** ในกรณีที่มีบางทีมครั้งที่ ๒ ต่ำกว่าครั้งที่

๑ นั้น ผู้นำกิจกรรมต้องบอกทีมนี้ให้มีส่วนต่างของความสูงระหว่างครั้งที่ ๓ กับครั้งที่ ๒ มากที่สุด จะได้คะแนนมากที่สุดเรียงตามลำดับลงมาเรื่อย เช่นมีทีมอยู่ ๘ ทีม ทีมที่มีส่วนต่างมากที่สุดจะได้ ๘๐๐ คะแนน ทีมที่มีส่วนต่างมากเป็นลำดับสองจะได้ ๗๐๐ คะแนน เรียงตามลำดับ ทีมที่มีส่วนต่างน้อยที่สุดจะได้ ๑๐๐ คะแนน

ตารางบันทึกคะแนน

ชื่อทีม	ครั้งที่ ๑	ครั้งที่ ๒	ส่วนต่าง	คะแนน	ครั้งที่ ๓	ส่วนต่าง	คะแนน	รวม
๑.								
๒.								
๓.								
๔.								
๕.								
๖.								
๗.								

สรุป

๑. ผู้นำกิจกรรมถามความคิดของผู้อบรมถึงสาระสิ่งที่ได้เรียนรู้ในการทำกิจกรรมต่อกันทีนในแต่ละครั้งในเรื่องของชีวิตและเรื่องของการทำงานอย่างไร

๑.๑ การหยีบก่อนทีนของแต่ละคน ก้อนเล็ก ก้อนใหญ่ สะท้อนเห็นถึงอะไรของชีวิตคนๆ นั้น

- การที่สมาชิกแต่ละคนในทีมหยีบก่อนทีนก้อนใหญ่ เมื่อต่อกันแล้วทำให้สูงมาก เสมือนในองค์กรที่มีบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถ สามารถนำองค์กรพัฒนาไปได้อย่างรวดเร็ว เจริญขึ้นได้มาก หรืออีกนัยหนึ่งถ้าหากเด็กๆ ของหมู่บ้านได้มีโอกาสมีการศึกษามาก/สูง จะสามารถพัฒนาตนเอง/บ้าน/ และประเทศชาติให้เจริญได้รวดเร็ว แต่ถ้าหากมีแต่ก้อนเล็กๆ เปรียบเสมือนคนในหมู่บ้านที่มีการศึกษาน้อย การจะทำให้สูงหรือพัฒนาให้เจริญขึ้นนั้นจะเป็นไปได้ช้าและต้องใช้งบประมาณ

๑.๒ การต่อก่อนทีนครั้งที่ ๒ ที่ทุกคนไม่ได้พูดคุยกัน แต่มีเป้าหมายต้องสูงกว่าครั้งที่ ๑ นั้น ได้สาระได้ข้อคิดอะไรบ้าง

- สาระข้อคิดจากการทำครั้งที่ ๒ จำนวนก้อนทีนเท่าเดิมและทีนก้อนเดิม แต่มีเป้าหมายต้องสูงกว่าเดิม ในทีมสามารถทำให้สูงกว่าเดิมได้ เปรียบเสมือนคนในหมู่บ้านหรือในองค์กรจำนวนเท่าเดิม คนๆ เดิมแต่มีเป้าหมายการทำงาน การดำเนินชีวิตต้องดีกว่าเดิมก็สามารถพัฒนาให้สูงกว่าดีกว่าได้ ดังนั้นในชีวิตต้องมีเป้าหมายที่แน่ชัดว่า จะดำเนินไปอย่างไร ไปสู่เป้าหมายอะไร ถ้าหากการทำงานหรือการดำเนินชีวิตมีเป้าหมายที่ชัดเจน จะช่วยทำให้เราคิดหาทางเลือกในการเดินไปสู่เป้าหมายได้หลายๆ ทาง

๑.๓ การต่อก่อนทีนครั้งที่ ๓ ที่อนุญาตให้สมาชิกภายในทีมสามารถปรึกษาหารือกันได้ และทีมสามารถทำให้สูงกว่าเดิมได้สะท้อนให้เห็นถึงอะไร ได้ข้อคิดสาระความรู้ได้อย่างไร

- การทำงานหากมีการปรึกษาหารือกัน สื่อสารกันในระบบเปิด ว่างใจรับฟังความคิดเห็นของกันและกัน และเปลี่ยนแนวคิดวิธีการทำงาน คิดสิ่งใหม่ๆ แนวใหม่ มีส่วนร่วมต่อกันและกัน

ทำงานเป็นทีมจะสามารถพัฒนาผลผลิตที่ดีขึ้นกว่าเดิมได้ พิสูจน์ให้เห็นได้จากจำนวนหินก้อนเดิม จำนวนเท่าเดิม แต่เปลี่ยนวิธีการวาง วิธีการต่อ ก็สามารถสูงกว่าเดิมได้ ดังนั้นคนในองค์กร ชุมชน ถ้าหากได้มีการปรึกษาหารือ ร่วมกันทำงานเปลี่ยนวิธีการคิดจากแนวคิดดั้งเดิม จะทำให้การทำงานมีสีสันพัฒนาไปได้มาก เมื่อเปรียบเทียบความสูงของก้อนหินจากครั้งแรกและครั้งที่ ๓ การทำงาน การพัฒนาชุมชนจึงมีความจำเป็น และต้องการอย่างมากที่ให้สมาชิกในองค์กร ชุมชน ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการคิด การพัฒนา โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การร่วมกันพัฒนาเด็กและเยาวชนอันจะเป็นผู้ใหญ่และเป็นกำลังสำคัญในการดูแลชาติต่อไป

๑.๔ ในกรณีที่มีบางทีมั้นมีความสูงของก้อนหิน ต่ำกว่าครั้งที่ ๒ สะท้อนให้แก่วิธีคิดอะไร มีปัจจัยอะไรที่ทำให้ไม่สามารถสูงกว่าเดิมเหมือนทีมอื่นๆ

๓. กิจกรรมฉันทคือใคร

วัตถุประสงค์

๑. เพื่อให้มีการถ่ายทอดความรู้สึกต่างๆ ออกมาในรูปแบบศิลปะ
๒. เพื่อให้รู้สึกผ่อนคลายความเครียดและระบายความรู้สึก
๓. เพื่อให้รู้จักสำรวจตนเองและหาวิธีการช่วยเหลือตนเองได้เหมาะสม

อุปกรณ์

กระดาษ ดินสอดำ สีเทียน ยางลบ

วิธีดำเนินการ

๑. จัดสมาชิกให้เข้ากลุ่มรวมกันโดยนั่งเป็นวงกลม
๒. ผู้ดำเนินการกลุ่มเป็นผู้กล่าวถึงวัตถุประสงค์ของกลุ่ม
๓. ผู้ช่วยดำเนินการกลุ่มจัดเตรียมกระดาษให้สมาชิกคนละ ๑ แผ่น พร้อมดินสอ สีเทียน

ยางลบ สำหรับวาดภาพ

๔. ให้สมาชิกแต่ละคนวาดภาพระบายสีตามความรู้สึกนึกคิดของตนเองในหัวข้อ “ฉันทคือใคร” แล้วให้บอกความหมายของภาพและมูลเหตุจูงใจที่ทำให้วาดภาพนี้

๕. ให้สมาชิกกลุ่มแต่ละคนออกมาบรรยายความรู้สึกนึกคิดประกอบภาพที่ตนเองวาดและเปิดโอกาสให้สมาชิกคนอื่นได้สอบถามหรือให้กำลังใจ

๖. ให้สมาชิกกลุ่มช่วยกันสรุปประโยชน์ที่ได้จากกิจกรรม

๗. ผู้ดำเนินกิจกรรมสรุปกิจกรรม

ประโยชน์ที่ได้จากกิจกรรม

๑. ทำให้มีโอกาสดูแสดงออกด้วยการวาดรูปและการสนทนา
๒. รูปภาพที่วาดเป็นกำลังใจสำหรับผู้ที่ยาว
๓. การที่เปิดให้วิจารณ์โดยเสรี ทำให้ทราบถึงความคิด อารมณ์ ความรู้สึกของผู้วาด
๔. ช่วยให้ผู้วาดรู้จักตนเองดีขึ้น มีการสำรวจตนเอง รู้ว่าตนเองมีความคิดอย่างไร ผิดแปลกไป

จากปกติอย่างไร ควรมีการปรับปรุงตัวเองต่อไปทั้งการวาดภาพและการวิจารณ์ในกลุ่ม

การรายงานผลการปฏิบัติงาน

➤ การรายงานผลแนวทางการแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขังเฉพาะกลุ่ม (ประเภทคดีต่างๆ)

แบบฟอร์มการรายงานผล ประกอบด้วย

๑. โครงการที่ผ่านการอนุมัติจากผู้บังคับบัญชา (ผู้บัญชาการเรือนจำ/ผู้อำนวยการทัณฑสถาน)
๒. ตารางหลักสูตรการฝึกอบรม (แบบฟอร์มที่ ๑)
๓. บัญชีรายชื่อผู้ต้องขังที่เข้าโปรแกรม (แบบฟอร์มที่ ๒)
๔. แบบประเมินผลการเปลี่ยนแปลงทัศนคติ และพฤติกรรมของผู้ต้องขัง (แบบฟอร์มที่ ๓)
๕. แบบประเมินความคิดเห็นของผู้ต้องขังต่อการเข้าร่วมโปรแกรมแก้ไขฟื้นฟู (แบบฟอร์มที่ ๔)
๖. แบบรายงานผลการจัดโปรแกรมแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขัง และภาพถ่าย (แบบฟอร์มที่ ๕)
๗. แบบรายงานการใช้จ่ายงบประมาณ (แบบฟอร์มที่ ๖)

(แบบฟอร์ม ๑)

การดำเนินงานโปรแกรม.....

เรียนจำ / ทัศนสถาน.....

(ระหว่างวันที่ .....

วันที่	หลักสูตร / เนื้อหา	เวลา	วิทยากร

(แบบฟอร์ม ๒)

บัญชีรายชื่อผู้ต้องขังโปรแกรม.....

ลำดับ	ชื่อ - สกุล	อายุ	ต้องโทษ ครั้งที่	คดี	กำหนดโทษ	วันพ้นโทษ	หมายเหตุ

(แบบฟอร์ม ๓)

แบบประเมินผลการเปลี่ยนแปลงทัศนคติและพฤติกรรมของผู้ต้องขัง
สำหรับเจ้าหน้าที่

ระดับความก้าวหน้า	ดีขึ้น	เหมือนเดิม	แย่ลง
๑. ทัศนคติและพฤติกรรมโดยรวม ๒. การมีส่วนร่วมทำกิจกรรมในกลุ่ม ๓. การมีปฏิริยาและบทบาทในกลุ่มอย่างเหมาะสม ๔. การทำงานที่มอบหมายสำเร็จ ๕. ระดับของความสนใจผู้เสียหาย ๖. ระดับการสำนึกในสิ่งที่ตนได้กระทำผิดลงไป ๗. การพัฒนาแนวคิดที่จะแก้ไขความผิดพลาดของตนเอง ๘. ระดับของการลดการปฏิบัติหรือเข้าข้างตนเอง โทษผู้อื่น ในการกระทำผิด ๙. การเรียนรู้สาเหตุชักนำไปสู่การกระทำผิด ๑๐. ทราบถึงปัจจัยเสี่ยงที่นำไปสู่การกระทำผิดขั้นอีก ๑๑. การพูดคุยปัญหาอย่างเปิดเผย ๑๒. ระดับของการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ๑๓. ระดับของทักษะในการแก้ไขปัญหา ๑๔. ระดับของเทคนิคในการปฏิเสธการกระทำผิด ๑๕. ความสามารถในการวางแผนและตั้งเป้าหมายในชีวิต			

ลงชื่อ.....เจ้าหน้าที่ผู้ดูแลโปรแกรม

(.....)

วันที่รายงาน.....

* หมายเหตุ แบบประเมินนี้ใช้สำหรับให้เจ้าหน้าที่เป็นผู้ประเมินผู้ต้องขังแต่ละคนที่เข้าโปรแกรม
เวลารายงานให้รายงานสรุปเป็นภาพรวมของทั้งหมดได้

ตัวอย่าง (แบบฟอร์ม ๓)
แบบประเมินผลการเปลี่ยนแปลงทัศนคติและพฤติกรรมของผู้ต้องขัง
สำหรับเจ้าหน้าที่

ระดับความก้าวหน้า	ดีขึ้น จำนวน / %	เหมือนเดิม จำนวน / %	แย่ลง จำนวน / %
๑. ทัศนคติและพฤติกรรมโดยรวม	25 / 96.15 %	1 / 3.85 %	-
๒. การมีส่วนร่วมทำกิจกรรมในกลุ่ม	26 / 100 %	0.00	-
๓. การมีปฏิริยาและบทบาทในกลุ่มอย่างเหมาะสม	22 / 84.62 %	4 / 15.38 %	-
๔. การทำงานที่มอบหมายสำเร็จ	26 / 100 %	0.00	-
๕. ระดับของความเข้าใจผู้เสียหาย	24 / 92.31 %	2 / 7.69 %	-
๖. ระดับการสำนึกในสิ่งที่ตนได้กระทำผิดลงไป	24 / 92.31 %	2 / 7.69 %	-
๗. การพัฒนาแนวคิดที่จะแก้ไขความผิดพลาดของตนเอง	23 / 88.46 %	3 / 11.54 %	-
๘. ระดับของการลดการปฏิบัติหรือเข้าข้างตนเอง โทษผู้อื่น ในการกระทำผิด	22 / 84.62 %	4 / 15.38 %	-
๙. การเรียนรู้สาเหตุชักนำไปสู่การกระทำผิด	24 / 92.31 %	2 / 7.69 %	-
๑๐. ทราบถึงปัจจัยเสี่ยงที่นำไปสู่การกระทำผิดขั้นอีก	24 / 92.31 %	2 / 7.69 %	-
๑๑. การพูดคุยปัญหาอย่างเปิดเผย	20 / 76.92 %	6 / 23.08 %	-
๑๒. ระดับของการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม	24 / 92.31 %	2 / 7.69 %	-
๑๓. ระดับของทักษะในการแก้ไขปัญหา	22 / 84.62 %	4 / 15.38 %	-
๑๔. ระดับของเทคนิคในการปฏิเสธการกระทำผิด	23 / 88.46 %	3 / 11.54 %	-
๑๕. ความสามารถในการวางแผนและตั้งเป้าหมายใน ชีวิต	21 / 80.77 %	5 / 19.23 %	-

ลงชื่อ.....เจ้าหน้าที่ผู้ดูแลโปรแกรม

(.....)

วันที่รายงาน.....

* หมายเหตุ แบบประเมินนี้ใช้สำหรับให้เจ้าหน้าที่เป็นผู้ประเมินผู้ต้องขังแต่ละคนที่เข้าโปรแกรม
เวลารายงานให้รายงานสรุปเป็นภาพรวมของทั้งหมดได้

(แบบฟอร์ม ๔)

แบบประเมินความคิดเห็นของผู้ต้องขังต่อการเข้าร่วมโปรแกรมแก้ไขฟื้นฟูสำหรับผู้ต้องขัง

ที่	หัวข้อ	ระดับความคิดเห็น				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
๑.	ท่านสนใจเข้าร่วมกิจกรรมตามโปรแกรมนี้					
๒.	ท่านมีความพึงพอใจต่อการเข้าร่วมโปรแกรมแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขังในครั้งนี้					
๓.	การเข้าร่วมโปรแกรมฯ ครั้งนี้ทำให้ท่านสำนึกผิดต่อการกระทำของตนเอง					
๔.	ท่านได้รับความรู้และประโยชน์จากการเข้าร่วมโปรแกรมครั้งนี้					
๕.	ท่านสามารถนำความรู้และทักษะที่ได้รับไปใช้ในการพัฒนาตนเอง					
๖.	ท่านสามารถปรับเปลี่ยนทัศนคติ และพฤติกรรมไปในแนวทางที่ถูกต้องหลังจากเข้าร่วมโปรแกรม					
๗.	ท่านรู้สึกว่าคุณค่ามากขึ้น					
๘.	ท่านมีความเชื่อมั่นในตัวเองว่าหลังจากพ้นโทษแล้วจะไม่กลับไปกระทำผิดซ้ำอีก					
๙.	ท่านจะทำให้ พ่อแม่ ญาติพี่น้องมั่นใจ ว่าท่านสามารถกลับตนเป็นคนดีได้					
๑๐.	ท่านอยากให้มีการจัดโปรแกรมในลักษณะนี้อย่างต่อเนื่องและจัดโปรแกรมกับผู้ต้องขังกลุ่มอื่นๆ ด้วย					

ข้อเสนอแนะ

.....
.....

* หมายเหตุ แบบประเมินนี้ใช้สำหรับให้ผู้ต้องขังแต่ละคนเป็นผู้ประเมิน เวลารายงานให้รายงานสรุปเป็นภาพรวมของทั้งหมดได้

ตัวอย่าง (แบบฟอร์ม ๔)

แบบประเมินความคิดเห็นของผู้ต้องขังต่อการเข้าร่วมโปรแกรมแก้ไขฟื้นฟูสำหรับผู้ต้องขัง

ที่	หัวข้อ	ระดับความคิดเห็น				
		มากที่สุด จำนวน / %	มาก จำนวน / %	ปานกลาง จำนวน / %	น้อย จำนวน / %	น้อยที่สุด จำนวน / %
๑.	ท่านสมัครใจเข้าร่วมกิจกรรมตามโปรแกรมนี้	10 38.46%	10 38.46%	6 23.08%	-	-
๒.	ท่านมีความพึงพอใจต่อการเข้าร่วมโปรแกรมแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขังในครั้งนี้	9 34.62%	14 53.85%	3 15.38%	-	-
๓.	การเข้าร่วมโปรแกรมฯครั้งนี้ทำให้ท่านสำนึกผิดต่อการกระทำของตนเอง	16 61.54%	10 38.46%	-	-	-
๔.	ท่านได้รับความรู้และประโยชน์จากการเข้าร่วมโปรแกรมครั้งนี้	16 61.54%	10 38.46%	-	-	-
๕.	ท่านสามารถนำความรู้และทักษะที่ได้รับไปใช้ในการพัฒนาตนเอง	13 50.00%	13 50.00%	-	-	-
๖.	ท่านสามารถปรับเปลี่ยนทัศนคติ และพฤติกรรมไปในแนวทางที่ถูกต้องหลังจากเข้าร่วมโปรแกรม	10 38.46%	16 61.54%	-	-	-
๗.	ท่านรู้สึกว่าคุณค่าตนเองมีคุณค่ามากขึ้น	14 53.85%	8 30.77%	4 15.38%	-	-
๘.	ท่านมีความเชื่อมั่นในตัวเองว่าหลังจากพ้นโทษแล้วจะไม่กลับไปกระทำผิดซ้ำอีก	21 80.77%	5 19.23%	-	-	-
๙.	ท่านจะทำให้พ่อแม่ญาติพี่น้องมั่นใจว่าท่านสามารถกลับตนเป็นคนดีได้	21 80.77%	5 19.23%	-	-	-
๑๐.	ท่านอยากให้มีการจัดโปรแกรมในลักษณะนี้อย่างต่อเนื่องและจัดโปรแกรมกับผู้ต้องขังกลุ่มอื่นๆด้วย	15 57.69%	11 42.31%	-	-	-

ข้อเสนอแนะ

.....

* หมายเหตุ แบบประเมินนี้ใช้สำหรับให้ผู้ต้องขังแต่ละคนเป็นผู้ประเมิน เวลารายงานให้รายงานสรุปเป็นภาพรวมของทั้งหมดได้

(แบบฟอร์ม ๕)

แบบรายงานผลการจัดโปรแกรมแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขัง

๑. ชื่อเรือนจำ / ทัณฑสถาน.....

๒. ชื่อโปรแกรม.....

๓. หลักการและเหตุผลในการนำโปรแกรมมาปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง

.....

รายละเอียดของการดำเนินการตามโปรแกรมฯ และภาพถ่าย

.....

ผลสำเร็จของการดำเนินการตามโปรแกรมฯ

.....

ปัญหาและอุปสรรคในการจัดโปรแกรมฯ

.....

การขยายผลการดำเนินงาน และข้อเสนอแนะในการดำเนินการครั้งต่อไป

.....

.....

.....

.....

ลงชื่อ.....

ผู้บัญชาการ / ผู้อำนวยการ.....

วันที่...../...../.....

แบบฟอร์มที่ ๖

รายงานการใช้จ่ายงบประมาณในการจัดโปรแกรมการแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขัง
เรือนจำ/ทัณฑสถาน.....

โปรแกรม	งบประมาณที่ได้รับจัดสรร	งบประมาณที่ดำเนินการ	รายละเอียดการใช้จ่าย
การจัดโปรแกรมการแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขังเฉพาะกลุ่ม โปรแกรม			๑.ค่าตอบแทนวิทยากรภายนอก จำนวน.....บาท ๒.ค่าตอบแทนวิทยากรภายใน จำนวน.....บาท ๓.ค่าวัสดุอุปกรณ์ จำนวน.....บาท ๔.ค่าใช้จ่ายอื่น ๆ ระบุ..... จำนวน.....บาท
โปรแกรม			๑.ค่าตอบแทนวิทยากรภายนอก จำนวน.....บาท ๒.ค่าตอบแทนวิทยากรภายใน จำนวน.....บาท ๓.ค่าวัสดุอุปกรณ์ จำนวน.....บาท ๔.ค่าใช้จ่ายอื่น ๆ ระบุ..... จำนวน.....บาท
รวมทั้งสิ้น			

ผู้ให้ข้อมูล.....
ตำแหน่ง .....

(หมายเหตุ : แนบสำเนาหลักฐานการเบิกจ่ายงบประมาณมาพร้อมนี้)